

DZIENNIK URZĘDOWY

WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO

Wrocław, dnia 28 grudnia 2015 r.

Poz. 6144

UCHWAŁA NR XI/145/15 RADY GMINY DŁUGOŁĘKA

z dnia 4 grudnia 2015 r.

w sprawie przyjęcia "Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Długoleka na lata 2015-2019"

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U z 2015r., poz. 1515), w związku z art. 87 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2014r. poz. 1446 ze zm.), po uzyskaniu opinii Dolnośląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, Rada Gminy Długoleka uchwala co następuje:

§ 1. Przyjmuje się do realizacji „Gminny program opieki nad zabytkami Gminy Długoleka na lata 2015-2019”, stanowiący załącznik do uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Długoleka.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Dolnośląskiego.

Przewodniczący Rady Gminy:
S. Azarewicz

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY DŁUGOŁĘKA NA LATA 2015 - 2019

**OPRACOWANIE:
Jakub Danielski
ewidencjazabytkow@gmail.com**

DŁUGOŁĘKA, SIERPIEŃ 2015

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długołęka na lata 2015 - 2019

Spis treści

1. Wstęp	3
2. Podstawa prawna opracowania Gminnego programu opieki nad zabytkami	4
3. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce	5
4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego	15
4.1. Relacje Gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu	20
5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego	30
5.1. Relacje Gminnego programu opieki nad zabytkami na lata 2015 - 2019 z dokumentami wykonanymi na poziomie gminy	30
5.2. Charakterystyka zasobów oraz analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy	44
5.2.1. Charakterystyka gminy	44
5.2.2. Zarys historii obszaru gminy	50
5.3. Zabytki objęte prawnymi formami ochrony	51
5.3.1. Zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków	51
5.3.2. Zabytki ruchome wpisane do rejestru zabytków ruchomych i ujęte w ewidencji w gminie Długołęka	54
5.4. Zabytki w gminnej ewidencji zabytków	55
5.5. Zabytki archeologiczne	68
5.6. Krajobraz kulturowy i zabytki o najwyższym znaczeniu dla gminy	79
6. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego gminy. Analiza szans i zagrożeń	109
7. Założenia programowe oraz zasady oceny realizacji Gminnego programu opieki nad zabytkami gminy Długołęka	113
8. Instrumentarium realizacji Gminnego programu opieki nad zabytkami	120
9. Źródła finansowania Gminnego programu opieki nad zabytkami	121
9.1. Dotacje	122
9.2. Programy operacyjne Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego	129
9.3. Środki europejskie	130
10. Realizacja i finansowanie przez gminę Długołęka zadań z zakresu ochrony zabytków	137
11. Bibliografia	145
12. Spis tabel, zdjęć i rysunków	146

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długołęka na lata 2015 - 2019

13. Załączniki	148
----------------------	-----

1. Wstęp

Przedmiotem Gminnego programu opieki nad zabytkami gminy Długołęka jest problematyka ochrony dziedzictwa kulturowego gminy Długołęka. Program określa kierunki działań w zakresie opieki nad zabytkami: wskazuje konieczne do wykonania zadania i sugeruje sposoby ich realizacji poprzez określenie podstawowych działań organizacyjnych, finansowych, promocyjnych i ochronnych. Niniejsze opracowanie sporządzono zgodnie z art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t. j. Dz. U. 2014 poz. 1446, ze zm.) oraz z wytycznymi Narodowego Instytutu Dziedzictwa. Program ten stanowi kontynuację opracowanego Gminnego programu opieki nad zabytkami gminy Długołęka na lata 2010 - 2014, który został przyjęty uchwałą nr XXXVI/415/10 przez Radę Gminy Długołęka dnia 30 czerwca 2010 r. Program został zaktualizowany w zakresie potencjału dziedzictwa kulturowego i źródeł finansowania oraz dostosowany do zmieniających się realiów dotyczących opieki nad zabytkami w części analizy SWOT, celów i działań.

Gminny program opieki nad zabytkami sporządzany jest przez Wójta, a następnie po uzyskaniu opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, zostaje przyjęty przez Radę Gminy. Program ogłaszany jest w Dzienniku Urzędowym Województwa Dolnośląskiego. Sporządza się go na okres 4 lat, natomiast co 2 lata Wójt przedstawia Radzie Gminy sprawozdanie z wykonania programu. Kolejne sporządzane programy opieki powinny uwzględniać pojawiające się nowe uwarunkowania prawne i administracyjne, zmieniające się warunki społeczne, gospodarcze i kulturowe, nowe kryteria oceny i aktualny stan zachowania zasobu oraz prowadzone okresowo oceny efektów wdrażania obowiązującego programu.

Gminny program opieki nad zabytkami nie jest aktem prawa miejscowego, natomiast stanowi dokument uzupełniający dotychczas przyjęte akty prawa miejscowego, uwzględniając zadania z zakresu opieki nad zabytkami. Określa sposób ich realizacji, poprzez stosowne działania organizacyjne i finansowe oraz upowszechniające wiedzę o zabytkach. Program ma również pomóc w aktywnym zarządzaniu zasobem stanowiącym dziedzictwo kulturowe gminy. Głównym odbiorcą gminnego programu opieki jest lokalna wspólnota samorządowa. W zamierzeniu beneficjentami programu mają stać się nie tylko prywatni właściciele czy użytkownicy obiektów zabytkowych, ale również mieszkańcy gminy. Istotnym celem programu jest dążenie do osiągnięcia odczuwalnej i akceptowanej społecznie poprawy w zakresie: stanu zachowania i utrzymania obiektów zabytkowych znajdujących się na

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

terenie gminy, szeroko pojmowanego zasobu dziedzictwa kulturowego oraz zachowania krajobrazu kulturowego. Ważne jest, aby poprawa ta dokonywała się przy partycypacji mieszkańców gminy, w różnych formach ich życiowej aktywności (praca zawodowa, działalność społeczna, działania wynikające z prawa własności lub z użytkowania obiektów zabytkowych) zaangażowanych w opiekę nad zabytkami. Obowiązkiem władz publicznych w tym względzie jest z kolei pobudzanie i usprawnianie mechanizmów regulujących kwestie tej opieki oraz tworzenie i wspieranie inicjatyw mających taką opiekę na celu.

2. Podstawa prawna opracowania Gminnego programu opieki nad zabytkami

Podstawę prawną opracowania Gminnego programu opieki nad zabytkami stanowi ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t. j. Dz. U. 2014 poz. 1446, ze zm.), która mówi o obowiązku sporządzania przez samorządy wojewódzkie, powiatowe oraz gminne, na okres czterech lat programu opieki nad zabytkami.

W omawianej ustawie zdefiniowano zabytki jako nieruchomości lub ruchomości, ich zespoły lub części, stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową.

Zasadniczo wyróżniane są trzy typy zabytków:

- nieruchome,
- ruchome,
- archeologiczne.

Innymi elementami dziedzictwa kulturowego podlegającymi ochronie są:

- historyczne układy urbanistyczne lub ruralistyczne,
- historyczne zespoły budowlane,
- krajobraz kulturowy,
- otoczenie zabytku.

W świetle ustawy ochrona zabytków to aktywność administracji publicznej, która ma na celu stworzenie sprzyjających okoliczności prawnych, finansowych i organizacyjnych, służących zachowaniu, zagospodarowaniu i utrzymaniu zabytków, zapobieganie zagrożeniom, niszczeniu, niewłaściwemu użytkowaniu, uszczupleniu zasobów zabytków, a także kontroli stanu zachowania i przeznaczenia zabytków oraz uwzględnianie tych zadań w kształtowaniu polityki planistycznej i środowiskowej. Terminem opieka nad zabytkami ustawa obejmuje działania właścicieli zabytków, które tworzą warunki dla naukowego badania zabytków, prowadzenia przy nich prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych, zabezpieczenia i utrzymania ich samych oraz ich otoczenia w jak najlepszym stanie oraz popularyzowania i upowszechniania wiedzy o nich. W ustawie określono kwestie związane z ochroną i zarządzaniem dziedzictwem kulturowym, a szczególnie zagadnienia tworzenia krajowego programu ochrony i opieki nad zabytkami,

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

organizację organów ochrony zabytków (zadania i kompetencje w zakresie ochrony zabytków wykonuje Generalny Konserwator Zabytków w imieniu ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego oraz Wojewódzcy Konserwatorzy Zabytków działający w imieniu wojewodów), zakres i formy ochrony zabytków (którymi są: wpisanie do rejestru zabytków, uznanie za pomnik historii, utworzenie parku kulturowego oraz ustalenie ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego), a także zasady finansowania prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru. Zapisy ustawy, zwłaszcza w punktach dotyczących form ochrony zabytków, są komplementarne do zapisów ustaw o samorządzie terytorialnym (o planowaniu przestrzennym oraz o ochronie przyrody). Ponadto, ustawa dookreśla zakres zadań dotyczących ochrony zabytków i opieki nad nimi administracji samorządu gminnego i powiatowego.

Art. 87 ust. 2 cytowanej ustawy, wyznacza cele opracowania Gminnego programu opieki nad zabytkami i są one następujące:

1. Włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
2. Uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
3. Zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
4. Wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
5. Podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
6. Określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
7. Podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

3. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce

Obowiązujące uregulowania prawne, dotyczące ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, zostały zawarte w:

- **Konstytucji RP** (Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. - Dz. U. nr 78 poz. 483, ze zm.) w przepisach:

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

- **Art. 5:** „Rzeczpospolita Polska (...) strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju”.
 - **Art. 6 ust. 1:** „Rzeczpospolita Polska stwarza warunki upowszechniania i równego dostępu do dóbr kultury, będącej źródłem tożsamości narodu polskiego, jego trwania i rozwoju oraz (...) udziela pomocy Polakom zamieszkałym za granicą w zachowaniu ich związków z narodowym dziedzictwem kulturalnym”.
 - **Art. 86:** „Każdy jest obowiązany do dbałości o stan środowiska i ponosi odpowiedzialność za spowodowane przez siebie jego pogorszenie. Zasady tej odpowiedzialności określa ustawa”.
- **Ustawie z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami** (t. j. Dz. U. 2014 poz. 1446, ze zm.), która jest głównym aktem prawnym regulującym zasady ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce. Przy opracowaniu programu opieki nad zabytkami należy uwzględnić przepisy tej ustawy, takie jak:
 - **Art. 3:** definiuje podstawowe pojęcia użyte w ustawie, takie jak: zabytek, zabytek nieruchomy, zabytek ruchomy, zabytek archeologiczny, instytucja kultury wyspecjalizowana w opiece nad zabytkami, prace konserwatorskie, prace restauratorskie, roboty budowlane, badania konserwatorskie, architektoniczne, archeologiczne, historyczny układ urbanistyczny lub ruralistyczny, historyczny zespół budowlany, krajobraz kulturowy, otoczenie zabytku.

W tym miejscu należy wyjaśnić pojęcie zabytku. Zabytek, jest to nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich części lub zespoły, które są dziełem człowieka lub związane są z jego działalnością. Stanowią one świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową.
 - **Art. 4:** objaśnia, że ochrona zabytków polega na podejmowaniu w szczególności przez organy administracji publicznej działań mających na celu: „zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie; zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków; udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków; przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę; kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków; uwzględnianie zadań ochronnych

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska”.

- **Art. 5:** określa, w sposób otwarty, kwestię opieki nad zabytkami: „Opieka nad zabytkami sprawowana jest przez jego właściciela lub posiadacza i polega, w szczególności, na zapewnieniu warunków naukowego badania i dokumentowania zabytku; prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku; zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie; korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości; popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz o jego znaczeniu dla historii kultury”.

- **Art. 6:** klasyfikuje w układzie rzeczowym przedmioty ochrony i zarazem stanowi szczegółową definicję zabytku:

„1. Ochronie i opiece podlegają, bez względu na stan zachowania:

1) zabytki nieruchome będące, w szczególności:

- a) krajobrazami kulturowymi,
- b) układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi,
- c) dziełami architektury i budownictwa,
- d) dziełami budownictwa obronnego,
- e) obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami przemysłowymi,
- f) cmentarzami,
- g) parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni,
- h) miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;

2) zabytki ruchome będące, w szczególności:

- a) dziełami sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej,
- b) kolekcjami stanowiącymi zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje,
- c) numizmatami oraz pamiątkami historycznymi, a zwłaszcza militariami, sztandarami, pieczęciami, odznakami, medalami i orderami,
- d) wytworami techniki, a zwłaszcza urządzeniami, środkami transportu oraz maszynami i narzędziami świadczącymi o kulturze materialnej, charakterystycznymi dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentującymi poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego,
- e) materiałami bibliotecznymi, o których mowa w art. 5 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach;
- f) instrumentami muzycznymi,

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

g) wytworami sztuki ludowej i rękodzieła oraz innymi obiektami etnograficznymi,
h) przedmiotami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;

3) zabytki archeologiczne będące, w szczególności:

a) pozostałościami terenowymi pradziejowego i historycznego osadnictwa,

b) cmentarzyskami,

c) kurhanami,

d) reliktnami działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.

2. Ochronie mogą podlegać nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej”.

- **Art 7:** reguluje następujące formy ochrony zabytków:

1) Wpis do rejestru zabytków, który dla zabytków znajdujących się na terenie województwa prowadzi Wojewódzki Konserwator Zabytków.

2) Uznanie za pomnik historii, zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru lub parku kulturowego o szczególnej wartości dla kultury przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa kulturowego.

3) Utworzenie parku kulturowego, w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej. Park kulturowy może utworzyć, na podstawie uchwały, rada gminy po zasięgnięciu opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

4) Ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego. Dotyczą w szczególności: zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków i ich otoczenia, innych zabytków nieruchomych znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków oraz parków kulturowych. W studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego ustala się również, w zależności od potrzeb, strefy ochrony konserwatorskiej obejmujące obszary, na których obowiązują określone ustaleniami planu ograniczenia, zakazy i nakazy, mające na celu ochronę znajdujących się na tym obszarze zabytków.

Rejestr zabytków - dla zabytków znajdujących się na terenie województwa prowadzi Wojewódzki Konserwator Zabytków. Do rejestru wpisuje się zabytek nieruchomy na podstawie decyzji wydanej przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z urzędu bądź na

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

wniosek właściciela zabytku nieruchomego lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomy. Do rejestru może być również wpisane otoczenie zabytku wpisanego do rejestru, a także nazwa geograficzna, historyczna lub tradycyjna tego zabytku. Wpis do rejestru historycznego układu urbanistycznego, ruralistycznego lub historycznego zespołu budowlanego nie wyłącza możliwości wydania decyzji o wpisie do rejestru wchodzących w skład tych układów lub zespołu zabytków nieruchomych. Wpisanie zabytku nieruchomego do rejestru ujawnia się w księdze wieczystej danej nieruchomości na wniosek Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, na podstawie decyzji o wpisie do rejestru tego zabytku. Wpisy do rejestru są wolne od opłat. Skreślenie z rejestru zabytków następuje na wniosek właściciela zabytku lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomy lub z urzędu, na podstawie decyzji ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Na podstawie decyzji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków występuje z wnioskiem o wykreślenie wpisu z księgi wieczystej i z katastru nieruchomości. Informacja o skreśleniu ogłoszona jest w wojewódzkim dzienniku urzędowym. Wykreślenia wolne są od opłat. Zabytek ruchomy wpisuje się do rejestru na podstawie decyzji wydanej przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków - na wniosek właściciela tego zabytku. Wojewódzki Konserwator Zabytków może wydać decyzję o wpisie z urzędu - w przypadku uzasadnionej obawy zniszczenia, uszkodzenia lub nielegalnego wywiezienia zabytku za granicę.

Pomnik historii - Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, na wniosek ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w drodze rozporządzenia, może uznać za pomnik historii zabytek nieruchomy wpisany do rejestru lub park kulturowy o szczególnej wartości dla kultury, określając jego granice. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego może złożyć wniosek, po uzyskaniu opinii Rady Ochrony Zabytków. Cofnięcie uznania zabytku nieruchomego za pomnik historii następuje w trybie przewidzianym dla jego uznania. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego może przedstawić Komitetowi Dziedzictwa Światowego wniosek o wpis pomnika historii na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Naturalnego UNESCO w celu objęcia tego pomnika ochroną na podstawie Konwencji w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego.

Park kulturowy - jest formą ochrony zabytków. Tworzony jest w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej. Park może być powoływany przez radę gminy, po zasięgnięciu opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

- **Art. 16 ust. 1:** wskazuje radę gminy, jako organ tworzący park kulturowy, w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej. Jest on tworzony na podstawie uchwały, po zasięgnięciu opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Uchwała określa nazwę parku kulturowego, jego granice, sposób ochrony, a także zakazy i ograniczenia, w uzgodnieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków sporządza plan ochrony parku kulturowego, który wymaga zatwierdzenia przez radę gminy. W celu realizacji zadań związanych z ochroną parku kulturowego rada gminy może utworzyć jednostkę organizacyjną do zarządzania parkiem. Park kulturowy przekraczający granice gminy może być utworzony i zarządzany na podstawie zgodnych uchwał rad gmin (związku gmin), na terenie których ten park ma być utworzony. Dla obszarów, na których utworzono park kulturowy, sporządza się obowiązkowo miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego.

- **Art. 17:** określa zakazy i ograniczenia dotyczące terenu parku kulturowego, związane z: prowadzeniem robót budowlanych oraz działalności przemysłowej, rolniczej, hodowlanej, handlowej lub usługowej, zmianami sposobu korzystania z zabytków nieruchomych, umieszczaniem tablic, napisów, ogłoszeń reklamowych i innych znaków niezwiązanych z ochroną parku kulturowego, z wyjątkiem znaków drogowych i znaków związanych z ochroną porządku i bezpieczeństwa publicznego, z zastrzeżeniem art. 12 ust. 1, składowaniem lub magazynowaniem odpadów.

- **Art. 18:** „1. Ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami uwzględnia się przy sporządzaniu i aktualizacji koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, strategii rozwoju województw, planów zagospodarowania przestrzennego województw, analiz i studiów z zakresu zagospodarowania przestrzennego powiatu, strategii rozwoju gmin, studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

2. W koncepcji, strategiach, analizach, planach i studiach, o których mowa w ust. 1, w szczególności:

- 1) uwzględnia się krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
- 2) określa się rozwiązania niezbędne do zapobiegania zagrożeniom dla zabytków, zapewnienia im ochrony przy realizacji inwestycji oraz przywracania zabytków do jak najlepszego stanu;
- 3) ustala się przeznaczenie i zasady zagospodarowania terenu uwzględniające opiekę nad zabytkami”.

- **Art. 19:** wskazuje, że „1. studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego uwzględnia się, w szczególności ochronę: zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia, innych zabytków nieruchomych, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków, parków kulturowych.

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

2. W przypadku gdy gmina posiada Gminny program opieki nad zabytkami, ustalenia tego programu uwzględnia się w studium i planie, o których mowa w ust. 1.

3. W studium i planie, o których mowa w ust. 1, ustala się, w zależności od potrzeb, strefy ochrony konserwatorskiej obejmujące obszary, na których obowiązują określone ustaleniami planu ograniczenia, zakazy i nakazy, mające na celu ochronę znajdujących się na tym obszarze zabytków”.

- **Art. 20:** mówi o konieczności uzgadniania projektów i zmian planów zagospodarowania przestrzennego wojewódzkich i miejscowych z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

- **Art. 21:** „Ewidencja zabytków jest podstawą do sporządzania programów opieki nad zabytkami przez województwa, powiaty i gminy”.

- **Art. 22:** „1. Generalny Konserwator Zabytków prowadzi krajową ewidencję zabytków w formie zbioru kart ewidencyjnych zabytków znajdujących się w wojewódzkich ewidencjach zabytków.

2. Wojewódzki Konserwator Zabytków prowadzi wojewódzką ewidencję zabytków w formie kart ewidencyjnych zabytków znajdujących się na terenie województwa.

3. Włączenie karty ewidencyjnej zabytku ruchomego niewpisanego do rejestru do wojewódzkiej ewidencji zabytków może nastąpić za zgodą właściciela tego zabytku.

4. Wójt (prezydent miasta, burmistrz) prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomości z terenu gminy, objętych wojewódzką ewidencją zabytków”.

- **Art. 89:** wskazuje, że „organami ochrony zabytków są:

1) minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje Generalny Konserwator Zabytków;

2) wojewoda, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje Wojewódzki Konserwator Zabytków”.

- **Ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym** (t. j. Dz. U. 2013 poz. 594, ze zm.), gdzie w art. 7 ust 1 pkt. 9 zostały określone zadania własne gminy: „zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy (...) kultury, w tym (...) ochrony zabytków i opieki nad zabytkami”. Pośrednio do ochrony zabytków odnoszą się zadania obejmujące kwestie: ładu przestrzennego, gospodarki nieruchomościami, ochrony środowiska i przyrody oraz gospodarki wodnej, gminnych dróg, ulic, mostów, placów oraz organizacji ruchu drogowego, bibliotek gminnych i innych instytucji kultury, kultury fizycznej i turystyki, zieleni gminnej i zadrzewień, cmentarzy

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

gminnych, utrzymania gminnych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych, promocji gminy.

Istotne uregulowania prawne dotyczące ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, znajdują się w innych obowiązujących ustawach, w tym:

- **Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym** (t. j. Dz. U. 2015 poz. 199). Ustawa określa zasady kształtowania polityki przestrzennej przez jednostki samorządu terytorialnego i organy administracji rządowej oraz zakres i sposoby postępowania w sprawach przeznaczania terenów na określone cele oraz ustalania zasad ich zagospodarowania i zabudowy. Ustawa, mówi także, że w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, uwzględnia się wymagania ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.
- **Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane** (t. j. Dz. U. 2013 poz. 1409, ze zm.). Ustawa ta normuje działalność obejmującą sprawy projektowania, budowy, utrzymania i rozbiórki obiektów budowlanych oraz określa zasady działania organów administracji publicznej w tych dziedzinach. Przepisy ustawy nie naruszają przepisów odrębnych, a w szczególności, między innymi o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami - w odniesieniu do obiektów i obszarów wpisanych do rejestru zabytków oraz obiektów i obszarów objętych ochroną konserwatorską na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.
- **Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska** (t. j. Dz. U. 2013 poz. 1232, ze zm.), która mówi między innymi o tym, że ochrona środowiska polega na zachowaniu wartości kulturowych.
- **Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody** (t. j. Dz. U. 2013 poz. 627, ze zm.), której przepisy określają między innymi kompetencje dotyczące wycinki i pielęgnacji drzew, na terenach objętych prawną ochroną konserwatorską.
- **Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami** (t. j. Dz. U. 2015 poz. 782). W rozumieniu ustawy, celem publicznym jest między innymi: opieka nad nieruchomościami, stanowiącymi zabytki w rozumieniu przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Ustawa określa między innymi postępowanie wobec nieruchomości objętych prawną ochroną konserwatorską.
- **Ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej** (t. j. Dz. U. 2012 poz. 406, ze zm.). Ustawa precyzuje, że działalność kulturalna polega na upowszechnianiu i ochronie kultury (art. 1 ust. 1). Mecenat nad działalnością kulturalną sprawuje państwo i polega on na wspieraniu i promocji

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

twórczości, edukacji i oświaty kulturalnej, działań i inicjatyw kulturalnych oraz opieki nad zabytkami. (art. 1 ust. 2). Mecenat nad działalnością kulturalną sprawują też jednostki samorządu terytorialnego (art. 1 ust. 4). Art. 2 ustawy wymienia formy organizacyjne działalności kulturalnej, wśród których znajdują się obok teatrów, oper, operetek, filharmonii, orkiestr, kin, muzeów, bibliotek, domów kultury, ognisk artystycznych, galerii sztuki - ośrodki badań i dokumentacji w różnych dziedzinach kultury. Jednostki samorządu terytorialnego organizują działalność kulturalną, tworząc samorządowe instytucje kultury, dla których prowadzenie takiej działalności jest podstawowym celem statutowym. Prowadzenie działalności kulturalnej jest zadaniem własnym jednostek samorządu terytorialnego o charakterze obowiązkowym (art. 9 ust. 1, 2). Instytucje kultury, a zwłaszcza muzea, jednostki organizacyjne mające na celu opiekę nad zabytkami, ośrodki badań i dokumentacji, biura wystaw artystycznych, galerie i centra sztuki, Filmoteka Narodowa, biblioteki, domy i ośrodki kultury, świetlice i kluby, ogniska artystyczne, domy pracy twórczej - prowadzą w szczególności działalność w zakresie upowszechniania kultury. Do podstawowych zadań tych instytucji należy między innymi sprawowanie opieki nad zabytkami.

- **Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie** (t. j. Dz. U. 2014 poz. 1118). W ramach ustawy, gminy mogą wspierać działalność kulturalną związaną z ochroną zabytków i tradycji prowadzoną przez organizacje pozarządowe (między innymi stowarzyszenia).

Zasady ochrony zabytków, znajdujących się w muzeach i bibliotekach, zostały określone w:

- **Ustawie z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach** (t. j. Dz. U. 2012 poz. 987). Określa podstawowe ramy i zasady funkcjonowania polskich muzeów. Według przepisów ustawy „Muzeum jest jednostką organizacyjną nie nastawioną na osiągnięcie zysku, której celem jest trwała ochrona dóbr kultury, informowanie o wartościach i treściach gromadzonych zbiorów, upowszechnianie podstawowych wartości historii, nauki i kultury polskiej oraz światowej, kształtowanie wrażliwości poznawczej i estetycznej oraz umożliwianie kontaktu ze zbiorami” (art. 1).

Zgodnie z ustawą muzeum realizuje powyższe cele poprzez:

- „1) gromadzenie dóbr kultury w statutowo określonym zakresie,
- 2) katalogowanie i naukowe opracowywanie zgromadzonych muzealiów,
- 3) przechowywanie gromadzonych dóbr kultury, w warunkach zapewniających im właściwy stan zachowania i bezpieczeństwo, oraz magazynowanie ich w sposób dostępny do celów naukowych,

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleś na lata 2015 - 2019

- 4) zabezpieczanie i konserwację muzealiów oraz, w miarę możliwości, zabezpieczanie stanowisk archeologicznych oraz innych nieruchomości obiektów kultury materialnej i przyrody,
- 5) urządzenie wystaw,
- 6) organizowanie i prowadzenie badań, ekspedycji naukowych oraz prac wykopaliskowych,
- 7) prowadzenie działalności edukacyjnej,
- 8) udostępnianie zbiorów do celów naukowych i edukacyjnych,
- 9) zapewnianie właściwych warunków zwiedzania i korzystania ze zbiorów,
- 10) prowadzenie działalności wydawniczej” (art. 2).

Gmina jako podmiot tworzący (lub przejmujący) muzeum zobowiązana jest do:

- 1) zapewnienia środków potrzebnych do utrzymania i rozwoju muzeum,
 - 2) zapewnienia bezpieczeństwa zgromadzonym zbiorom,
 - 3) sprawowania nadzoru nad muzeum.
- **Ustawie z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach** (t. j. Dz. U. 2012 poz. 642, ze zm.). Mówi, iż biblioteki i ich zbiory stanowią dobro narodowe, służą zachowaniu dziedzictwa narodowego. Biblioteki organizują i zapewniają dostęp do zasobów dorobku nauki i kultury polskiej oraz światowej.

Ochronę materiałów archiwalnych regulują przepisy:

- **Ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach** (t. j. Dz. U. 2011 nr 123 poz. 698, ze zm.).

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długołęka na lata 2015 - 2019

4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

Dokumenty, do których odwołuje się Gminny program opieki nad zabytkami połączono na trzech poziomach: ogólnokrajowym, regionalnym (wojewódzkim) oraz lokalnym. Są to różnego rodzaju strategie, studia i programy.

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długołęka zbieżny jest ze strategicznymi celami państwa w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami. Cele te wymienione są w następujących dokumentach:

- **Tezy do Krajowego Programu Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami**

Tezy do Krajowego Programu Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami, opracowane przez zespół Rady Ochrony Zabytków przy Ministrze Kultury pod przewodnictwem prof. dr hab. Bogumili Rouby, są niezwykle ważnym dokumentem, związanym z ochroną zabytków w Polsce. W dokumencie zapisano między innymi: „Ochrona i konserwacja zabytków jest istotnym elementem polityki kulturalnej Państwa, są one bowiem nie tylko śladem przeszłości, ale także cennym składnikiem kultury współczesnej, przyczyniającym się do kształtowania przyjaznego człowiekowi środowiska jego życia. (...) Ich zachowanie, ochrona i konserwacja jest działaniem ważnym w interesie publicznym ze względu na znaczenie zabytków w procesie edukacji, humanizacji społeczeństwa, jego kulturowej identyfikacji, wreszcie także znaczenie dla sfery ekonomii i gospodarki”.

W opracowaniu zostały zawarte cele i zadania dla Programu Krajowego. Stwierdzono, że „celem Programu jest wzmocnienie ochrony i opieki nad tą istotną częścią dziedzictwa kulturowego oraz poprawa stanu zabytków w Polsce”.

Za istotne, uznano przypomnienie podstawowych zasad konserwatorskich porządkujących sferę ochrony zabytków, które dotyczą konserwatorów, pracowników urzędów, restauratorów dzieł sztuki, architektów, urbanistów, pracowników budowlanych, archeologów, badaczy, właścicieli i użytkowników, w tym duchownych.

Podstawowe zasady konserwatorskie:

- Zasady *primum non nocere* (z łac. - po pierwsze nie szkodzić);
- Zasady maksymalnego poszanowania oryginalnej substancji zabytku i wszystkich jego wartości (materialnych i niematerialnych);
- Zasady minimalnej niezbędnej ingerencji;
- Zasady, zgodnie z którą usuwać należy to (i tylko to), co na oryginał działa niszcząco;
- Zasady czytelności i odróżnialności ingerencji;
- Zasady odwracalności metod i materiałów;

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

- Zasady wykonywania wszelkich prac zgodnie z najlepszą wiedzą i na najwyższym poziomie.

W dokumencie do opracowania krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami wyznaczone zostały następujące założenia w zakresie:

- Uwarunkowań dotyczących ochrony i opieki nad zabytkami: określenie stanu zabytków: nieruchomych, ruchomych i archeologicznych oraz stanu zabytków techniki, pomników historii i obiektów wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturalnego i Naturalnego UNESCO. Dodatkowo ocena stanu służb związanych z ochroną i opieką nad zabytkami i stan uregulowań finansowych, organizacyjnych i prawnych.
- Działań o charakterze systemowym: powiązanie ochrony zabytków z polityką ekologiczną, ochrony przyrody, architektoniczną i przestrzenną, celną i polityką bezpieczeństwa państwa; przygotowanie strategii i głównych założeń ochrony dziedzictwa kulturowego w Polsce i wprowadzenie jej do polityk sektorowych.
- Systemu finansowania: stworzenie sprawnego systemu finansowania ochrony i opieki konserwatorskiej.
- Dokumentowania, monitorowania i standaryzacji metod działania: co oznacza ujednolicenie metod działań profilaktycznych, konserwatorskich, restauratorskich i ochronnych.
- Kształcenia i edukacji: kształcenie profilaktyczne, podyplomowe i system uznawalności wykształcenia, edukacja społeczeństwa, edukacja właścicieli i użytkowników.
- Współpracy międzynarodowej: współpraca z instytucjami i organizacjami, współpraca w obszarze Europy Środkowej.

- **Narodowy Program Kultury „Ochrona Dziedzictwa Kulturowego na lata 2004 - 2013”**

Narodowy Program Kultury „Ochrona Dziedzictwa Kulturowego na lata 2004 - 2013”, przyjęty przez Radę Ministrów 21 września 2004 r. Jest to dokument, opracowanym w celu wdrożenia Narodowej Strategii Rozwoju Kultury. Główną przesłanką do sformułowania tego programu jest uznanie zasobów dziedzictwa za podstawę rozwoju kultury i upowszechniania kultury, a także za potencjał regionów, służący wzrostowi konkurencyjności regionów dla turystów, inwestorów i mieszkańców.

Określa on działania na lata 2004 - 2013 wytyczając następujące strategiczne cele polityki państwa w sferze ochrony zabytków:

- przygotowanie skutecznego systemu prawno - finansowego wspierania ochrony i opieki nad zabytkami;

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

- podjęcie prac nad kompleksowym systemem edukacji na rzecz dziedzictwa;
- poszukiwanie instrumentów wzmacniających efekty działalności służby konserwatorskiej;
- ograniczenia uznaniowości konserwatorów poprzez nałożenie na nich odpowiedzialności za niezgodne z prawem postępowanie;
- intensyfikacja ochrony i upowszechniania dziedzictwa kulturowego, w tym szczególnie kompleksowa poprawa stanu zabytków nieruchomych.

- **Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004 - 2013 wraz z Uzupelnieniem na lata 2004 - 2020**

Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004 - 2013, przyjęta przez Radę Ministrów 21 września 2004 r., rozwinięta w 2005 r., poprzez przygotowane przez Ministerstwo Kultury uzupełnienie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004 - 2020, jest podstawowym dokumentem rządowym, w którym w oparciu o rzetelną analizę podjęto próbę określenia zasad polityki kulturalnej państwa w warunkach rynkowych. Stanowi ona podstawę do dalszych systemowych rozwiązań w dziedzinie kultury. Misją tej strategii jest „zrównoważony rozwój kultury jako najwyższej wartości przenoszonej ponad pokoleniami, określającej całokształt historycznego i cywilizacyjnego dorobku Polski, wartości warunkującej tożsamość narodową i zapewniającej ciągłość tradycji i rozwój regionów”.

Uznając kulturę za jeden z podstawowych czynników rozwoju regionów zapisano w strategii następujące priorytety:

- wzrost efektywności zarządzania kulturą,
- wprowadzenie innowacyjnych rozwiązań w systemie działalności kulturalnej i w systemie upowszechniania kultury,
- wzrost uczestnictwa i wyrównanie szans w dostępie do szkolnictwa artystycznego, dóbr i usług kultury,
- poprawa warunków działalności artystycznej,
- efektywna promocja twórczości,
- zachowanie dziedzictwa kulturowego i aktywna ochrona zabytków,
- zmniejszenie luki cywilizacyjnej przez modernizację i rozbudowę infrastruktury kultury.

Uzupełnienie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004 - 2020 wprowadza programy operacyjne służące realizacji strategii. Jednym z nich jest Program Operacyjny „Dziedzictwo kulturowe”.

W programie wyróżnione zostały dwa komplementarne priorytety:

- rewaloryzacja zabytków nieruchomych i ruchomych oraz rozwój kolekcji muzealnych. Podstawowym zadaniem priorytetu jest poprawa stanu zachowania zabytków, kompleksowa ich rewaloryzacja, zwiększenie roli zabytków w rozwoju

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

turystyki, poprawa warunków instytucjonalnych, prawnych i organizacyjnych w zakresie ochrony zabytków i ich dokumentacji, zabezpieczenie zabytków, muzealiów i archiwaliów przed skutkami klęsk żywiołowych, kradzieżami i nielegalnym wywozem za granicę.

- zadania związane z zakupami dzieł sztuki i kolekcji dla instytucji muzealnych, zakupami starodruków i archiwaliów, konserwacji i digitalizacji muzealiów, archiwaliów, starodruków, księgozbiorów oraz zbiorów filmowych, wspieraniu rozwoju muzealnych pracowni konserwatorskich oraz nowych technik konserwacji zabytków ruchomych.

- **Strategia Rozwoju Kraju 2020 - Aktywne społeczeństwo, Konkurencyjna gospodarka, Sprawne państwo**

Strategia Rozwoju Kraju 2020 została uchwalona przez Radę Ministrów dnia 25 września 2012 r. Jest to główna strategia rozwojowa w średnim horyzoncie czasowym, wskazuje strategiczne zadania państwa, których podjęcie w perspektywie najbliższych lat jest niezbędne, by wzmocnić procesy rozwojowe.

Strategia wyznacza trzy obszary strategiczne, w których będą się koncentrować główne zadania:

1. Sprawne i efektywne państwo;
2. Konkurencyjna gospodarka;
3. Spójność społeczna i terytorialna.

W Strategii pojawiają się zapisy mówiące o wprowadzeniu obowiązku sporządzania planów zagospodarowania przestrzennego obszarów funkcjonalnych obejmujących obszary miejskie, a w szczególności metropolitalne, tereny wrażliwe rozwojowo, związane z ochroną między innymi dziedzictwa kulturowego (Cel I.1. Przejście od administrowania do zarządzania rozwojem, Priorytet I.1.5. Zapewnienie ładu przestrzennego).

Drugim ważnym, podkreślonym przez strategię obszarem jest digitalizacja zasobów dziedzictwa narodowego oraz zapewnienie właściwego ich przechowywania (Cel II.5. Zwiększenie wykorzystania technologii cyfrowych, Priorytet II.5.3. Zapewnienie odpowiedniej jakości treści i usług cyfrowych; Cel III.2. Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych, Priorytet III.2.1. Podnoszenie jakości i dostępności usług publicznych).

Ponadto wspierany będzie rozwój infrastruktury społecznej - w tym infrastruktury kulturalnej- oraz działania na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego, co stanowi ważny czynnik rozwoju i podnoszenia atrakcyjności gminy (Cel III.3. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych, Priorytet III.3.2. Wzmacnianie ośrodków wojewódzkich).

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

- **Strategia rozwoju kapitału społecznego 2020**

Strategia rozwoju kapitału społecznego 2020 została przyjęta uchwałą nr 104 przez Radę Ministrów z dnia 18 czerwca 2013 r. Jest jedną z dziewięciu tzw. strategii zintegrowanych, służących wdrożeniu SRK 2020. Jako cel główny wskazano w niej wzmocnienie udziału kapitału społecznego w rozwoju społeczno - gospodarczym Polski, w którego ramach określono cztery cele szczegółowe. W kontekście ochrony zabytków i opieki nad nimi wskazać można czwarty z celów „Rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego”, a zwłaszcza jego priorytet 4.1. „Wzmocnienie roli kultury w budowaniu spójności społecznej”. Wytyczone tutaj kierunki działań to:

4.1.1. Tworzenie warunków wzmocnienia tożsamości i uczestnictwa w kulturze na poziomie lokalnym, regionalnym i krajowym.

4.1.2. Ochrona dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego oraz krajobrazu.

4.1.3. Digitalizacja, cyfrowa rekonstrukcja i udostępnianie dóbr kultury.

Walory i potencjał tkwiący w dziedzictwie kulturowym są postrzegane w strategii jako „kluczowy element potencjału kulturowego”, a tym samym jedna z „szans rozwojowych dla całego społeczeństwa”. W strategii podnosi się także kwestię znaczenia aktywnej partycypacji społecznej w ochronie zabytków i opiece nad nimi.

- **Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami 2014 - 2017**

Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2014 - 2017 przyjęty został w dniu 24 czerwca 2014 r. przez Radę Ministrów. Dokument ma usprawnić nadzór nad służbami konserwatorskimi oraz określić źródła finansowania inwestycji i procedur administracyjnych związanych z wydawaniem decyzji oraz przyznawaniem funduszy na prace podejmowane w obiektach zabytkowych.

Uchwalony program jest pierwszym dokumentem porządkującym działania organów sprawujących opiekę nad zabytkami. Z programu będą pochodzić fundusze między innymi na szkolenia dla urzędników i ujednoczenie kwestii formalnych. Wśród zadań uwzględnionych w przyjętym dokumencie znalazło się porządkowanie rejestru zabytków oraz przygotowanie zasad oceny stanu zachowania zabytków nieruchomych. Program ma na celu także zwiększenie uspołecznienia ochrony zabytków i opieki nad zabytkami poprzez promowanie takich narzędzi jak konkursy, konsultacje z mieszkańcami i współpraca z mediami. Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego zamierza przeznaczyć na jego realizację 26,5 mln zł. Dokument doprecyzowuje ponadto kompetencje samorządów w zakresie realizowania projektów konserwatorskich i rewitalizacyjnych. Zgodnie z nowymi

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

ustaleniami Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Generalnego Konserwatora Zabytków, w ciągu najbliższych 3 lat zaangażowanie samorządów w opiekę nad zabytkami powinno znacznie wzrosnąć.

- **Koncepcja zagospodarowania przestrzennego kraju 2030 (KPZK 2030)**

Koncepcja zagospodarowania przestrzennego kraju 2030, przyjęta została uchwałą nr 239 Rady Ministrów dnia 13 grudnia 2011 r. Jest to najważniejszy dokument dotyczący ładu przestrzennego Polski. Jego celem strategicznym jest efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej zróżnicowanych potencjałów rozwojowych do osiągnięcia: konkurencyjności, zwiększenia zatrudnienia i większej sprawności państwa oraz spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej w długim okresie. Koncepcja ta kładzie szczególny nacisk na budowanie i utrzymywanie ładu przestrzennego, ponieważ decyduje on o warunkach życia obywateli, funkcjonowaniu gospodarki i pozwala wykorzystywać szanse rozwojowe. Koncepcja formułuje także zasady i działania służące zapobieganiu konfliktom w gospodarowaniu przestrzenią i zapewnieniu bezpieczeństwa, w tym powodziowego. W znacznie większym stopniu niż dotychczas uwzględnia problematykę ochrony dziedzictwa kulturowego w systemie kształtowania prawidłowej polityki przestrzennej.

Jako cele polityki przestrzennej w aspekcie ochrony zabytków wskazano:

- ograniczenie presji urbanizacyjnej na obszary dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, poprzez rozwój narzędzi wspierania finansowego ochrony przyrody i krajobrazu,
- wprowadzenie systemu standardów zabudowy i zagospodarowania terenu na terenach o niższym reżimie ochronnym,
- wprowadzenie narzędzi kompensacji utraconych korzyści ekonomicznych na terenach o wysokich restrykcjach konserwatorskich;
- wspieranie rewitalizacji zdegradowanych przestrzeni: starych dzielnic mieszkaniowych, obiektów przemysłowych, pokolejowych, opuszczonych wsi przez przyjęcie regulacji z zakresu rewitalizacji obszarów miejskich i starych zasobów mieszkaniowych.

4.1. Relacje Gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długołęka na lata 2015 - 2019

Przy sporządzaniu Gminnego programu opieki nad zabytkami gminy Długołęka omówiono uwarunkowania zewnętrzne ochrony zasobów dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy wynikające z dokumentów na poziomie:

- **wojewódzkim:** Program opieki nad zabytkami województwa dolnośląskiego na lata 2015 - 2018, Strategia rozwoju województwa Dolnośląskiego 2020, Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego 2014 - 2020, Aktualizacja Programu Rozwoju Turystyki dla Województwa Dolnośląskiego, Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego, Plan zagospodarowania Przestrzennego województwa dolnośląskiego - Perspektywa 2020;
- **powiatowym:** Strategia rozwoju powiatu wrocławskiego na lata 2012 - 2020.

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długołęka na lata 2015 - 2019 jest zgodny z celami, zasadami i kierunkami wyznaczonymi w wojewódzkich i powiatowych dokumentach programowych oraz z dokumentami wyznaczającymi kierunki polityki przestrzennej gminy.

Dokumenty opracowane na poziomie województwa i powiatu:

- **Program opieki nad zabytkami województwa dolnośląskiego na lata 2015 - 2018**

Program opieki nad zabytkami województwa dolnośląskiego na lata 2015 - 2018 nie został jeszcze uchwalony. Poprzedni Program opieki nad zabytkami województwa dolnośląskiego na lata 2007 - 2011 został przyjęty 26 października 2006 r. uchwałą Sejmiku Województwa Dolnośląskiego nr LX/912/2006. Głównym celem sformułowania programu jest dążenie do znaczącej poprawy stanu zasobów regionalnego dziedzictwa kulturowego oraz zachowania krajobrazu kulturowego Dolnego Śląska przez określenie służących temu warunków organizacyjnych i finansowych w zakresie leżącym w kompetencjach samorządu województwa. Po przeprowadzeniu analizy zasobów dziedzictwa kulturowego województwa dolnośląskiego, analizy realizacji poprzedniego dokumentu programowego i działań samorządu województwa do 2014 r. oraz analizy szans i zagrożeń, mocnych i słabych stron stanu dziedzictwa kulturowego oraz uwarunkowań jego ochrony na Dolnym Śląsku, sformułowany został cel strategiczny Programu opieki nad zabytkami

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długołęka na lata 2015 - 2019

województwa dolnośląskiego na lata 2015 - 2018 oraz cztery cele operacyjne wraz z priorytetami i kierunkami działań.

Cel strategiczny: Zwiększenie roli dziedzictwa kulturowego w rozwoju społecznym i ekonomicznym Dolnego Śląska.

Na cele kierunkowe składają się cztery priorytety:

1. Ochrona i rewitalizacja zabytków.
2. Zwiększenie potencjału ekonomicznego regionu w oparciu o dziedzictwo kulturowe.
3. Pogłębianie poczucia odpowiedzialności za wielokulturowe dziedzictwo regionu.
4. Aktywizacja społeczności i podmiotów lokalnych.

- **Strategia rozwoju województwa Dolnośląskiego 2020**

Strategia rozwoju województwa Dolnośląskiego 2020 została przyjęta uchwałą nr XXXII/932/13 przez Sejmik Województwa Dolnośląskiego dnia 28 lutego 2013 r. Strategia wytycza cele i kierunki rozwoju regionu, prezentuje potencjał Dolnego Śląska i określa wspólną płaszczyznę działań poszczególnych regionów. Zasadnicze filary, na którym opierać się będzie rozwój Dolnego Śląska, to produkcja oraz usługi. Bogactwa naturalne, zasoby wiedzy oraz walory środowiska przyrodniczego i kulturowego, przygraniczne położenie pozwolą na zwiększenie znaczenia Dolnego Śląska jako silnego regionu gospodarczego, realizującego model wzrostu złożony z:

- „Autostrady Nowej Gospodarki”- obszaru dynamicznego rozwoju przemysłu opartego na najnowocześniejszych technologiach oraz nowoczesnych usługach, skupionych wokół istniejących i projektowanych ciągów komunikacyjnych (transportowych i teleinformatycznych).
- Obszarów o wybitnych wartościach przyrodniczych, uzdrowiskowych i kulturowych.

Strategia podkreśla wysoki potencjał turystyczny Dolnego Śląska, o czym decydują między innymi:

- zróżnicowane walory krajobrazowe, przyrodnicze, w większości objęte ochroną prawną;
- walory kulturowe (zwłaszcza zasoby dziedzictwa materialnego). Województwo Dolnośląskie zajmuje pierwszą pozycję w Polsce, ponad 83000 obiektów zabytkowych. Najwyższy udział w zasobach krajowych (24%) posiadają zespoły rezydencjonalne - zamki i pałace, oraz towarzyszące im zabytkowe założenia kształtowanej zieleni - parki i ogrody (12%).

Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego określa cztery podstawowe obszary integracji:

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

1. Wrocławski Obszar Integracji - Wrocław i otaczający go obszar, posiadający z nim silne powiązania funkcjonalne.
2. Legnicko - Głogowski Obszar Integracji - obszar zagłębia miedziowego oraz jego zaplecza.
3. Sudecki Obszar Integracji - południowy obszar województwa.
4. Zachodni Obszar Integracji - tereny leżące przy zachodniej granicy regionu.

Działania związane z ochroną zabytków, wpisują się w cele związane z wieloma aspektami działań przewidzianych przez strategię, lecz głównie w działania związane z rozwojem turystyki. Turystyka powinna stanowić jeden z filarów rozwoju społecznego i gospodarczego regionu. Materialne i kulturowe atrakcje należy wykorzystać dla rozwinięcia produktów turystycznych, zwłaszcza na bazie uzdrowisk oraz ofert adresowanych zarówno do Dolnoślązaków, ale także do osób spoza regionu. Poza aspektami rekreacji i wypoczynku turystyka winna być wykorzystana jako instrument procesu edukacyjnego i wychowawczego.

- **Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego 2014 - 2020**

Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego 2014 - 2020 został przyjęty przez Komisję Europejską dnia 18 grudnia 2014 r. Jest to dokument, który stanowi podstawę dla realizacji zadań, które mogą być dofinansowane ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Wyznaczone cele, są odpowiedzią na wyzwania rozwojowe regionu.

Cel główny programu: Wzrost konkurencyjności Dolnego Śląska, zapewniający poprawę poziomu życia jego mieszkańców przy zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju. Podniesienie poziomu gospodarczej i społecznej konkurencyjności regionu oraz poprawa jakości życia mieszkańców musi uwzględniać użytkowanie zasobów naturalnych zgodnie z zasadami ekorozwoju.

Jednym z wyznaczonych celów tematycznych jest: zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami. Stwierdzono, że ochrona różnorodności biologicznej oraz ochrona zabytków zapewni zachowanie najbardziej wartościowych zasobów dla obecnych i przyszłych pokoleń oraz pośrednio przyczyni się do rozwoju gospodarki regionu. Dla celu tego, jednym z wybranych priorytetów inwestycyjnych jest dziedzictwo kulturowe.

Kolejnym, wyznaczonym priorytetem inwestycyjnym jest ochrona i udostępnianie zasobów przyrodniczych.

W programie wyznaczono 11 osi priorytetowych, a tym: Oś priorytetowa 4 - środowisko i zasoby.

Oś ta obejmuje 2 cele tematyczne: Promowanie dostosowania do zmian klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem oraz zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami.

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długołęka na lata 2015 - 2019

- **Priorytet inwestycyjny: Dziedzictwo kulturowe.**

Cel szczegółowy: Zwiększenie ochrony i efektywności wykorzystania zasobów kulturowych regionu.

Rezultaty: Realizacja priorytetu przyczyni się do zwiększenia atrakcyjności województwa zarówno dla jego mieszkańców jak i turystów, przy jednoczesnej ochronie istniejących zasobów dziedzictwa kulturowego. Dolny Śląsk jest regionem o najbogatszych zasobach zabytkowych w kraju. Stanowią one zasadniczy czynnik wpływający na kształtowanie się tożsamości regionalnej, a także określają i wyznaczają w dużym stopniu uwarunkowania rozwoju województwa, będąc szansą promocji całego regionu. Dofinansowanie przedsięwzięć dotyczących ochrony i opieki nad najwyższej rangi obiektami zabytkowymi, w celu uniknięcia ich zniszczenia, pozwoli na zachowanie elementów dziedzictwa kulturowego dla przyszłych pokoleń oraz stanowić będzie bodziec dla rozwoju społeczno - gospodarczego regionu. Wsparciem zostaną objęte zabytki nieruchome, wpisane do rejestru prowadzonego przez Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków we Wrocławiu wraz z ich otoczeniem, jak również zabytki ruchome znajdujące się w ww. zabytkach objętych wsparciem. Możliwe będzie przystosowanie obiektów zabytkowych do pełnienia przez nie nowych funkcji (w szczególności do prowadzenia działalności kulturalnej i turystycznej).

- **Priorytet inwestycyjny: Ochrona i udostępnianie zasobów przyrodniczych.**

Cel szczegółowy: Ochrona różnorodności biologicznej i zwiększenie efektywności wykorzystania zasobów przyrodniczych regionu.

Rezultaty: Występowanie na terenie województwa wielu siedlisk przyrodniczych, gatunków fauny i flory, nakłada na cały region szczególną odpowiedzialność za ochronę dziedzictwa przyrodniczego. Zapobiegnie to niszczeniu wartościowych miejsc, siedlisk, okazów. Realizacja priorytetu przyczyni się do zwiększenia atrakcyjności województwa, zarówno dla jego mieszkańców jak i turystów, przy jednoczesnej ochronie istniejących zasobów dziedzictwa naturalnego. Wsparcie przeznaczone będzie także na wyposażenie parków krajobrazowych i rezerwatów przyrody, przyczyniające się bezpośrednio do czynnej ochrony przyrody.

- **Aktualizacja Programu Rozwoju Turystyki dla Województwa Dolnośląskiego**

Aktualizacja Programu Rozwoju Turystyki dla Województwa Dolnośląskiego została przyjęta uchwałą nr 2696/III/09 przez Zarząd Województwa Dolnośląskiego dnia 28 kwietnia 2009 r. W Programie najważniejszą pozycję wśród turystycznych walorów krajoznawczych, o charakterze kulturowym, zajmują zabytki architektury i budownictwa. Turystyczna waloryzacja zabytków wyłoniła listę najcenniejszych

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

obiektów zabytkowych województwa. Warunkiem zainteresowania turystycznego zabytkami archeologicznymi jest ich odpowiednie wyeksponowanie w terenie i przystosowanie dla potrzeb zwiedzających. Dotyczy to przede wszystkim stanowisk archeologicznych o własnej, czytelnej formie krajobrazowej.

Analiza grup walorów województwa dolnośląskiego pozwala stwierdzić, że:

- liczne tereny i obiekty zabytkowe, dają możliwość tworzenia i eksploatacji szlaków krajoznawczych,
- istnieje możliwość tworzenia szlaków historycznych, edukacyjnych, wykorzystujących lokalizację rzadkich miejsc ważniejszych bitew oraz martyrologii z okresu II wojny światowej. Zwiększenie atrakcyjności zabytków ma odbywać się między innymi poprzez ożywienie zabytków cyklicznymi imprezami, odpowiednią infrastrukturą i kalendarzem imprez. Mocnymi stronami rozwoju turystyki na Dolnym Śląsku są wysokie walory kulturowe łączące dorobek kultur: polskiej, czeskiej, austriackiej i niemieckiej oraz rozbudowana baza turystyczna, zwłaszcza w rejonach górskich i uzdrowiskowych. Program wskazuje także słabe strony rozwoju turystyki na Dolnym Śląsku, do których należą między innymi: zły stan zabytków oraz brak sprawnego regionalnego i lokalnego systemu informacji turystycznej.

- **Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego**

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego został przyjęty uchwałą nr XLVIII/873/2002 przez Sejmik Województwa Dolnośląskiego dnia 30 sierpnia 2002 r. Jednym z celów strategicznych jest ochrona dziedzictwa kulturowego - udostępnienie go społeczeństwu i włączenie we współczesne struktury funkcjonalno - przestrzenne, z zachowaniem odrębności kulturowej i krajobrazowej regionu dolnośląskiego, poprzez:

- tworzenie uwarunkowań przestrzennych sprzyjających utrwaleniu wielokulturowej tożsamości historycznej regionu z zachowaniem lokalnych odrębności;
- odtworzenie wartości obszarów o najcenniejszych walorach krajobrazu historycznego;
- rehabilitacja historycznie ukształtowanych kultur narodowych regionu w sferze materialnej i duchowej;
- pozyskanie nowych właścicieli dla zasobów zabytków rezydencjonalnych znajdujących się w gestii AWRSP i dalszą prywatyzację zabytków stanowiących własność Skarbu Państwa;
- wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego jako ważnego elementu rozwoju gospodarczego oraz promocji województwa dolnośląskiego.

Kierunki działań:

1. Wspieranie działań służących poprawie stanu obiektów zabytkowych.
2. Zachowanie, ochrona i rewaloryzacja historycznych układów.

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

3. Ochrona i zachowanie krajobrazu kulturowego o najcenniejszych walorach artystycznych i krajobrazowych województwa poprzez ustalenie form ochrony:
 - strefa „A” pełnej ochrony konserwatorskiej, dla obszarów uznanych za szczególnie ważne jako materialne świadectwo historyczne, w których elementy dawnego układu przestrzennego zachowały się w prawie nienaruszonym stanie lub zostały tylko nieznacznie zniekształcone i stanowią harmonijną całość w krajobrazie lub jego dominantę;
 - strefa „B” ochrony konserwatorskiej, dla obszarów, w których elementy dawnego układu przestrzennego zachowały się w stosunkowo dobrym stanie a krajobraz zachował swój historyczny charakter i harmonię. Obszary objęte strefą podlegają rygorom konserwatorskim w zakresie utrzymania zasadniczych elementów struktury przestrzennej i utrzymania istniejącej substancji zabytkowej;
 - strefa „W” ochrony stanowisk archeologicznych, obejmująca stanowiska archeologiczne o własnej formie terenowej jak grodziska, forty, ruiny zamków, hałdy i szyby górnicze.
4. Utworzenie parków i rezerwatów kulturowych w celu ochrony, utrzymania i wyeksponowania unikatowych walorów krajobrazowych, przyrodniczych, kulturowych, historycznych i architektonicznych województwa.
5. Zachowanie, ochrona i rewaloryzacja obiektów i zespołów o najwyższej randze i szczególnym znaczeniu dla kultury narodowej.
6. Ochrona, zachowanie i udostępnianie stanowisk archeologicznych o zachowanych formach krajobrazowych do celów naukowych, dydaktycznych i turystycznych.
7. Tworzenie atrakcyjnych ofert inwestycyjnych o charakterze kulturotwórczym, społecznym i gospodarczym, których funkcjonowanie powinno sprzyjać utrzymaniu i wspomaganiu zasobów środowiska kulturowego.
8. Rewaloryzacja obszarów zabudowy przemysłowej oraz obiektów i urządzeń technicznych.
9. Przy zagospodarowaniu pozostałych obszarów zalecono kontynuowanie tradycji architektonicznych regionu w zakresie skali, formy, detalu, materiału nowo wznoszonej zabudowy oraz wpisanie jej w historycznie ukształtowaną przestrzeń.

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długołęka na lata 2015 - 2019

• Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego. Perspektywa 2020

Nowy plan, sporządzony został na podstawie uchwały nr LVIII/889/2006 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 21 września 2006 r. Plan zagospodarowania Przestrzennego województwa dolnośląskiego - Perspektywa 2020 został przyjęty uchwałą nr XLVIII/1622/2014 przez Zarząd Województwa Dolnośląskiego dnia 27 marca 2014 r. Plan składa się z 3 części tekstowych oraz załączników graficznych.

Założenia w zakresie ochrony zabytków są następujące:

- region rozwija się z poszanowaniem walorów środowiska, przyrodniczo - krajobrazowych oraz kulturowych, przy wykorzystaniu szans rozwojowych, jakie daje mu korzystne położenie geograficzne;
- w rozwoju regionu, uwzględnia się przyjęte systemy ochrony zasobów przyrodniczo - krajobrazowych i zasobów kulturowych, a ich ochrona oraz przyjazne dla środowiska udostępnianie, stanowi ważny czynnik kształtowania tożsamości regionalnej i rozwoju gospodarczego.

Kierunki działań w zakresie ochrony przyrody i krajobrazu:

- Zachowanie i odtwarzanie zasobów przyrodniczo - krajobrazowych;
- Rozszerzenie i umocnienie regionalnego systemu obszarów chronionych i jego zintegrowanie z systemami krajowymi i europejskimi.

Kierunki działań w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego:

- Harmonijne kształtowanie krajobrazu kulturowego oraz poprawa stanu i wykorzystania zespołów zabytkowych;
- Ochrona oraz poprawa stanu i wykorzystania zespołów zabytkowych;
- Ochrona dóbr kultury współczesnej.

• Strategia rozwoju powiatu wrocławskiego na lata 2012 - 2020

Strategia rozwoju powiatu wrocławskiego na lata 2012 - 2020 została przyjęta uchwałą na XIII/120/12 przez Radę Powiatu Wrocławskiego dnia 28 czerwca 2012 r. Strategia jest jednym z ważniejszych i podstawowych dokumentów - stanowi lokalny fundament do prowadzenia polityki rozwoju lokalnego Powiatu Wrocławskiego. Określa cele, wytacza kierunki rozwoju w przyjętym horyzoncie czasowym, wskazuje obszary problemowe wymagające poprawy. Dokument przedstawia także zestaw cech - tzw. zasoby Powiatu Wrocławskiego, warunkujące jego potencjał rozwojowy, na które składają się także zasoby poszczególnych gmin Powiatu. Racjonalne wykorzystanie tych zasobów spowoduje pozytywne zmiany ilościowe, jakościowe i strukturalne tego obszaru i zwiększy jego zdolność do konkurencyjności. Stanowi także bazę wyjściową do przygotowywania innych sektorowych planistycznych

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

dokumentów powiatu, w tym wieloletniej prognozy finansowej, programu ochrony środowiska, czy też miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

W strategii wyznaczono następującą misję i wizję Powiatu Wrocławskiego:

Misja: Tworzenie warunków zrównoważonego rozwoju Powiatu Wrocławskiego w celu poprawy poziomu życia jego mieszkańców poprzez wykorzystanie potencjału gospodarczego i przyrodniczo - kulturowego.

Wizja: Powiat Wrocławski przyjaznym miejscem do zamieszkania, pracy i spędzania wolnego czasu.

Cele i zadania strategiczne powiatu:

DZIEDZINA: OCHRONA KRAJOBRAZU

Cel strategiczny: Optymalne wykorzystanie walorów krajobrazowo - przyrodniczych.

Cel operacyjny nr 1: Ochrona środowiska przyrodniczego.

Działania:

1. Wspieranie działań chroniących istniejący drzewostan;
2. Promocja walorów przyrodniczych powiatu;
3. Współpraca regionalna w zakresie planowania przestrzennego.

DZIEDZINA: ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENI

Cel strategiczny: Spójna polityka gospodarki przestrzennej.

Cel operacyjny nr 1: Współdziałanie na rzecz racjonalnego zagospodarowania przestrzeni.

Działania:

1. Koordynacja rozwiązań w projektach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

DZIEDZINA: KULTURA, TURYSTYKA I SPORT

Cel strategiczny: Promocja atrakcji turystycznych, kulturowych, przyrodniczych i stworzenie warunków do aktywnego spędzania wolnego czasu.

Cel operacyjny nr 1: Kultywowanie tradycji regionalnych.

Działania:

1. Wspieranie inicjatyw mających na celu rozwijanie tożsamości lokalnej;
2. Realizowanie programów edukacji regionalnej;
3. Organizowanie wspólnych, cyklicznych powiatowo - gminnych wydarzeń kulturalnych.

Cel operacyjny nr 2: Współpraca z organizacjami pozarządowymi.

Działania:

1. Promowanie i upowszechnianie aktywnych form spędzania wolnego czasu;
2. Wspieranie inicjatyw mających na celu upowszechnianie kultury i sportu;

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

3. Zwiększanie środków budżetowych na realizację zadań publicznych.

Cel operacyjny nr 3: Wypracowanie produktu turystycznego wspólnego dla powiatu i gmin.

Działania:

1. Opracowanie strategii rozwoju turystyki powiatu wrocławskiego z uwzględnieniem atrakcji turystycznych gmin.

Cel operacyjny nr 4: Zwiększenie atrakcyjności turystycznej powiatu.

Działania:

1. Wspieranie rozwoju bazy infrastruktury turystycznej (rekreacyjnej i sportowej);
2. Koordynacja działań powiatu, gmin i podmiotów realizujących usługi turystyczne, w tym zwłaszcza wspólna promocja.

Na terenie powiatu wrocławskiego, w ramach systemu obszarów chronionych, funkcjonują dwa parki krajobrazowe - Ślęzański Park Krajobrazowy i Park Krajobrazowy Doliny Bystrzycy, wprowadzono następujące obszary Natura 2000: Zbiornik Mietkowski, Przeplatki nad Bystrzycą, Łęgi nad Bystrzycą, Masyw Ślęzy, Grądy Odrzańskie, Grądy w Dolinie Odry, Lasy Grędzińskie, Stawy w Borowej, Kumaki Dobrej. Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego z 2010 roku na terenie powiatu wrocławskiego zlokalizowanych jest 108 pomników przyrody.

Na terenie powiatu działa kilka ośrodków kultury, które przygotowują i realizują we współpracy z wieloma instytucjami z regionu corocznie kilkadziesiąt imprez z dziedziny teatru, muzyki, plastyki, tańca, sztuki ludowej, historii, promocji zdrowego stylu życia itp. Teren powiatu charakteryzuje się również aktywną działalnością szeregu stowarzyszeń, fundacji - organizacji pozarządowych skupiających miłośników regionu,

Na funkcje turystyczne powiatu wpływa jego położenie. Ze względu na bliskie sąsiedztwo Wrocławia, powiat stanowi naturalne zaplecze rekreacyjne dla mieszkańców miasta. W grupie walorów turystycznych wyróżniają się walory krajoznawcze, z których część ma znaczenie ogólnokrajowe i może przyciągać turystów z całej Polski. Zaliczono do nich Ślęzański Park Krajobrazowy z Górą Ślężą, Sobótką i Będkowicami oraz Krobielowice i Żórawinę.

W strategii przedstawiono ilości zabytkowych obiektów na terenie powiatu:

- Ogólna ilość zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków - 188;
- Ogólna ilość obiektów, w których znajdują się zabytki ruchome- wpisane do rejestru zabytków - 200;
- Ogólna ilość obiektów zabytkowych, znajdujących się w ewidencji gminnej/ obiekty o wysokich walorach kulturowych - 97.

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

Na terenie powiatu zdecydowaną większość obiektów zabytkowych znajdujących się na terenie powiatu wrocławskiego stanowią kościoły - 72. Nieco mniej liczną grupę zabytków stanowią pałace - 55 oraz dwory - 34.

5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

5.1. Relacje Gminnego programu opieki nad zabytkami na lata 2015 - 2019 z dokumentami wykonanymi na poziomie gminy

Władze samorządowe w procesie zarządzania gminą kierują się wytycznymi zawartymi w sporządzonych na poziomie gminnych opracowań, które obejmują całokształt zjawisk i czynników istotnych dla lokalnego rozwoju. Program opieki nad zabytkami jest zgodny z innymi dokumentami gminnymi dotyczącymi różnych aspektów życia społeczno - gospodarczego.

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka zgodny jest z następującymi dokumentami:

- **Strategia rozwoju gminy Długoleka na lata 2011 - 2020**

Strategia rozwoju gminy Długoleka na lata 2011 - 2020 została przyjęta uchwałą nr XII/198/11 przez Radę Gminy Długoleka dnia 14 grudnia 2011 r. Niniejsza strategia jest już drugą Strategią przyjętą przez samorząd gminy Długoleka. Poprzednia to Strategia rozwoju gminy Długoleka z 2001 r. Obecnie obowiązująca Strategia jest to dokument, który zawiera cele i zadania, których realizacja zapewni jej rozwój gospodarczy, społeczny i środowiskowy.

Przedmiotem strategii są zbiory:

- elementów gospodarki lokalnej gminy Długoleka, takich jak: obiekty materialne (np. infrastruktura techniczna, nieruchomości, składniki ekosystemów), wartości niematerialne (np. krajobraz, kultura, wiedza mieszkańców), ludzie (mieszkańcy gminy i ich organizacje), podmioty gospodarcze oraz instytucje publiczne itp.
- czynników zewnętrznych (znajdujących się poza obszarem gminy), które oddziałują lub mogą oddziaływać na gospodarkę lokalną gminy Długoleka.

W strategii określono następującą misję: Głównym beneficjentem Strategii rozwoju gminy Długoleka na lata 2011 - 2020 są zatem mieszkańcy tej gminy. Ideą budowy i wdrażania Strategii jest bowiem udoskonalenie procesu wypełniania przez

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

samorząd służebnej w stosunku do nich misji. Efektem realizacji Strategii będzie zwiększenie korzyści mieszkańców, jakie odnosić będą zarówno w życiu publicznym, jak i prywatnym. Rozwój Gminy Długoleka, kreowany poprzez wdrażanie Strategii będzie tożsamy z zaspokajaniem potrzeb mieszkańców na płaszczyźnie gospodarczej, społecznej i środowiskowej.

W strategii wyznaczono cele strategiczne, cele operacyjne, priorytety rozwoju oraz zadania. W obszarze ochrony i opieki nad zabytkami, w ramach celu strategicznego - Lepsze życie społeczności lokalnej, jednym z celów operacyjnych jest: Rozwój systemu kultury (O11), który polega na (w tym):

- rozbudowie bazy materialnej systemu kultury; wzroście zakresu działalności kulturalnej realizowanej w gminie;
- wzroście liczby osób biorących udział w poszczególnych dziedzinach działalności kulturalnej;
- wzroście dostępności kultury, osiągnięciu przez mieszkańców gminy sukcesów w działalności kulturalnej;
- utrzymaniu/ poprawie stanu materialnej spuścizny o znaczeniu historycznym; zabezpieczeniu niematerialnej spuścizny o znaczeniu historycznym przed zapomnieniem;
- poprawie kondycji ekonomicznej placówek kultury.

Priorytety rozwoju gminy Długoleka w ramach ww. celu:

- Rozbudowa bazy materialnej systemu kultury;
- Upowszechnianie szeroko rozumianej kultury.

Wykaz zadań strategicznych Gminy Długoleka, w ramach ww. celu:

11.1. Rozwój działalności kulturalnej:

11.1.1. Partycypacja w wydarzeniach kulturalnych organizowanych we Wrocławiu, Trzebnicy, Oleśnicy i innych ościennych gminach;

11.1.2. organizowanie i wspieranie organizacji przedsięwzięć kulturalnych;

11.1.3. udział w krajowych programach promocji kultury;

11.1.4. udział w europejskich programach współpracy kulturalnej;

11.1.5. monitorowanie oczekiwań mieszkańców i dostosowywanie do nich oferty kulturalnej.

11.2. Kontynuacja wdrażania „Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami w Gminie Długoleka na lata 2010 - 2014”, w tym:

11.2.1. aktualizacja i uzupełnienie Gminnej Ewidencji Zabytków (GEZ);

11.2.2. podejmowanie działań w zakresie odnowy zabytków;

11.2.3. edukacja (nt. zabytków) i promocja zabytków gminy.

11.3. Opracowanie i wdrożenie „Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami w Gminie Długoleka na lata 2015 - 2020”.

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

W strategii zwrócono uwagę na licznie występujące walory o charakterze turystycznym, między innymi: park krajobrazowy Szczodre, park i pałac w Borowej, pozostałości pałacu w Szczodrem, Domek Myśliwski w Domaszczynie, stadniny koni, ścieżki przyrodnicze, trasy turystyczne, zabytki sakralne oraz wiele innych. Dodatkowo oprócz obszarów już zagospodarowanych turystycznie na terenie gminy znajdują się duże zasoby terenów, które mogą zostać przeznaczone (zagospodarowane) na tereny turystyczno - rekreacyjne w przyszłości.

- **Plany odnowy miejscowości:**

- **Plan odnowy miejscowości Borowa** został przyjęty uchwałą nr XXXIII/383/10 przez Radę Gminy Długoleka dnia 29 stycznia 2010 r.;
- **Plan odnowy miejscowości Długoleka** nie został przyjęty uchwałą;
- **Plan odnowy miejscowości Godzieszowa** został przyjęty uchwałą nr XXVII/312/09 przez Radę Gminy Długoleka dnia 23 czerwca 2009 r.;
- **Plan odnowy miejscowości Siedlec** został przyjęty uchwałą nr V/88/11 przez Radę Gminy Długoleka dnia 28 kwietnia 2011 r.;
- **Plan odnowy miejscowości Stępin** został przyjęty uchwałą nr XXXVII/431/10 przez Radę Gminy Długoleka dnia 27 lipca 2010 r.;
- **Plan odnowy miejscowości Szczodre** został przyjęty uchwałą nr XXXVIII/434/10 przez Radę Gminy Długoleka dnia 29 września 2010 r.;

Plan odnowy miejscowości jest to dokument operacyjny, określający plan, strategię działań społeczno - gospodarczych, cele, priorytety i zasady wspierania zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich. Plan skupia się na aspektach społecznych, ekonomicznych i środowiskowych tego rozwoju, w sposób zrównoważony.

Konstrukcja dokumentu opiera się na kilku zasadniczych komponentach, są to:

- ogólna charakterystyka miejscowości,
- analiza zasobów miejscowości służącą przedstawieniu stanu rzeczywistego,
- analizę SWOT,
- planowane kierunki rozwoju wsi;
- plan inwestycyjny w kontekście uwzględnienia kierunków rozwoju miejscowości.

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

Dokument ma charakter poznawczy, który służy szerokiemu i kompleksowemu rozpoznaniu obecnego stanu miejscowości i potencjału rozwoju w szerszej perspektywie. Stwarza także możliwości decyzyjne w sprawach podejmowania przedsięwzięć inwestycyjnych, które pozwalają na wcześniejsze podjęcie prac przygotowawczych dla planowanych działań w miejscowości, które pozwalają na wykorzystanie zasobów miejscowości i jej rozwój.

Dokument ma charakter otwarty, co oznacza, że plan rozwoju miejscowości powinien być aktualizowany w odniesieniu do oczekiwań i potrzeb mieszkańców, oraz zmieniających się warunków lokalnych i regionalnych.

- **Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Długoleka**

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Długoleka zostało przyjęte uchwałą nr XXXII/496/14 przez Radę Gminy Długoleka z dnia 22 maja 2014 r. w sprawie uchwalenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Długoleka. Jest to aktualizacja studium z 1997 r., które zostało przyjęte uchwałą nr XXXVI przez Radę Gminy Długoleka dnia 24 listopada 1997 r.

Jedną z głównych przesłanek podejmowania decyzji planistycznych jest między innymi ochrona zasobów gminy:

- przyrodniczych: gleb klas chronionych, lasów, wód podziemnych, wód powierzchniowych, kompleksów gleb zmeliorowanych, kompleksów przyrodniczych objętych ochroną krajobrazu, zasobów kopalin;
- kulturowych: krajobrazu kulturowego, obiektów kubaturowych zabytkowych, obiektów archeologicznych zabytkowych.

W studium dokonano analizy wynikających z uwarunkowań ze stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków dóbr kultury współczesnej na podstawie Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami gmin Długoleka na lata 2010 - 2014. Wymieniono interesujące zabytki kultury materialnej, obiekty wpisane do rejestru zabytków, obiekty nieruchome ujęte w wojewódzkiej ewidencji zabytków oraz

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długołęka na lata 2015 - 2019

gminnej ewidencji zabytków. Poza obiektami rejestrowymi charakteryzującymi się najwyższą wartością historyczną w wojewódzkiej oraz gminnej ewidencji zabytków ujęto obiekty nieruchome o wysokich walorach historycznych. Poniższa tabela przedstawia wykaz obiektów wpisanych do wojewódzkiej oraz gminnej ewidencji zabytków. Na terenie gminy Długołęka znajdują się także stanowiska archeologiczne. Są to przede wszystkim stanowiska określone jako osady kultury wczesnośredniowiecznej, późnośredniowiecznej, wielbarskiej, łużyckiej, a także cmentarzyska.

Obiekty wpisane do rejestru zabytków objęte są wszelkimi rygorami prawnymi, wynikającymi z treści odpowiednich aktów prawnych, w tym przede wszystkim objęte są rygorami ochrony konserwatorskiej, wynikającymi z przepisów ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Odnośnie obiektów zabytkowych obowiązuje bezwzględny priorytet wymagań i ustaleń konserwatorskich nad względami wynikającymi z działalności inwestycyjnej. Należy dążyć do pełnej rewaloryzacji zabytków. Rygory te obowiązują niezależnie od położenia budowli czy innego wpisanego do rejestru zabytków obiektów w poszczególnych strefach ochrony konserwatorskiej. Dla obiektów ujętych w gminnej ewidencji zabytków - należy uwzględnić ochronę obiektów budowlanych ujętych w ewidencji zabytków, dla których obowiązują następujące wymogi konserwatorskie:

- zachować ich bryłę, kształt i geometrię dachu oraz zastosowane tradycyjne materiały budowlane;
- utrzymać, a w przypadku zniszczenia odtworzyć historyczny detal architektoniczny;
- zachować kształt, rozmiary i rozmieszczenie otworów zgodnie z historycznym wizerunkiem budynku, należy utrzymać - lub odtworzyć - oryginalną stolarkę okien i drzwi;
- w przypadku konieczności przebicia nowych otworów, należy je zharmonizować z zabytkową elewacją budynku;
- stosować kolorystykę i materiały nawiązujące do tradycyjnych lokalnych rozwiązań, w tym ceramiczne lub tynkowe pokrycia ścian zewnętrznych; zakazuje się stosowanie okładzin ściennych typu „siding”;
- należy stosować rodzaj pokrycia dachowego zgodny z historycznym pokryciem obiektu;
- elementy elewacyjne instalacji technicznych należy montować z uwzględnieniem wartości zabytkowych obiektów;
- prowadzenie wszelkich prac budowlanych przy obiektach zabytkowych należy uprzedzić uzyskaniem wytycznych konserwatorskich.

Dla stanowisk archeologicznych, w strefie ochrony zabytków archeologicznych ewentualne prace ziemne mogą być wykonywane jedynie po przeprowadzeniu

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

ratowniczych badań archeologicznych. Obszary stref ochrony zabytków archeologicznych wyłącza się spod zalesienia. Proponuje się ograniczenie zalesiania obszarów położonych w bezpośrednim sąsiedztwie stref ochrony zabytków archeologicznych.

W obrębie zabytkowych cmentarzy (w tym poniemieckich) obowiązuje ochrona układu przestrzennego, alei, układu kwater, ochrona zabytkowego drzewostanu, ochrona historycznych nagrobków i innych elementów małej architektury. Zakazuje się zmian układu przestrzennego, likwidacji historycznych elementów małej architektury oraz historycznych nagrobków. Uczytelnienie w przestrzeni obecności cmentarza oraz zadbanie o jego uporządkowanie jest głównym kierunkiem działań.

W obrębie zabytkowych parków obowiązuje ochrona układu przestrzennego, alei, ochrona zabytkowego drzewostanu i elementów małej architektury. Zakazuje się zmian układu przestrzennego, likwidacji historycznych elementów małej architektury. Uczytelnienie w przestrzeni obecności parku oraz zadbanie o jego uporządkowanie jest głównym kierunkiem działań.

W studium zamieszczono ogólne wytyczne dotyczące stref ochrony konserwatorskiej, opracowane na podstawie materiałów przekazanych przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Szczegółowe ustalenia związane z ograniczeniami aktywności inwestycyjnej w ramach stref ochrony konserwatorskiej powinny znaleźć się w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Dopuszcza się modyfikację granic stref ochrony konserwatorskiej. Dopuszcza się modyfikację zasad podanych niżej w odniesieniu do poszczególnych stref.

W Studium wyszczególniono poszczególne strefy oznaczone jako:

- Strefa „A” - ścisłej ochrony konserwatorskiej obejmuje obszar, na którym elementy układu przestrzennego miejscowości lub jej części, tzn. rozplanowanie, zabudowa oraz związany z nimi teren i krajobraz zachowały się w stanie nienaruszonym lub jedynie nieznacznie zniekształconym. Jest to obszar uznany za szczególnie ważny jako świadectwo historyczne. W strefie tej zakłada się pierwszeństwo wymagań konserwatorskich nad wszelką prowadzoną współcześnie działalnością inwestycyjną, gospodarczą i usługową. W strefie „A” ścisłej ochrony konserwatorskiej wprowadza się bezwzględny wymóg konsultowania i uzyskania uzgodnienia z Państwową Służbą Ochrony Zabytków wszelkich zmian form własności i podziałów nieruchomości, zmian funkcji oraz przebudowy, rozbudowy i remontów wszystkich obiektów będących w strefie, a także konieczność uzgodnienia wszelkich zamierzeń inwestycyjnych na terenie tej strefy. W gminie Długoleka dotyczy to przede wszystkim otoczonych strefą „A” stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru dóbr kultury oraz stanowisk

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

jeszcze nie wpisanych do tego rejestru a posiadających bardzo dużą wartość naukową.

- Strefa „B” ochrony konserwatorskiej obejmuje obszary, w których elementy dawnego układu zachowały się w stosunkowo dobrym stanie. Działalność konserwatorska w strefie „B” zmierza do: zachowania zasadniczych elementów historycznego rozplanowania, restauracji i modernizacji technicznej obiektów o wartościach kulturowych z dostosowaniem współczesnej funkcji do wartości obiektów, dostosowania nowej zabudowy do historycznej kompozycji przestrzennej w zakresie skali i bryły zabudowy, przy założeniu harmonijnego współistnienia elementów kompozycji historycznej i współczesnej. W strefie tej należy prowadzić działalność inwestycyjną uwzględniając istniejące już związki przestrzenne i planistyczne.

Na obszarze strefy ochrony konserwatorskiej „B” wprowadza się wymóg konsultowania i uzgodnienia z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków wszelkich działań inwestycyjnych w zakresie:

- budowy nowych obiektów kubaturowych;
 - przebudowy, rozbudowy i remontów a także zmiany funkcji obiektów figurujących w wykazie zabytków architektury i budownictwa,
 - zmian historycznie ukształtowanych wnętrz urbanistycznych,
 - prowadzenia wszelkich prac ziemnych.
- Strefa „K” ochrony krajobrazu. Obejmuje tereny krajobrazu integralnie związanego z zespołem zabytkowym, znajdujące się w jego otoczeniu. Działania konserwatorskie w strefie „K” obejmują: restaurację zabytkowych elementów krajobrazu urządzonego, ewentualnie z częściowym ich otworzeniem, ochronę krajobrazu naturalnego związanego przestrzennie z historycznym założeniem, zlikwidowanie elementów dysharmonizujących. Wymagane jest uzyskanie opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków odnośnie do nowych inwestycji.
- Strefa „E” ochrony ekspozycji. Strefa ochrony ekspozycji układu zabytkowego, obejmuje obszar stanowiący zabezpieczenie właściwego eksponowania zespołów lub obiektów zabytkowych. Działania konserwatorskie w strefie „E” polegają na ustaleniu jednego z dwóch wymogów: ustalenia nieprzekraczalnych gabarytów zabudowy zharmonizowanej z zespołem zabytkowym, całkowity zakaz wnoszenia obiektów kubaturowych.
- Strefa „W” ochrony archeologicznej obejmuje rozpoznanie i potencjalne obszary eksploracji archeologicznej, na których znajdują się obiekty archeologiczne wyeksponowane w terenie (grodziska, kurhany). Strefa ta wyłączona jest z wszelkiej działalności inwestycyjnej.

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

- Strefa „OW” obserwacji archeologicznej o domniemanej zawartości ważnych relikwów archeologicznych we wsiach o wczesnej metryce historycznej. Wszelkie inwestycje czy też prace ziemne planowane na jej obszarze muszą być uzgodnione z Państwową Służbą Ochrony Zabytków. Na obszarze stanowisk archeologicznych nieobjętych ww. strefami ochrony konserwatorskiej wszelka działalność inwestycyjna może być prowadzona jedynie po uprzednim uzgodnieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. Stanowiska te muszą również być uwzględnione i nanoszone przy wykonywaniu planów i projektów szczegółowych.

• **Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego**

Zgodnie z art. 15, ust. 2 pkt. 5 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t. j. Dz. U. 2015 poz. 199) w planie miejscowym określa się obowiązkowo zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej. Projekt planu, zgodnie z ww. ustawą musi zostać uzgodniony przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Na terenie gminy Długoleka funkcjonuje 91 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Określają one obowiązkowe zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej, zasady ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego, które zostały przedstawione poniżej w Tabeli nr 1.

Tabela nr 1. Lista obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na terenie gminy Długoleka

LP.	MIEJSCOWOŚĆ	DZIAŁKI	UCHWAŁA	DATA
	Gmina	Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego	XXXVI/69/97	24.11.1997
1	Bielawa	225/2	XXI/21/2000	16.02.2000
2	Byków	339/4, 338/4, 337/4, 336/4	XXXIX/295/2001	25.06.2001
3	Długoleka	260/3, 260/5, 260/6, 260/7, 260/8, 260/9, 261/1	XXX/140/2000	25.08.2000
4	Łosice	28/4	XLVIII/435/2002	21.06.2002
5	Bielawa	Obręb wsi Bielawa	LI/502/2002	11.09.2002
6	Budziwojowice	Obręb wsi Budziwojowice	XIII/211/2003	19.11.2003
7	Dąbrowica	Obręb wsi Dąbrowica	XIII/212/2003	19.11.2003
8	Jaksonowice	Obręb wsi Jaksonowice	XIII/213/2003	19.11.2003
9	Krakowiany	Obręb wsi Krakowiany	XIII/214/2003	19.11.2003
10	Skała	Obręb wsi Skała	XIII/215/2003	19.11.2003
11	Brzezia Łąka II	536, 537, 538, 539dr, 540	XIII/210/2003	19.11.2003
12	Prusowice	(wsch. część obszaru wsi Prusowice) 93/24, 93/23, 93/56,	XVIII/407/2004	27.02.2004

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

		93/27, 93/30, 93/31, 93/84, 93/83, 93/32, 93/85, 93/86, 93/87, 93/88, 93/89, 178, 196, 177		
13	Brzezia Łąka III	Brzezia Łąka - Zamłynie	XXVIII/406/2004	27.02.2004
14	Stępin	Obręb wsi Stępin	XXI/421/2004	29.04.2004
15	Michałowice	Obręb wsi Michałowice	XXII/433/2004	29.06.2004
16	Oleśniczka	Obręb wsi Oleśniczka	XXII/434/2004	29.06.2004
17	Tokary	Obręb wsi Tokary	XXII/435/2004	29.06.2004
18	Januszkowice	Obręb wsi Januszkowice	XXII/431/2004	29.06.2004
19	Węgrów	Obręb wsi Węgrów	XXII/436/2004	29.06.2004
20	Zaprężyn	Obręb wsi Zaprężyn	XXII/437/2004	29.06.2004
21	Kępa	Obręb wsi Kępa	XXII/432/2004	29.06.2004
22	Wilczyce	Obręb wsi Wilczyce	XXIV/462/2004	27.08.2004
23	Bąków	Obręb wsi Bąków	XXIV/455/2004	27.08.2004
24	Borowa	Obręb wsi Borowa dla dz. 330/1 i 385/1 brak mpzp wyrok II S.A./Wr 604/05 (spr. P. Olejnik)	XXIV/456/2004	27.08.2004
25	Godzieszowa	Obręb wsi Godzieszowa	XXIV/457/2004	27.08.2004
26	Pietrzykowice	Obręb wsi Pietrzykowice	XXIV/459/2004	27.08.2004
27	Siedlec	Obręb wsi Siedlec	XXIV/460/2004	27.08.2004
28	Śliwice	Obręb wsi Śliwice	XXIV/461/2004	27.08.2004
29	Byków	Obręb wsi Byków	XXIV/463/2004	27.08.2004
30	Kątna	Obręb wsi Kątna	XXIV/458/2004	27.08.2004
31	Bukowina	Obręb wsi Bukowina	XXVI/479/2004	08.11.2004

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

32	Kamień	Obręb wsi Kamień	XXVI/480/2004	08.11.2004
33	Piecowice	Obręb wsi Piecowice	XXVI/481/2004	08.11.2004
34	Raków	Obręb wsi Raków	XXVI/482/2004	08.11.2004
35	Domaszczyn	Obręb wsi Domaszczyn	XXX/530/2005	27.01.2005
36	Kiełczówek	Obręb wsi Kiełczówek	XXX/531/2005	27.01.2005
37	Szczodre	Obręb wsi Szczodre	XXXI/539/2005	24.02.2005
38	Pasikowice	Obręb wsi Pasikowice	XXXI/540/2005	24.02.2005
39	Długoleka	Obręb wsi Długoleka	XXXII/581/2005	31.03.2005
40	Prusowice	Obręb wsi Prusowice	XXXII/582/2005	31.03.2005
41	Ramiszów	Obręb wsi Ramiszów	XXXII/583/2005	31.03.2005
42	Mirków - część „A”	Obręb wsi Mirków - część A	XXXIII/589/2005	28.04.2005
43	Brzezia Łąka	Górna część wsi Brzezia Łąka	XXXVI/615/2005	17.11.2005
44	Zaprężyn	27	XXXVI/614/2005	17.11.2005
45	Kiełczów - część „A”	Trasa linii elektroenergetycznej 400/110 kV	XXXVI/637/2005	17.11.2005
46	Kiełczów - część „B”	Obręb wsi Kiełczów - część „B”	XXXVIII/664/06	31.01.2006
47	Borowa I	68/10	XL/692/06	28.04.2006
48	Dobroszów	Obręb wsi Dobroszów	XLII/709/06	27.06.2006
49	Mirków	500	XLII/711/06	27.06.2006
50	Kiełczów - część „C”		XLII/708/06	27.06.2006
51	MPZP ENERGETYKA Mirków	Trasa linii energetycznej 400 kV	III/23/06	29.12.2006
52	Prusowice	128/5	IV/42/07	30.01.2007

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długołęka na lata 2015 - 2019

53	Brzezia Łąka	189	IV/41/07	30.01.2007
54	Mirków	284/4	V/57/07	27.03.2007r
55	Bierzyce	Obręb wsi Bierzyce	VII/99/07	26.06.2007
56	Wilczyce	413	VII/98/07	26.06.2007
57	Byków	340/8	X/116/07	25.09.2007
58	Łozina	Obręb wsi Łozina	XI/133/07	16.10.2007
59	MPZP DŁUGOŁĘKA - URZĄD	252/34, 252/39, 252/24, 252/26	XII/143/07	17.11.2007
60	MPZP KAMIENÍ I	199/20	XIII/159/07	28.12.2007
61	MPZP DŁUGOŁĘKA - DROGA	Działki w części nr: 261/1, 514, 263/34, 263/35, 263/36, 263/37, 263/38, 263/39, 263/40, 515/2, 269/10, 269/11	XV/178/08	13.03.2008
62	MPZP DŁUGOŁĘKA I	28 i część działek 27 i 492/2	XVII/194/08	29.04.2008
63	MPZP ŁOSICE - oczyszczalnia	31 i część działek nr 82 i 83	XIX/220/08	26.06.2008
64	MPZP DŁUGOŁĘKA III	132/5, 132/8, 133/4, 133/5, 133/6, 134/1, 135, 491/3, 491/4, 490/3, 490/4	XXIII/259/08	30.12.2008
65	MPZP Januszkowice	410/1, 416	XXIV/282/09	20.02.2009
66	MPZP Stępin I	366	XXIV/283/09	20.02.2009
67	MPZP Byków II	164	XXIV/284/09	20.02.2009
68	MPZP Łozina	369	XXVII/315/09	23.06.2009
69	MPZP na potrzeby rurociągu paliwowego	Bielawa, Brzezia Łąka, Kietczówek, Oleśniczka, Raków, Śliwice, Wilczyce	XXVII/316/09	23.06.2009
70	MPZP Długołęka IV Policja	49/4	XXIX/344/09	29.09.2009
71	MPZP Kietczów II- droga	Likwidacja drogi lokalnej stanowiącej przedłużenie ulicy	XXX/358/09	27.10.2009

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długołęka na lata 2015 - 2019

		Wiosennej i oraz drogi dojazdowej		
72	MPZP Kietczów II-placyk	Kietczów dla działek o nr 89/216, 89/218, 89/219 oraz części działki 89/214	XXX/359/09	27.10.2009
73	MPZP Kietczówek - Rurociąg II	MPZP na potrzeby rurociągu paliwowego - część działki 115/1 we wsi Kietczówek	XXXI/367/09	06.11.2009
74	MPZP Kietczów III	219/3, 219/4, 219/6, 219/7	XXXII/371/09	30.12.2009
75	MPZP Kamień 70	70	XXXV/404/10	27.04.2010
76	MPZP Długołęka V-Urząd	119/1, 119/2, 120/18	XXXV/402/10	27.04.2010
77	MPZP Długołęka (Droga II)	Część działek o nr 253/32, 253/33, 253/18, 253/16 i 512	XXXV/403/10	27.04.2010
78	MPZP Łozina ZN	129/2 oraz część działek 129/1, 126/3, 334/3, 127/2, 71/2, 71/3, 72/1, 72/2	XXXIX/452/10	05.11.2010
79	MPZP Borowa 317	317	IV/6411	25.03.2011
80	MPZP Wilczyce droga	232/5 oraz część działek 233/3, 232/7, 232/6	V/91/11	28.04.2011
81	MPZP Długołęka 437/1 po podziale 437/3	Część działki 437/1, po podziale 437/3	V/93/11	28.04.2011
82	MPZP Długołęka 79/10	79/10	V/94/11	28.04.2011
83	MPZP Wilczyce ptn. - wsch.	344, 345	V/99/11	28.04.2011
84	MPZP Mirków droga	793/7, 793/6 oraz części działek nr 24/11, 26/4, 27/6, 27/7.	VI/111/11	17.05.2011
85	MPZP Kietczów szkoła	246/4, 250/5 i 250/6	VII/124/11	21.06.2011
86	MPZP Zaprzęzyn III	91, 92, 93, 94, 166/1 oraz część działek 165 i 168	XIV/228/12	31.01.2012
87	MPZP Kietczów	293/4, 293/5, 293/6, 293/20, 293/21, 293/22, 292/3, 292/18, 292/20, 292/21, 292/22, 292/23, 294/8, 294/9, 294/10, 294/11, 294/7, część działek nr 292/19, 293/22	XXXVI/534/14	29.10.2014

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleś na lata 2015 - 2019

88	MPZP Oleśniczka	235/2	XXXVI/535/14	29.10.2014
89	MPZP RAMISZÓW UNIwersytet	894/2, 895/4, 918/3	IV/55/15	26.02.2015
90	MPZP MIRKÓW BOSCH	Część działek nr 120, 341	IV/56/15	26.02.2015
91	MPZP GODZIESZOWA	Część działki 186/2	VIII-111-15	31.07.2015

Dodatkowo gmina jest trakcie opracowania następujących planów:

1) Mirków:

- „Leroy Merlin” - została podjęta przez Radę Gminy Długoleś w dniu 20 lutego 2014 r. uchwała nr XXIX/453/14 Rady Gminy Długoleś z dnia 20 lutego 2014 r. w sprawie przystąpienia do sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu w obrębie wsi Mirków - trwają prace nad opracowaniem miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Wyłożenie mpzp 10.07.2015 - 31.07.2015, dyskusja publiczna - 24.07.2015;

- „APRO INVESTMENT/Stajszczak” - została podjęta przez Radę Gminy Długoleś w dniu 20 lutego 2014 r. uchwała nr XXIX/454/14 w sprawie przystąpienia do sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu w obrębie wsi Mirków - trwają prace nad opracowaniem miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Wyłożenie mpzp 10.07.2015 - 31.07.2015, dyskusja publiczna.

2) Łozina:

- „Teren Inwestycyjny” - została podjęta przez Radę Gminy Długoleś w dniu 29 października 2014 r. uchwała nr XXXVI/537/14 w sprawie przystąpienia do sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu w obrębie wsi Łozina - trwają prace nad opracowaniem miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

3) Długoleś:

- „zmiana wysokości budynku i geometrii dachu przy ul. Szkolnej” - została podjęta przez Radę Gminy Długoleś w dniu 20 lutego 2014 r. uchwała nr XXIX/452/14 w sprawie przystąpienia do sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu w obrębie wsi Długoleś - trwają prace nad opracowaniem miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Wyłożenie mpzp 10.07.2015 - 31.07.2015, dyskusja publiczna - 24.07.2015;

- „DEXPOL” - została podjęta przez Radę Gminy Długoleś w dniu 26 września 2014 r. uchwała nr XXXV/519/14 w sprawie przystąpienia do sporządzania miejscowego

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleś na lata 2015 - 2019

planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu w obrębie wsi Długoleś - trwają prace nad opracowaniem miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

4) Wilczyce:

- „zmiana mpzp dla Państwa Siudek”- została podjęta przez Radę Gminy Długoleś w dniu 28 kwietnia 2011 r. uchwałą nr V/97/11 w sprawie przystąpienia do sporządzania zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu w pfn. części wsi Wilczyce - trwają prace nad opracowaniem zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Projekt po opiniach i uzgodnieniach w trakcie uzyskania zgody;

- „brak uzyskania zgody leśnej w procedurze opracowania mpzp - procedura naprawcza” została podjęta przez Radę Gminy Długoleś w dniu 22 kwietnia 2015 r. Uchwałą Nr V/73/15 w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu w obrębie wsi Wilczyce, zwanego dalej MPZP Wilczyce VI.

5) Godzieszowa:

- „budynek gospodarczy w Parku Godzieszowa” - została podjęta przez Radę Gminy Długoleś w dniu 8 maja 2013 r. Uchwałą Nr XXIII/350/13 w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu w obrębie wsi Godzieszowa. Projekt po wyłożeniu do publicznego wglądu (bez uwag).

6) Borowa:

- „AXO”- została podjęta przez Radę Gminy Długoleś w dniu 29 października 2014 r. uchwałą nr XXXVI/536/14 w sprawie przystąpienia do sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu w obrębie wsi Borowa - trwają prace nad opracowaniem miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Projekt przygotowany do opinii i uzgodnień.

7) Januszkowice:

- „boisko” - została podjęta przez Rady Gminy Długoleś w dniu 26 września 2014 r. uchwałą nr XXXV/520/14 w sprawie przystąpienia do sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu w obrębie wsi Januszkowice.

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długołęka na lata 2015 - 2019

5.2. Charakterystyka zasobów oraz analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy

5.2.1. Charakterystyka gminy

Gmina Długołęka jest to gmina wiejska, położona w ptn. - wsch. części województwa dolnośląskiego, w ptn. części powiatu wrocławskiego. Gmina Długołęka bezpośrednio graniczy z:

- od ptd. z gminą Czernica;
- od ptd. - zach. z Wrocławiem;
- od wsch. z gminą Oleśnica;
- od ptn. - zach. z gminą Trzebnica;
- od ptn. z gminą Zawonia;
- od ptn. - wsch. z gminą Dobroszyce.
- od zach. z gminą Wisznia Mała.

Na obszarze gminy Długołęka zlokalizowane są następujące miejscowości: Bąków, Bielawa, Bierzyce, Borowa, Brzezia Łąka, Budziwojowice, Bukowina, Byków, Dąbrowica, Długołęka, Dobroszów Oleśnicki, Domaszczyn, Godzieszowa, Jaksonowice, Januszkowice, Kamień, Kątna, Kępa, Kiełczów, Kiełczówek, Krakowiany, Łosice, Łozina, Michałowice, Mirków, Oleśniczka, Pasikurowice, Piecowice, Pietrzykowice, Prusowice, Raków, Ramiszów, Siedlec, Skąta, Stępin, Szczodre, Śliwice, Tokary, Węgrów, Wilczyce, Zaprężyn. Siedzibą gminy jest wieś Długołęka, położona centralnie, która jest dobrze skomunikowana z pozostałymi miejscowościami.

Gmina usytuowana jest na szlaku komunikacyjnym Praga - Wrocław - Warszawa, w bezpośrednim sąsiedztwie największego na Dolnym Śląsku węzła

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

komunikacyjnego i ośrodka przemysłowego jakim jest stolica regionu - Wrocław. Przez teren gminy przebiega kilka ważnych szlaków komunikacyjnych: droga krajowa nr DK98, znajduje się łącznik prowadzący do Autostradowej Obwodnicy Wrocławia oraz droga ekspresowa S8.

Gmina Długoleka ma charakter typowo rolniczy, w strukturze użytkowania gruntów dominują użytki rolne. Obszar gminy charakteryzuje się mało urozmaiconą morfologią terenu. Obszar gminy jest prawie płaski, położony na terenie równinnym. Przeważająca część powierzchni położona jest w przedziale 120 m n.p.m. - 150 m n.p.m. Na terenie gminy można wyróżnić dwa typy rzeźby tj.: równinny z szerokimi dnami dolin w kierunku Wzgórz Trzebnickich i nisko - falisty w płn. części gminy w kierunku Wzgórz Trzebnickich. Płd. część gminy zajmuje Pradolina Wrocławska, która została wyżłobiona w epoce lodowcowej, przez płynące na zach. wody lądolodu skandynawskiego. Lądolód zatrzymał się na granicy dzisiejszego Wału Trzebnickiego. Występują tu głównie mady oraz piaski rzeczne. Pradolina ta znajduje się między Równiną Wrocławską a Równiną Oleśnicką, która stanowi środkową część gminy. Ma ona charakter wysoczyzny morenowej a poprzecinana jest licznymi rzekami spływającymi ze wzgórz. Lądolód pozostawił tu morenę denną czyli piaski, żwiry, gliny. Jest również mnóstwo głazów narzutowych o średnicy od kilku do kilkudziesięciu centymetrów. Płn. obszar gminy leży na płd. zboczach Wzgórz Trzebnickich. Pokryte są osadami lessowymi i wyżłobionymi w nich wąwozami. W niektórych miejscach można spotkać gliny. Obszar gminy jest w większości równinny, a jedynie na płn. zróżnicowany. Na rzeźbę gminy największy wpływ miało zlodowacenie środkowopolskie. Dzięki niemu ukształtowały się rysy współczesnej rzeźby.

Gmina leży w zlewni rzeki Odry. Największą rzeką przepływającą przez teren gminy jest Widawa, prawobrzeżny dopływ Odry. Źródła Widawy usytuowane są w okolicach Międzyborza na obszarze Wzgórz Trzebnickich. Widawa przepływa przez gminę Długoleka ze wsch. na zach., najpierw stanowi płd. granicę gminy, następnie płynie przez płd. jej obrzeża, cały czas w pobliżu administracyjnej jej granicy, obszar gminy opuszcza przecinając płd. - wsch. jej granicę i uchodzi do Odry po zach. stronie Wrocławia. Przez teren gminy Długoleka przepływa ponadto kilka prawostronnych dopływów Widawy: rzeka Dobra, rzeka Oleśnica (Oleśniczka, Oleśniczanka), rzeka Świerzna (Leniwka). Największe z nich to rzeka Dobra i Oleśnica, które odwadniają dwie jednostki geomorfologiczne: w górnych biegach Wzgórza Trzebnickie, w środkowych i dolnych biegach Równiną Oleśnicką. Dolina Widawy, kiedyś silnie podtopiona i zabagniona, po przeprowadzeniu prac melioracyjnych charakteryzuje się silnym drenującym oddziaływaniem, co skutkuje okresową utratą przepływów niektórych cieków równinnych. W wyniku przeprowadzonych prac hydrotechnicznych powstało wiele sztucznych stawów hodowlanych, które występują głównie w Bielawie, Borowej, Rakowie, Szczodrem, Domaszczynie i Prusowicach. Pozostałe zbiorniki wodne to w większości zbiorniki przeciwpożarowe.

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

Obszar Gminy Długoleka jest ubogi w surowce mineralne, co uwarunkowane jest jego budową geologiczną. W zalegających tutaj przypowierzchniowych utworach czwartorzędowych występują głównie gliny morenowe, piaski i żwiry. Rozpoznanym i udokumentowanym surowcem mineralnym jest kruszywo naturalne.

Powierzchnia lasów w gminie wynosi ogółem 3675,51 ha, gruntów zadrzewionych i zakrzewionych (remizy śródpolne, pasy zieleni, parki wiejskie) 91,45 ha co łącznie stanowi 17,7% ogólnej powierzchni terenu gminy. Ich rozmieszczenie jest bardzo nierównomierne, największe kompleksy leśne pokrywają obręby miejscowości Kątna, Szczodre i Raków, zaś najmniejszy ich udział charakteryzuje obręby Skała, Stępin i Kiełczów, gdzie powierzchnie zalesione i zadrzewione praktycznie nie występują.

Na terenie gminy Długoleka nie ma obszarów chronionych prawnie takich jak parki narodowe, krajobrazowe czy rezerваты, jednak występują następujące obszary cenne przyrodniczo i chronione:

- Obszary Natura 2000:

- Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Natura 2000 „Kumaki Dobrej” (PLH020078) - Obszar obejmuje dolinę rzeki Dobrej, charakteryzującą się najwyższym nagromadzeniem walorów przyrodniczych, pomiędzy Dąbrowicą a Ramiszowem. Na obszarze gminy Długoleka obszar ma powierzchnię 1206,8 ha. Rzeka Dobra na wskazanym do ochrony odcinku płynie przez obszar Niziny Śląskiej, w niemal całkowicie płaskim terenie pokrytym osadami czwartorzędowymi. Obszar ma kluczowe znaczenie dla ochrony płązów w regionie dolnośląskim, dużym walorem są również występujące stare dęby.

- Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Natura 2000 „Lasy Grędzińskie” (PLH0020081) - na obszarze gminy Długoleka obszar ma powierzchnię 1226,4 ha. Lasy Grędzińskie znajdują się na obszarze zbudowanym z glin zwałowych oraz utworów rzeczno pochodzenia, stanowią je piaski, żwiry i mady rzeczne. Całość obszaru leży w obrębie doliny Widawy oraz terenów doń przyległych. Najistotniejszym walorem przyrodniczym badanego terenu jest rozległy obszar lasów z licznymi przestojami oraz z wydzieleniami ze starodrzewiem. Stwierdzono tu występowanie 6 siedlisk przyrodniczych Natura 2000;

- Specjalny Obszar Ochrony siedlisk Natura 2000 „Stawy w Borowej” (PLH020045) - Powierzchnia obszaru to 188,7 ha. Obszar położony jest pomiędzy miejscowościami Borowa i Bielawa. Obejmuje 4 duże stawy rybne, o całkowitej powierzchni 15 ha, stanowiące utrwalony element krajobrazu Równiny Oleśnickiej. Powstały w XII-XIII wieku i od tego czasu są użytkowane w tradycyjny sposób. Polega to m.in. na okresowym spuszczeniu wody i odświeżeniu mulistego dna. Ten typ użytkowania utrzymuje się do dzisiaj.

- Projektowane Obszary Chronionego Krajobrazu (OChK), z których każdy obejmować będzie tereny kilku gmin, w tym gminy Długoleka:

- projektowany OChK „Dolina Dobrej” - położony w całości w dorzeczu rzeki Dobrej. Prawie cały obszar położony jest w gminie Długoleka. Do najcenniejszych florystycznie zbiorowisk

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

należą fragmenty zachowanych lasów grądowych oraz łągów z drzewostanem zbliżonym do naturalnego. Są one ostoją gatunków chronionych roślin. Na jego terenie stwierdzono występowanie 17 gatunków roślin prawnie chronionych, licznych gatunków płazów, gadów ptaków, nietoperzy i ssaków owadożernych.

- projektowany OChK „Dolina Widawy” - położony w dorzeczu rzeki Widawy. W gminie Długoleka obszar ten obejmuje tereny rolnicze i leśne o znacznie przeobrażonej naturalnej szacie roślinnej. Do najcenniejszych florystycznie zbiorowisk należą fragmenty zachowanych lasów grądowych oraz łągów z drzewostanem zbliżonym do naturalnego. Drugą grupę stanowią łąki, na których rosną przedstawiciele storczykowatych. Na terenie tym stwierdzono występowanie 10 gatunków roślin prawnie chronionych.

- projektowany OChK „Wzgórza Trzebnickie” - w gminie Długoleka obszar ten obejmuje północną część i stanowi obszar o charakterze typowo rolniczym.

- Pomniki przyrody:

- Na terenie gminy Długoleka znajduje się 14 zarejestrowanych i objętych ochroną pomników przyrody, w tym 10 pojedynczych dębów szypułkowych, 1 dąb szypułkowy rosnący w grupie 3 dębów, aleja składająca się z 11 dębów szypułkowych, jeden modrzew japoński oraz jeden tulipanowiec amerykański, wykaz został przedstawiony poniżej w Tabeli nr 2.

Tabela nr 2. Pomniki przyrody na terenie gminy Długoleka

LP.	MIEJSCOWOŚĆ	OBRĘB EWIDENCYJNY, NR DZIAŁKI EWIDENCYJNEJ	NAZWA POMNIKA PRZYRODY	DATA UTWORZENIA POMNIKA PRZYRODY	OBOWIĄZUJĄCA PODSTAWA PRAWNA WRAZ Z OZNACZENIEM MIEJSCA OGŁOSZENIA AKTU PRAWNEGO	OBWÓD NA WYSOKOŚCI 1,3 m [cm]	WYSOKOŚĆ [m]
1	Borowa	0004, 246	Dąb szypułkowy	1982-02-28	Decyzja Wojewody nr 12/82 o uznaniu za pomnik przyrody z dnia 28.02.1982 r.	500	28
2	Szczodre	0036, 51	Modrzew japoński	1982-12-28	Decyzja Wojewody nr 11/82 o uznaniu za pomnik przyrody z dnia 28.12.1982 r.	337	15

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

3	Łozina	0024, 80	Dąb szypułkowy	1977-12-27	Decyzja Wojewody nr 6/77 o uznaniu za pomnik przyrody z dnia 27.12.1977 r.	410	18
4	Szczodre	0036, 388/4	Dąb szypułkowy	1964-03-26	Decyzja Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej nr 38/64 o uznaniu za pomnik przyrody z dnia 26.03.1964 r.	744	29
5	Szczodre	0036, 190/2	Dąb szypułkowy	1964-03-26	Decyzja Wojewody nr 37/64 z dnia 26.03.1964 r. o uznaniu za pomnik przyrody (Dz. Urz. Woj. Rady Narodowej we Wrocławiu Nr 3 z 20.05.1966 r.)	571	28
6	Szczodre	0036, 190/3	Dąb szypułkowy	1977-12-24	Decyzja Wojewody nr 2/77 o uznaniu za pomnik przyrody z dnia 24.12.1977 r.	730	28
7	Szczodre	0036, 15	Dąb szypułkowy	1965-02-27	Decyzja Wojewody nr 101/65 o uznaniu za pomnik przyrody z dnia 27.02.1965 r.	613	32
8	Szczodre	0036, 385	Dąb szypułkowy	2002-04-19	Rozporządzenie Wojewody Dolnośląskiego z dnia 19.04.2002 r. Dz. Urz. Nr 69 z dnia 06.05.2002 r., poz. 1321)	448	32
9	Domaszczyn	0012, 305/2	Dąb szypułkowy	1964-03-23	Decyzja Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej nr 31/64 o uznaniu za pomnik przyrody z dnia 23.03.1964 r.	700	30

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długołęka na lata 2015 - 2019

10	Bielawa	0002, 380/1	Dąb szypułkowy	1982-02-28	Decyzja Wojewody nr 9/82 o uznaniu za pomnik przyrody z dnia 28.12.1982 r.	517	27
11	Bielawa	0002, 380/1	Dąb szypułkowy	1982-02-28	Decyzja Wojewody nr 10/82 o uznaniu za pomnik przyrody z dnia 28.02.1982 r.	416	29
12	Bielawa	0002, 380/1	Dąb szypułkowy	1982-02-28	Decyzja Wojewody nr 8/82 o uznaniu za pomnik przyrody z dnia 28.02.1982 r.	410	27
13	Domaszczyn	0012, 1000 i 360/1	Aleja 11 dębów	2002-04-19	Rozporządzenie Wojewody Dolnośląskiego z dnia 19.04.2002 r. Dz. Urz. Nr 69 z dnia 06.05.2002 r., poz. 1321)	350-535	
14	Krakowiany	10/1	Tulipanowiec amerykański	2011-03-25	Uchwała Nr IV/70/11 Rady Gminy Długołęka z dnia 25.03.2011 r.	345	25

Na obszarze gminy Długołęka działa Gminny Ośrodek Kultury w Długołęce, w którym odbywają się warsztaty, zajęcia tematyczne. Gminny Ośrodek kultury organizuje na obszarze gminy Długołęka szereg imprez kulturalnych. Pod GOK podlega 6 świetlic wiejskich zlokalizowanych w Bielawie, Borowej, Bykowie, Kątnej, Pasikurowicach oraz Śliwicach.

Na terenie gminy znajduje się szereg oznakowanych tras turystycznych: pieszych oraz rowerowych:

- Szlaki piesze na terenie gminy Długołęka: Szlak żółty Długołęka - Kamień - Raków (Szlak im. B. Turonia), Szlak czerwony Trzebnica - Głuchów Górny - Zaprężyn, Szlak zielony Długołęka - Łozina - Zaprężyn.

- Szlaki turystyczne rowerowe, na trasie których można spotkać liczne zabytkowe obiekty: trasa zielona - 22 km, trasa czerwona - 22 km, trasa niebieska - 21 km, trasa czarna - 11 km, trasa pomarańczowa 6 km.

Gmina Długołęka należy do Lokalnej Grupy Działania Dobra Widawa. Lokalna Grupa Działania Dobra Widawa jest stowarzyszeniem realizującym działania wykorzystujące

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długołęka na lata 2015 - 2019

potencjał zasobów przyrodniczych i kulturowych na rzecz rozwoju lokalnego obszarów wiejskich. Gminy członkowskie LGD Dobra Widawa: Długołęka, Czernica - powiat wrocławski, Dziadowa Kłoda, Dobroszyce, Oleśnica, Bierutów, Syców, Międzybórz - powiat oleśnicki, Wilków - powiat namysłowski, Jelcz - Laskowice - powiat oławski.

5.2.2. Zarys historii obszaru gminy

Na podstawie znalezisk archeologicznych, można stwierdzić, że najstarsze osadnictwo na terenie gminy Długołęka sięga młodszej epoki kamienia neolitu - ponad 1700 p. n. e. Ślady takie odnaleziono w kamieniu w miejscowościach Kiełczów, Mirków, Wilczyce. Z okresu epoki brązu - 1700 - 650 p. n. e., pochodzą ślady z miejscowości: Kątna, Oleśniczka, Śliwice. Z kolejnego okresu, z epoki żelaza - 650 p. n. e. - 1250 n. e., to ponownie nowe osady na tych samych terenach oraz dalsze: z okresu lateńskiego - 400 p. n. e. - początek n. e., w Prusowicach i Szczodrem, a we wczesnym średniowieczu - 570 - 1250 n. e., powtarzają się znaleziska we wszystkich dotychczas wspomnianych miejscowościach oraz dodatkowo we miejscowościach: Bielaw, Brzezia Łąka, Kiełczówek.

Najwcześniejsze wzmianki w pisanych dokumentach dotyczące poszczególnych miejscowości gminy pochodzą z XII w. Były to dokumenty książąt śląskich oraz kościelne, związane z nadań poszczególnych wsi. Wszystkie miejscowości znane z wykopalisk archeologicznych mają potwierdzone dalsze istnienie w średniowieczu, przy czym czas wystawienia poszczególnych dokumentów jest bardzo różny ze względu na fragmentaryczne tylko zachowanie się takich dokumentów. W okresie podziału Śląska na księstwa dzielnicowe, teren dzisiejszej gminy należał najpierw do księstwa wrocławskiego, a po jego dalszym podziale, część wsch. do księstwa oleśnickiego, natomiast zach. do wrocławskiego. Granicę stanowiła dolina Dobrej. Kolejne informacje historyczne podawane na temat terenu gminy dotyczą głównie całości poszczególnych księstw, albo stosunków własnościowych poszczególnych miejscowości. Jedną z informacji było to dotyczące utworzenia rezydencji książąt oleśnicko - wirtemberskich w Szczodrem. Tereny te, podobnie jak całe dawne województwo wrocławskie długo zachowały ludność polską, ostateczne wynarodowienie w związku z tym zaprzestanie używania języka polskiego nastąpiło dopiero w XIX w. przy dużych naciskach władz pruskich. Śladami polskości tych ziem aż do lat 1937 - 1938 były nazwy miejscowe, które zachowały swój słowiański, a konkretnie polski źródłosłów. Dopiero tzw. hitlerowskie chrzciny dokonały tuż przed II wojną światową zatarcia tych śladów poprzez urzędowe zmiany wielu nazw miejscowości.

Wyzwolenie nastąpiło w styczniu i lutym 1945 r. działaniami radzieckiej 52 Armii, która dowodzona była przez gen. K. Korotiejewa, w szczególności przez 73 Korpus pod dowództwem gen. S. Martirosjana.

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długołęka na lata 2015 - 2019

Po wojnie gmina została zasiedlona przez osadników z różnych terenów. Największa liczba osadników przybyła z dawnych terenów ziem wschodnich Rzeczypospolitej oraz z Małopolski. W 1975 r. gmina została utworzona z terenów już nie tylko różnych poprzednich, podstawowych jednostek administracyjnych, nawet z dwóch różnych powiatów - oleśnickiego i trzebnickiego. W 1985 r. gmina liczyła ponad 15000 mieszkańców.

5.3. Zabytki objęte prawnymi formami ochrony

Zgodnie z art. 7 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. (t. j. Dz. U. 2014 poz. 1446) formami ochrony zabytków są:

- wpis do rejestru zabytków;
- uznanie za pomnik historii;
- utworzenie parku kulturowego;
- ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

Na obszarze gminy Długołęka, funkcjonują jedynie dwie z ww. form jest to wpis do rejestru zabytków oraz ustalenia ochrony w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

5.3.1. Zabytki nieruchomości wpisane do rejestru zabytków

Na terenie gminy Długołęka, znajduje się 40 zabytków nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków, w tym 5 stanowisk archeologicznych (Tabela nr 3). Są to

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

jedne z najcenniejszych elementów krajobrazu kulturowego na terenie gminy. Obiekty te objęte są wszelkimi rygorami prawnymi wynikającymi z treści odpowiednich aktów prawnych, w tym przede wszystkim - rygorami ochrony konserwatorskiej wynikającymi z przepisów ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Wszelkie działania podejmowane przy tego typu obiektach wymagają pisemnego pozwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Tabela nr 3. Zabytki nieruchomości wpisane do rejestru zabytków w gminie Długoleka

LP.	MIJSCOWOŚĆ	OBIEKT	ADRES	NR	NR REJESTRU ZABYTKÓW	DATA WPISU DO REJESTRU ZABYTKÓW
1	Borowa	Kościół par. MB Królowej Polski	ul. Lipowa	24	284/A/1-2/04	2004-04-21
2	Borowa	Cmentarz katolicki	ul. Lipowa	Dz. nr 262	284/A/1-2/04	2004-04-21
3	Borowa	Zespół pałacowy	ul. Lipowa	34	A/3797/635/W	1990-01-16
4	Borowa	Pałac, szkoła, ob. Centrum Hotelowo - Konferencyjne	ul. Lipowa	34	A/3797/635/W	1990-01-16
5	Borowa	Park pałacowy, ob. park	ul. Lipowa		A/3797/635/W	1990-01-16
6	Brzezia Łąka	Kościół par. św. Mikołaja	ul. Kościelna	Dz. nr 228	A/1191/1573	1966-03-19
7	Brzezia Łąka	Plebania	ul. Kościelna	12	A/5810	2011-12-20
8	Byków	Kościół fil. MB Różańcowej, d. ewangelicki	ul. Wrocławska	Dz. nr 252/2	A/1380	2009-10-26
9	Długoleka	Kościół par. św. Michała Archanioła	ul. Wiejska	Dz. nr 186	A/1192/1175	1964-12-02
10	Domaszczyn	Kościół fil. Podwyższenia Krzyża Św., d. cmentarny	ul. Wrocławska	Dz. nr 199	A/1193/1574	1966-03-19
11	Domaszczyn	Zameczek myśliwski (dom łowczego), ob. budynek mieszkalny	ul. Zamkowa	2	A/3798/648/W	1990-07-25
12	Jaksonowice	Kościół ewangelicki, ob. fil. Wniebowstąpienia Pana Jezusa		Dz. nr 77	A/1015	2007-07-04
13	Januszkowice	Kościół par. NMP Królowej Polski d. ewangelicki	ul. Klonowa	Dz. nr 181	A/1031	2007-10-22
14	Januszkowice	Dwór - ruina	ul. Brzozowa	12	A/3799/644/W	1990-05-11
15	Kamień	Wozownia pałacowa, ob. ruina wozowni	ul. Brylantowa	10	A/3800/491/W	1981-07-01

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

16	Kamień	Park pałacowy, ob. park		Dz. nr 200/22, 200/23	A/3800/491/W	1981-07-01
17	Kiełczów	Kościół par. MB Różańcowej., d. ewangelicki	ul. Wrocławska	Dz. nr 265	A/1092	2008-11-17
18	Łozina	Kościół par. Wniebowzięcia NMP	ul. Wrocławska	1	A/1194/1204	1965-12-15
19	Łozina	Kościół pom. MB Bolesnej, d. ewangelicki	ul. Milicka	2	A/1195/1716	1966-06-20
20	Pasikowice	Kościół par. św. Józefa, d. ewangelicki	ul. Wrocławska	48	A/1037	2008-01-23
21	Prusowice	Dwór, ob. budynek mieszkalny	ul. Parkowa	4	A/3801/647/W	1990-06-28
22	Siedlec	Zespół pałacowy	ul. Wrocławska	20	A/3802/639/W	1990-05-16
23	Siedlec	Pałac, szkoła, ob. budynek nieużytkowany	ul. Wrocławska	20	A/3802/639/W	1990-05-16
24	Siedlec	Park pałacowy, ob. park	ul. Wrocławska	Dz. nr 2/20, 61/3	A/3802/639/W	1990-05-16
25	Stępin	Kościół fil. Narodzenia NMP		Dz. nr 186	A/1196/1583	1966-03-19
26	Szczodre	Pałac, ob. budynek mieszkalny	ul. Stawowa	5	A/3803/649/W	1990-09-21
27	Szczodre	Oficina - fragment wsch. skrzydła pałacu	ul. Stawowa	5	A/3803/649/W	1990-09-21
28	Szczodre	Fragment budynku teatru, ob. dom mieszkalny	ul. Stawowa	6	A/3803/649/W	1990-09-21
29	Szczodre	Park pałacowy, ob. park	ul. Stawowa	nr 189/1, 189/2, 190/2, 190/31	A/3803/649/W	1990-09-21
30	Szczodre	Pałacyk, ob. Dom Opieki im. A. Chmielowskiego	ul. Trzebnicka	28	A/3805/599/W	1987-06-08
31	Szczodre	Willa, ob. szkoła podstawowa	ul. Trzebnicka	42	A/3804/638/W	1990-05-11
32	Śliwice	Zespół pałacowy	ul. Lipowa	30	231/A/03/1-3	2003-11-03
33	Śliwice	Pałac	ul. Lipowa	30	231/A/03/1-3	2003-11-03
34	Śliwice	Park pałacowy z reliktem fosy		Dz. nr 223/16	231/A/03/1-3	2003-11-03
35	Zaprężyn	Pałac, ob. budynek mieszkalny		31	A/3806/643/W	1990-04-23

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długołęka na lata 2015 - 2019

36	Oleśniczka	Stanowisko archeologiczne 1/40	Obszar AZP 79-31		50/269/Arch/1967	1967-04-08
37	Siedlec	Stanowisko archeologiczne 1/37	Obszar AZP 77-29		51/1298/733/Arch/1993	1993-12-12
38	Szczodre (Łozina)	Stanowisko archeologiczne 13/54	Obszar AZP 77-30		249/40/Arch/1964	1967-09-07
39	Szczodre	Stanowisko archeologiczne 4/5	Obszar AZP 78-30		52/225/Arch/1967	1967-04-08
40	Szczodre	Stanowisko archeologiczne 7/8	Obszar AZP 78-30		53/281/Arch/1967	1967-04-24

5.3.2. Zabytki ruchome wpisane do rejestru zabytków ruchomych i ujęte w ewidencji w gminie Długołęka

Zgodnie z art. 3. pkt. 1 i 3 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, zabytek ruchomy, to rzecz ruchoma, jej część lub zespół rzeczy ruchomych, będących dziełem człowieka lub związanych z jego działalnością, stanowiących świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową. Ze względu na bezpieczeństwo obiektów nie publikuje się szczegółowych danych na temat zabytków ruchomych. Na terenie gminy Długołęka zabytki ruchome to głównie wyposażenie kościołów oraz nagrobki na cmentarzach. (Tabela nr 4).

Wszystkie wymienione obiekty wpisane są do rejestru zabytków i również objęte są rygorami ochrony konserwatorskiej wynikającymi z przepisów ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, która zobowiązuje właściciela lub posiadacza zabytku ruchomego do:

- zapobiegania zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytku;
- przeciwdziałaniu kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi za granicę;
- zawiadomienia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków o uszkodzeniu, zniszczeniu lub kradzieży, zagrożeniu, zmianie miejsca przechowania, zmianach dotyczących stanu prawnego zabytku.

Tabela nr 4. Zabytki ruchome wpisane do rejestru zabytków ruchomych i ujęte w ewidencji w gminie Długołęka

LP.	ADRES	OBIEKT/ ZESPÓŁ OBIEKTÓW	NR I DATA WPISU DO REJESTRU ZABYTKÓW
1	Brzezia Łąka	Wyposażenie, elementy architektoniczne Kapliczki, rzeźby Madonny i św. Jana Nepomucena w kościele św. Mikołaja	434/390/1-41 z dnia 15.09.1978 r.

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długołęka na lata 2015 - 2019

2	Byków	Wyposażenie w kościele MB Różańcowej	430/290/1; 431/291/1; 432/292/1; 433/293/1 z dnia 28.12.1976 r.
3	Długołęka	Wyposażenie, elementy architektoniczne w kościele Michała Archanioła	436/395/1-23 z dnia 09.1978 r.
4	Domaszczyn	Wyposażenie w kościele Podwyższenia Krzyża Św.	435/394/1-18 z dnia 30.10.1978 r.
5	Jaksonowice	Wyposażenie, dzwon w kościele fil. Wniebowstąpienia Pańskiego	442/629 z dnia 14.09.1993 r. (dzwon)
6	Łozina	Wyposażenie w kościele pw. Wniebowzięcia NMP	438/393/1-15; 439/398/1-3 z dnia 30.09.1978 r.
7	Łozina	Wyposażenie w kościele pomocniczy pw. MB Bolesnej	437/392/1-4 z dnia 09.1978 r. 1051/B/04 z dnia 20.12.2004 r. (organy)
8	Łozina	Rzeźba „Św. Jan Nepomucen”, nagrobki na cmentarzu	440/557 z dnia 12.07.1989 r. (1 nagrobek)
9	Mirków	Obraz „Ukrzyżowanie” i Stacje Drogi Krzyżowej w kościele paraf. pw. św. Brata Alberta	B/1887/1-2 z dnia 07.12.2007 r.
10	Pasikowice	Wyposażenie - ambona, prospekt, krucyfiks w kościele fil. pw. św. Józefa Oblubieńca	B/1886/1-3 z dnia 06.12.2007 r.
11	Stępin	Wyposażenie w kościele fil. Narodzenia NMP	B/2014/1-5 z dnia 18.05.2009 r.
12	Węgrów	Płyta nagrobna w kaplicy grobowej	441/613 z dnia 06.05.1993 r.

5.4. Zabytki w gminnej ewidencji zabytków

Do obowiązków samorządu lokalnego należy ochrona zabytków, które znajdują się na terenie gminy. Zadania te precyzuje art. 4 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. (t. j. Dz. U. 2014 poz. 1446, ze zm.). Gminy mają dbać między innymi o: „zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie” oraz zapobiegać „zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków”. Do obowiązków nałożonych przez ustawę na gminę należy: „uwzględnienie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska”, czemu ma służyć gminna ewidencja zabytków.

Zakres gminnej ewidencji zabytków:

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długołęka na lata 2015 - 2019

- zabytki nieruchome wpisane do rejestru;
- inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków;
- stanowiska archeologiczne;
- historyczne układy ruralistyczne wsi, historyczne układy urbanistyczne miasta;
- inne zabytki nieruchome wyznaczone przez wójta (prezydenta miasta, burmistrza) w porozumieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

Informacje o zabytkach nieruchomych, które powinna zawierać karta adresowa, określa Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz. U. 2011 nr 113 poz. 661).

Gminna ewidencja zabytków nie jest jedną z form ochrony zabytków wymienionych w art. 7 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. (t. j. Dz. U. 2014 poz. 1446, ze zm.) oraz zgodnie z art. 21 jest podstawą do sporządzenia programów opieki nad zabytkami. Dodatkowo ustawa z dnia 18 marca 2010 r. o zmianie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz o zmianie innych ustaw (Dz. U. 2010 nr 75 poz. 474) istotnie wzmacnia rangę gminnej ewidencji zabytków poprzez między innymi obowiązek uzgadniania z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków projektów decyzji o WZIZT (Warunków Zabudowy i Zagospodarowanie Terenu) oraz projektów budowlanych dotyczących obiektów ujętym między innymi w gminnej ewidencji zabytków.

Spis obiektów ujętych w gminnej ewidencji zabytków w gminie Długołęka, przedstawia tabela poniżej - Tabela nr 5. Gminna ewidencja zabytków nieruchomych gminy została Długołęka opracowana w dwóch etapach - w 2013 r. opracowano karty dla zabytków architektury, w 2014 r. karty dla stanowisk archeologicznych. Ewidencja zawiera 336 zabytki, w tym 35 obiektów wpisanych do rejestru zabytków.

Tabela nr 5. Obiekty ujęte w gminnej ewidencji zabytków w gminie Długołęka

LP.	MIEJSCOWOŚĆ	OBIEKT	ADRES	NR
1	Bielawa	Budynek mieszkalny i świetlica		15-15a
2	Bielawa	Budynek WC, ob. budynek gospodarczy		przy nr 15, Dz. nr 117/2
3	Bierzyce	Budynek mieszkalny		3
4	Bierzyce	Budynek mieszkalny		5
5	Bierzyce	Budynek mieszkalny		10
6	Bierzyce	Budynek mieszkalny		27
7	Bierzyce	Pałac, ob. budynek mieszkalny		39
8	Bierzyce	Budynek mieszkalny		44a

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleś na lata 2015 - 2019

9	Bierzyce	Stajnia, ob. budynek gospodarczy I		przy nr 39
10	Bierzyce	Stajnia, ob. budynek gospodarczy II		przy nr 39
11	Bierzyce	Stodoła ze spichlerzem, ob. budynek gospodarczy III		przy nr 39
12	Bierzyce	Kuźnia, ob. budynek gospodarczy IV		przy nr 39
13	Bierzyce	Park pałacowy, ob. park		Dz. nr 119, 119/1
14	Borowa	Budynek mieszkalny	ul. Akacyjowa	1
15	Borowa	Budynek mieszkalny	ul. Akacyjowa	12-12a
16	Borowa	Budynek mieszkalny	ul. Akacyjowa	14-16
17	Borowa	Budynek mieszkalny	ul. Akacyjowa	25
18	Borowa	Budynek mieszkalny	ul. Akacyjowa	30
19	Borowa	Kościół par. MB Królowej Polski	ul. Lipowa	24
20	Borowa	Budynek mieszkalny	ul. Lipowa	25
21	Borowa	Budynek mieszkalny	ul. Lipowa	27-27a
22	Borowa	Brama wjazdowa	ul. Lipowa	34, Dz. nr 266
23	Borowa	Pałac, szkoła, ob. Centrum Hotelowo - Konferencyjne	ul. Lipowa	34
24	Borowa	Budynek mieszkalny	ul. Lipowa	8-10-12
25	Borowa	Budynek mieszkalny	ul. Lipowa	63
26	Borowa	Budynek mieszkalny	ul. Lipowa	66
27	Borowa	Budynek gospodarczy I magazyn, ob. budynek mieszkalny	ul. Lipowa	68
28	Borowa	Budynek mieszkalny z magazynem, ob. budynek mieszkalny	ul. Lipowa	70-72
29	Borowa	Cmentarz katolicki	ul. Lipowa	Dz. nr 262
30	Borowa	Park pałacowy	ul. Lipowa	Dz. nr 266
31	Borowa	Budynek dworca kolejowego	ul. Lipowa	Dz. nr 318/5
32	Borowa	Budynek gospodarczy przy szalecie, ob. budynek gospodarczy I	ul. Lipowa	Dz. nr 318/5
33	Borowa	Wędzarnia, ob. budynek gospodarczy II	ul. Lipowa	Dz. nr 318/5
34	Borowa	Budynek toalet w zespole dworca kolejowego	ul. Lipowa	Dz. nr 318/5
35	Brzezia Łąka	Budynek mieszkalny	ul. Kościelna	4
36	Brzezia Łąka	Budynek mieszkalny	ul. Kościelna	6
37	Brzezia Łąka	Budynek mieszkalny	ul. Kościelna	8

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

38	Brzezia Łąka	Budynek gospodarczy w zespole plebani	ul. Kościelna	12
39	Brzezia Łąka	Plebania	ul. Kościelna	12
40	Brzezia Łąka	Kościół par. św. Mikołaja	ul. Kościelna	Dz. nr 228
41	Brzezia Łąka	Mur cmentarny z bramą I	ul. Kościelna	Dz. nr 228
42	Brzezia Łąka	Mur cmentarny z bramą II	ul. Kościelna	Dz. nr 228
43	Brzezia Łąka	Cmentarz przykościelny	ul. Kościelna	Dz. nr 228
44	Brzezia Łąka	Budynek gospodarczy	ul. Młyńska	9
45	Brzezia Łąka	Budynek gospodarczy	ul. Młyńska	10
46	Brzezia Łąka	Budynek mieszkalno - gospodarczy	ul. Młyńska	10
47	Brzezia Łąka	Budynek mieszkalny	ul. Młyńska	13
48	Brzezia Łąka	Młyn elektryczny	ul. Młyńska	48
49	Brzezia Łąka	Budynek mieszkalny	ul. Młyńska	48
50	Brzezia Łąka	Szkoła	ul. Szkolna	10
51	Brzezia Łąka	Budynek mieszkalny	ul. Wrocławska	9
52	Brzezia Łąka	Budynek mieszkalny	ul. Wrocławska	21
53	Brzezia Łąka	Budynek mieszkalny	ul. Wrocławska	27
54	Brzezia Łąka	Budynek mieszkalny	ul. Wrocławska	43
55	Bukowina	Budynek mieszkalny		23
56	Bukowina	Budynek mieszkalny		24
57	Bukowina	Park pałacowy, ob. park		Dz. nr 125/2
58	Byków	Cmentarz parafialny	ul. Cicha	Dz. nr 203
59	Byków	Park pałacowy	ul. Lipowa	Dz. nr 255/2, 255/3
60	Byków	Budynek mieszkalny	ul. Lipowa	8-10
61	Byków	Budynek mieszkalno - gospodarczy I	ul. Spacerowa	36
62	Byków	Wozownia z częścią mieszkalną, ob. budynek mieszkalno - gospodarczy II	ul. Spacerowa	36
63	Byków	Budynek mieszkalny	ul. Spacerowa	44
64	Byków	Budynek mieszkalno - gospodarczy	ul. Wrocławska	47
65	Byków	Budynek mieszkalny	ul. Wrocławska	57
66	Byków	Budynek mieszkalny	ul. Wrocławska	59
67	Byków	Budynek mieszkalny	ul. Wrocławska	75
68	Byków	Kościół fil. MB Różańcowej	ul. Wrocławska	Dz. nr 252/2
69	Dąbrowica	Obora, ob. budynek gospodarczy I		1-1a
70	Dąbrowica	Stodoła, ob. budynek gospodarczy II		1-1a
71	Dąbrowica	Budynek mieszkalny		1-1a

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długotęka na lata 2015 - 2019

72	Dąbrowica	Młyn elektryczny		1-1a
73	Dąbrowica	Budynek mieszkalno - gospodarczy		9
74	Dąbrowica	Dom zarządcy, ob. budynek mieszkalny		10-11
75	Długotęka	Budynek mieszkalno - magazynowy	ul. Broniewskiego	16
76	Długotęka	Transformator	ul. Broniewskiego	Dz. nr 484-4
77	Długotęka	Budynek mieszkalny	ul. Kasztanowa	11
78	Długotęka	Budynek mieszkalny	ul. Mickiewicza	8
79	Długotęka	Budynek mieszkalno - gospodarczy	ul. Mickiewicza	10
80	Długotęka	Willa	ul. Parkowa	11
81	Długotęka	Willa	ul. Parkowa	13
82	Długotęka	Brama wjazdowa	ul. Parkowa	19, Dz. nr 79/12
83	Długotęka	Obiekt nieużytkowany - ruina	ul. Parkowa	19
84	Długotęka	Park	ul. Parkowa	Dz. nr 79/12, 79/13
85	Długotęka	Willa	ul. Słoneczna	55
86	Długotęka	Budynek mieszkalny	ul. Spacerowa	4
87	Długotęka	Budynek mieszkalno - gospodarczy	ul. Stawowa	2
88	Długotęka	Budynek mieszkalny	ul. Stawowa	4
89	Długotęka	Budynek mieszkalny	ul. Stawowa	5
90	Długotęka	Budynek mieszkalny	ul. Stawowa	7a
91	Długotęka	Budynek mieszkalny	ul. Stawowa	7b
92	Długotęka	Budynek mieszkalny	ul. Wiejska	7
93	Długotęka	Budynek mieszkalny	ul. Wiejska	8
94	Długotęka	Budynek mieszkalno - gospodarczy	ul. Wiejska	9
95	Długotęka	Budynek mieszkalno - gospodarczy	ul. Wiejska	10
96	Długotęka	Budynek mieszkalno - gospodarczy	ul. Wiejska	11
97	Długotęka	Budynek mieszkalny	ul. Wiejska	17
98	Długotęka	Budynek mieszkalny	ul. Wiejska	18
99	Długotęka	Budynek mieszkalny	ul. Wiejska	21
100	Długotęka	Budynek mieszkalny	ul. Wiejska	22
101	Długotęka	Budynek mieszkalny	ul. Wiejska	28-29
102	Długotęka	Budynek mieszkalny	ul. Wiejska	31
103	Długotęka	Budynek mieszkalno - gospodarczy	ul. Wiejska	33

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleś na lata 2015 - 2019

104	Długoleś	Budynek mieszkalny	ul. Wiejska	39
105	Długoleś	Budynek mieszkalny	ul. Wiejska	42
106	Długoleś	Kościół par. św. Michała Archanioła	ul. Wiejska	Dz. nr 186
107	Długoleś	Cmentarz katolicki, ob. miejsce pocmentarne	ul. Wiejska	Dz. nr 186
108	Długoleś	Budynek mieszkalny	ul. Wrocławska	10
109	Długoleś	Budynek dworca kolejowego z wiatą drewnianą	ul. Wrocławska	11
110	Długoleś	Budynek mieszkalno - gospodarczy	ul. Wrocławska	12
111	Długoleś	Budynek mieszkalny	ul. Wrocławska	17
112	Długoleś	Budynek mieszkalny	ul. Wrocławska	21
113	Długoleś	Gminny Ośrodek Zdrowia, ob. budynek mieszkalny	ul. Wrocławska	24
114	Długoleś	Budynek mieszkalny	ul. Wrocławska	26
115	Długoleś	Budynek gospodarczy	ul. Wrocławska	Dz. nr 444/4
116	Długoleś	Budynek mieszkalny	ul. Wschodnia	8
117	Długoleś	Cmentarz parafialny	ul. Zawadzkiego	Dz. nr 396
118	Dobroszów Oleśnicki	Dom zarządcy, ob. budynek mieszkalny		5
119	Dobroszów Oleśnicki	Budynek mieszkalny		12
120	Dobroszów Oleśnicki	Budynek mieszkalny		22-23
121	Domaszczyn	Kościół fil. Podwyższenia Krzyża Św.	ul. Wrocławska	Dz. nr 199
122	Domaszczyn	Cmentarz przykościelny	ul. Wrocławska	Dz. nr 199
123	Domaszczyn	Budynek mieszkalny	ul. Wrocławska	50
124	Domaszczyn	Budynek mieszkalny	ul. Wrocławska	55
125	Domaszczyn	Zameczek myśliwskie (dom łowczego), ob. budynek mieszkalny	ul. Zamkowa	2
126	Domaszczyn	Park pałacowy, ob. park	ul. Zamkowa	Dz. nr 126/10
127	Godzieszowa	Park podworski		Dz. nr 186/2
128	Jaksonowice	Budynek mieszkalno - gospodarczy		2
129	Jaksonowice	Budynek mieszkalny		14
130	Jaksonowice	Budynek mieszkalny		17
131	Jaksonowice	Budynek mieszkalny		22
132	Jaksonowice	Budynek mieszkalno - gospodarczy		24
133	Jaksonowice	Cmentarz przykościelny		Dz. nr 77

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

134	Jaksonowice	Kościół fil. Wniebowstąpienia Pana Jezusa		Dz. nr 77
135	Jaksonowice	Kaplica cmentarna		Dz. nr 77
136	Januszkowice	Budynek mieszkalny	ul. Brzozowa	10
137	Januszkowice	Dwór - ruina	ul. Brzozowa	12
138	Januszkowice	Budynek mieszkalny	ul. Klonowa	9-11
139	Januszkowice	Budynek mieszkalny	ul. Klonowa	10-12
140	Januszkowice	Kościół par. NMP Królowej Polski	ul. Klonowa	Dz. nr 181
141	Januszkowice	Budynek mieszkalny	ul. Wierzbowa	1
142	Januszkowice	Budynek mieszkalny	ul. Wierzbowa	4
143	Januszkowice	Budynek mieszkalny	ul. Wrocławska	12-12a-12b-12c
144	Januszkowice	Budynek mieszkalny	ul. Wrocławska	15
145	Januszkowice	Obora, ob. budynek gospodarczy	ul. Wrocławska	16
146	Januszkowice	Gorzelnia i bud. mieszkalny, ob. budynek mieszkalny	ul. Wrocławska	16
147	Januszkowice	Budynek mieszkalny	ul. Wrocławska	23
148	Kamień	Pałac, ob. budynek mieszkalny	ul. Brylantowa	10
149	Kamień	Wozownia pałacowa - ruina	ul. Brylantowa	10
150	Kamień	Park pałacowy		Dz. nr 200/22, 200/23
151	Kamień	Budynek mieszkalny	ul. Bursztynowa	39
152	Kamień	Budynek mieszkalny	ul. Diamentowa	2
153	Kamień	Kaplica grobowa w parku	ul. Nefrytowa	Dz. nr 200/23
154	Kątna	D. cmentarz leśny, ob. miejsce pocmentarne		na zach. od wsi
155	Kątna	Kaplica MB Częstochowskiej		Dz. nr 44
156	Kątna	Budynek mieszkalny		43
157	Kątna	Pałac, ob. budynek mieszkalny		45
158	Kątna	Spichlerz, ob. budynek gospodarczy I		przy nr 43, Dz. nr 437/78
159	Kątna	Stajnie, ob. budynek gospodarczy II		przy nr 43, Dz. nr 437/78
160	Kątna	Kuźnia, ob. budynek gospodarczy III		przy nr 43, Dz. nr 437/78
161	Kątna	Budynek gospodarczy IV		przy nr 43, Dz. nr 437/78

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleś na lata 2015 - 2019

162	Kątna	Budynek gospodarczy V		przy nr 43, Dz. nr 437/78
163	Kątna	Budynek mieszkalny		44
164	Kątna	Budynek mieszkalny		46
165	Kątna	Park pałacowy, ob. park		Dz. nr 234/3
166	Kątna	Budynek mieszkalny		1
167	Kątna	Budynek mieszkalny		3-4
168	Kątna	Budynek mieszkalny		17
169	Kątna	Budynek mieszkalny		17b
170	Kątna	Budynek mieszkalny		35
171	Kątna	Budynek mieszkalny		36
172	Kątna	Budynek mieszkalny		39
173	Kątna	Budynek mieszkalny		40
174	Kątna	Budynek mieszkalny		41
175	Kępa	Budynek mieszkalno - gospodarczy		7
176	Kępa	Budynek mieszkalny		7
177	Kępa	Budynek mieszkalny		13-14
178	Kępa	Budynek mieszkalny		23
179	Kiełczów	Cmentarz parafialny	ul. Południowa / Wilczycka	Dz. nr 307
180	Kiełczów	Szkoła Podstawowa	ul. Szkolna	3
181	Kiełczów	Budynek mieszkalny	ul. Wrocławska	53-55
182	Kiełczów	Budynek mieszkalny	ul. Wrocławska	65
183	Kiełczów	Budynek mieszkalny	ul. Wrocławska	80
184	Kiełczów	Budynek mieszkalny	ul. Wrocławska	99
185	Kiełczów	Budynek mieszkalny	ul. Wrocławska	110
186	Kiełczów	Budynek mieszkalny	ul. Wrocławska	126
187	Kiełczów	Kościół par. MB Różańcowej	ul. Wrocławska	Dz. nr 265
188	Kiełczów	Cmentarz, ob. miejsce pocmentarne		Dz. nr 265
189	Kiełczówek	Park dworski (relikt), ob. park		Dz. nr 106/1
190	Krakowiany	Budynek mieszkalno - gospodarczy		9
191	Krakowiany	Budynek mieszkalny		17
192	Krakowiany	Oficyna mieszkalna, ob. budynek mieszkalny		21
193	Krakowiany	Budynek mieszkalny		22
194	Krakowiany	Budynek gospodarczy		przy nr 22, Dz. nr 7/1

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleś na lata 2015 - 2019

195	Krakowiany	Budynek gospodarczy		przy nr 22, Dz. nr 100/2
196	Krakowiany	Park		Dz. nr 7/1
197	Łosice	Budynek mieszkalny		3
198	Łosice	Budynek mieszkalny		7
199		Budynek mieszkalny		10
200	Łosice	Dwór, ob. budynek mieszkalny		11
201	Łosice	Budynek mieszkalny, ob. budynek mieszkalno - gospodarczy		12
202	Łosice	Budynek mieszkalny		13
203	Łosice	Park		Dz. nr 33/20, 33/22
204	Łosice	Budynek gospodarczy I		Dz. nr 33/28
205	Łosice	Budynek gospodarczy II		Dz. nr 33/28
206	Łosice	Obora, ob. budynek gospodarczy III		Dz. nr 33/28
207	Łosice	Stodoła, ob. budynek gospodarczy IV		Dz. nr 33/28
208	Łosice	Spichlerz, ob. budynek gospodarczy V		Dz. nr 33/28
209	Łosice	Kuźnia, ob. budynek gospodarczy VI		Dz. nr 33/28
210	Łozina	Budynek mieszkalny	ul. Kościelna	10
211	Łozina	Kościół pom. MB Bolesnej	ul. Milicka	2
212	Łozina	Budynek mieszkalny	ul. Milicka	4
213	Łozina	Kaplica cmentarna	ul. Milicka	Dz. nr 81
214	Łozina	Cmentarz parafialny	ul. Milicka	Dz. nr 81
215	Łozina	Kościół par. Wniebowzięcia NMP	ul. Wrocławska	1
216	Łozina	Budynek mieszkalny	ul. Wrocławska	2
217	Łozina	Budynek mieszkalno - gospodarczy	ul. Wrocławska	16
218	Łozina	Budynek mieszkalny	ul. Wrocławska	31
219	Łozina	Kaplica cmentarna	ul. Wrocławska	Dz. nr 147
220	Łozina	Cmentarz przykościelny	ul. Wrocławska	Dz. nr 147
221	Michałowice	Budynek mieszkalny		4
222	Michałowice	Budynek mieszkalny		5
223	Michałowice	Budynek mieszkalny		8
224	Mirków	Budynek mieszkalny	ul. Kiełczowska	29
225	Mirków	Budynek mieszkalny	ul. Kiełczowska	36
226	Mydlice	Budynek mieszkalno - gospodarczy		33

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleś na lata 2015 - 2019

227	Mydlice	Budynek mieszkalny		34
228	Mydlice	Budynek mieszkalny		36
229	Mydlice	Budynek mieszkalny		44-45
230	Oleśniczka	Budynek mieszkalno - gospodarczy		22
231	Oleśniczka	Budynek mieszkalny		37
232	Oleśniczka	Budynek mieszkalny		38
233	Pasikowice	Cmentarz poewangelicki	ul. Kwiatowa	Dz. nr 398, 400
234	Pasikowice	Kościół par. św. Józefa	ul. Wrocławska	48
235	Pasikowice	Budynek mieszkalno - gospodarczy	ul. Wrocławska	35
236	Pasikowice	Budynek mieszkalny	ul. Wrocławska	38
237	Pasikowice	Budynek mieszkalny	ul. Wrocławska	49
238	Pasikowice	Budynek mieszkalny	ul. Wrocławska	51
239	Pasikowice	Budynek mieszkalny	ul. Wrocławska	53
240	Pasikowice	Budynek mieszkalny	ul. Wrocławska	56
241	Piecowice	Budynek nieużytkowany	ul. Sportowa	18
242	Piecowice	Komin	ul. Sportowa	18
243	Pietrzykowice	Budynek mieszkalny		2
244	Pietrzykowice	Budynek mieszkalny		3
245	Pietrzykowice	Budynek mieszkalny		4
246	Pietrzykowice	Budynek mieszkalny		7
247	Prusowice	Dwór, ob. budynek mieszkalny	ul. Parkowa	4
248	Prusowice	Park dworski, ob. park	ul. Parkowa	Dz. nr 59/4
249	Prusowice	Budynek mieszkalny	ul. Słoneczna	4
250	Prusowice	Budynek mieszkalny, ob. budynek nieużytkowany	ul. Słoneczna	9
251	Prusowice	Budynek mieszkalno - gospodarczy	ul. Słoneczna	10
252	Prusowice	Budynek mieszkalny	ul. Słoneczna	12
253	Prusowice	Budynek mieszkalny	ul. Słoneczna	21
254	Raków	Budynek mieszkalno - gospodarczy		7
255	Raków	Budynek mieszkalny		9
256	Raków	Budynek mieszkalny		10-11
257	Raków	Budynek mieszkalno - gospodarczy		12
258	Raków	Willa		13
259	Raków	Budynek mieszkalny		27
260	Raków	Cmentarz leśny, ob. miejsce pocmentarne		Dz. nr 154

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

261	Raków	Cmentarz rodowy rodziny von Kessel-Tscheutsch, ob. miejsce pocmentarne		Dz. nr 304/6
262	Raków	Brama wjazdowa		Dz. nr 304/6
263	Raków	Park pałacowy, ob. park		Dz. nr 304/6
264	Raków	Kaplica pom. MB Różańcowej		Dz. nr 305/2
265	Raków	Cmentarz przykościelny, ob. miejsce pocmentarne		osiedle domków d. PGR
266	Siedlec	Budynek mieszkalny	ul. Leśna	14
267	Siedlec	Budynek mieszkalny	ul. Miła	16
268	Siedlec	Budynek gospodarczy	ul. Miła	20
269	Siedlec	Budynek mieszkalny	ul. Miła	23
270	Siedlec	Budynek mieszkalny	ul. Parkowa	4
271	Siedlec	Pałac, szkoła, ob. budynek nieużytkowany	ul. Wrocławska	20
272	Siedlec	Park pałacowy, ob. park	ul. Wrocławska	Dz. nr 2/20, 61/3
273	Skąpa	Budynek mieszkalno - gospodarczy		11
274	Skąpa	Budynek mieszkalny		12
275	Skąpa	Budynek mieszkalno - gospodarczy		12a
276	Skąpa	Dwór, ob. budynek mieszkalny		13
277	Stępin	Budynek mieszkalny		11-12
278	Stępin	Budynek mieszkalny		13
279	Stępin	Budynek mieszkalny		19
280	Stępin	Budynek mieszkalny		22
281	Stępin	Budynek mieszkalny		26
282	Stępin	Budynek mieszkalny		54
283	Stępin	Budynek mieszkalny		59
284	Stępin	Budynek mieszkalno - gospodarczy		63
285	Stępin	Budynek mieszkalny		64
286	Stępin	Budynek gospodarczy		66
287	Stępin	Budynek mieszkalny		66
288	Stępin	Budynek mieszkalny		69
289	Stępin	Budynek mieszkalny		70
290	Stępin	Budynek mieszkalny		72-72a
291	Stępin	Budynek mieszkalny		75-76
292	Stępin	Budynek gospodarczy		78
293	Stępin	Kościół fil. Narodzenia NMP		Dz. nr 186

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

294	Szczodre	Sala gimnastyczna	ul. Dębowa	4
295	Szczodre	Stajnie, garaże, ob. budynek gospodarczy	ul. Leśna	2
296	Szczodre	Brama wjazdowa	ul. Spacerowa	Dz. nr 388/3
297	Szczodre	Dom dozorca pałacowego, ob. budynek nieużytkowany	ul. Spacerowa	1
298	Szczodre	Pałac, ob. budynek mieszkalny	ul. Stawowa	5
299	Szczodre	Oficina - fragment wsch. skrzydła pałacu	ul. Stawowa	5
300	Szczodre	Budynek mieszkalny	ul. Stawowa	6
301	Szczodre	Park pałacowy	ul. Stawowa	nr 189/1, 189/2, 190/2, 190/31
302	Szczodre	Budynek mieszkalny	ul. Trzebnicka	25
303	Szczodre	Dom Opieki im. A. Chmielowskiego	ul. Trzebnicka	28
304	Szczodre	Budynek mieszkalny	ul. Trzebnicka	29
305	Szczodre	Budynek mieszkalny	ul. Trzebnicka	36
306	Szczodre	Budynek mieszkalny	ul. Trzebnicka	37-39
307	Szczodre	Szkoła podstawowa	ul. Trzebnicka	42
308	Szczodre	Budynek mieszkalny	ul. Trzebnicka	45
309	Szczodre	Budynek mieszkalny	ul. Trzebnicka	46
310	Szczodre	Budynek mieszkalny	ul. Trzebnicka	48
311	Szczodre	Budynek mieszkalny	ul. Trzebnicka	68
312	Szczodre	Budynek mieszkalny	ul. Trzebnicka	70
313	Szczodre	Budynek mieszkalny	ul. Trzebnicka	81
314	Szczodre	Budynek gospodarczy	ul. Trzebnicka	przy nr 68, Dz. nr 183/4
315	Szczodre	Park willowy, ob. park	ul. Trzebnicka	Dz. nr 173
316	Szczodre	Budynek mieszkalny	ul. Zakrzowska	18
317	Szczodre	Cmentarz poewangelicki	ul. Zakrzowska	Dz. nr 73
318	Szczodre	Grobowiec przy kaplicy	ul. Zakrzowska	Dz. nr 73
319	Szczodre	Kaplica cmentarna	ul. Zakrzowska	Dz. nr 73
320	Śliwice	Pałac	ul. Lipowa	30
321	Śliwice	Budynek mieszkalno - gospodarczy	ul. Lipowa	77
322	Śliwice	Park z reliktem fosy	ul. Lipowa	Dz. nr 223/16
323	Śliwice	Budynek mieszkalny	ul. Wrocławska	23
324	Tokary	Budynek mieszkalny		10-11
325	Węgrów	Budynek mieszkalny		20
326	Węgrów	Park dworski, ob. park		Dz. nr 51, 52/12, 58, 145/4

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

327	Węgrów	Mauzoleum rodziny von Poser, ob. kaplica pomocnicza		Dz. nr 145/4
328	Wilczyce	Cmentarz poewangelicki, ob. miejsce pocmentarne		Dz. nr 189
329	Wilczyce	Budynek mieszkalny	ul. Dworska	10
330	Wilczyce	Budynek mieszkalny	ul. Dworska	14-15
331	Wilczyce	Budynek mieszkalny	ul. Wrocławska	10
332	Wilczyce	Gimnazjum Publiczne	ul. Wrocławska	15
333	Wilczyce	Budynek mieszkalny	ul. Wrocławska	28
334	Zapreżyn	Budynek mieszkalny		16
335	Zapreżyn	Pałac, ob. budynek mieszkalny		31
336	Zapreżyn	Park pałacowy, ob. park		Dz. nr 60/1, 60/6, 61/7

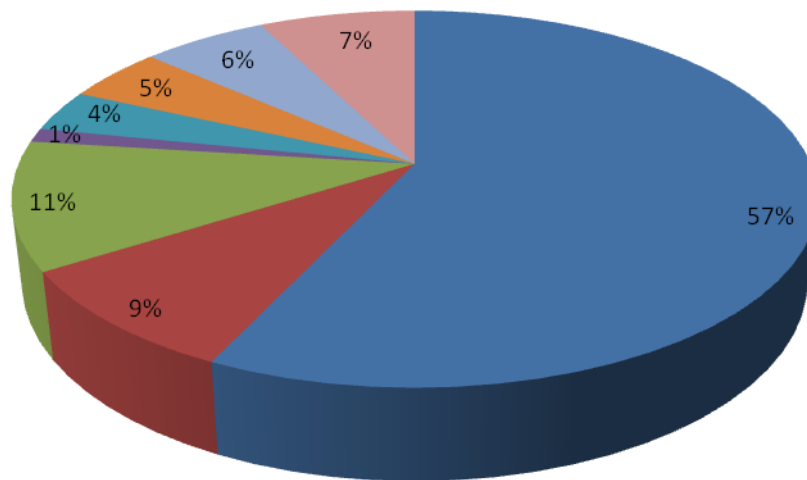
* Obiekty oznaczone na kolor niebieski są wpisane do rejestru zabytków

Poniżej przedstawiony Rysunek nr 1, obrazuje strukturę obiektów ujętych w gminnej ewidencji zabytków.

Rysunek nr 1. Struktura GEZ

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długołęka na lata 2015 - 2019

Struktura GEZ**5.5. Zabytki archeologiczne**

Stanowiska archeologiczne są ważnym elementem krajobrazu kulturowego i stanowią podstawę wiedzy o najdawniejszych dziejach okolic gminy Długołęka. Środowisko kulturowe gminy zawiera zewidencjonowane stanowiska archeologiczne datowane od epoki kamienia do epoki nowożytnej. Stanowiska zewidencjonowano w ramach Archeologicznego Zdjęcia Polski: 76-30, 77-29, 77-30, 78-29, 78-30, 78-31, 79-29, 79-30, 79-31, 80-30, 80-31. Ewidencja stanowisk archeologicznych nie jest jednak zbiorem zamkniętym i nie można

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

wykluczyć, że w wyniku dalszej weryfikacji lub prowadzonych prac ziemnych uda się zidentyfikować nowe ślady osadnicze.

Stanowiska archeologiczne to materialne ślady działalności ludzi. W obrębie stanowiska archeologicznego grupują się zazwyczaj pozostałości licznych powstających i zamierających kolejno osad czy cmentarzysk. Stanowią one podstawowe, a często wręcz jedyne źródło wiedzy o najdawniejszej przeszłości naszych ziem. Nawet dla późniejszych czasów, poczynając od średniowiecza, wyniki badań archeologicznych stanowią cenne uzupełnienie przekazów pisanych.

W celu ochrony stanowisk archeologicznych i nawarstwień kulturowych podczas inwestycji związanych z zabudowaniem i zagospodarowaniem terenu, ważne jest określenie zasad ochrony zabytków archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków oraz ujętych w gminnej ewidencji zabytków, lub przeznaczonych do ujęcia w gminnej ewidencji zabytków, w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, warunkach zabudowy i inwestycjach celu publicznego oraz respektowanie przez inwestorów zapisów dotyczących ochrony zabytków archeologicznych w opiniach i decyzjach właściwego miejscowo Konserwatora Zabytków.

W związku z licznymi zagrożeniami zgodnie z ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t. j. Dz. U. 2014 poz. 1446, ze zm.) wszystkie zabytki archeologiczne, bez względu na stan zachowania, podlegają ochronie i opiece. W celu ochrony stanowisk archeologicznych i nawarstwień kulturowych, na obszarach występowania stanowisk archeologicznych oraz w strefie ich ochrony, podczas inwestycji związanych z robotami ziemnymi, wymagane jest prowadzenie prac archeologicznych w zakresie uzgodnionym pozwoleniem na badania archeologiczne Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków przed uzyskaniem pozwolenia na budowę lub przed rozpoczęciem prac ziemnych. Wyniki badań często stanowią jedyną dokumentację następujących po sobie faktów osadniczych na tym terenie. Pozwalają one skorygować, uszczegółowić i potwierdzić informacje uzyskane ze źródeł pisanych. Pozyskany w trakcie badań materiał ruchomy umożliwia uzupełnienie danych o kulturze materialnej mieszkańców. Należy przy tym pamiętać, że zasięg stanowisk archeologicznych został wyznaczony na mapach na podstawie badań powierzchniowych. Jednak nie może on odpowiadać dokładnie zasięgowi występowania pozostałości osadnictwa pradziejowego pod ziemią. Dlatego należy traktować go zawsze orientacyjnie, ponieważ może okazać się, że obiekty archeologiczne zalegają także w sąsiedztwie wyznaczonego na podstawie obserwacji powierzchniowej, zasięgu stanowiska. Niezbędne jest także określenie zasad ochrony zabytków archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków oraz ujętych w gminnej ewidencji zabytków, lub przeznaczonych do ujęcia w gminnej ewidencji zabytków, w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, warunkach zabudowy i inwestycjach celu publicznego oraz respektowanie przez inwestorów

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleś na lata 2015 - 2019

zapisów dotyczących ochrony zabytków archeologicznych w opiniach i decyzjach właściwego miejscowo Konserwatora Zabytków, zgodnie z ustawą o ochronie i opiece nad zabytkami.

Na terenie gminy Długoleś znajduje się 310 zewidencjonowanych stanowisk archeologicznych (Tabela nr 6) oraz 42 obszary archeologiczne (Tabela nr 7), które zostały ujęte w gminnej ewidencji zabytków archeologicznych.

Tabela nr 6. Stanowiska archeologiczne na terenie gminy Długoleś

LP.	MIEJSCOWOŚĆ	NR OBSZARU AZP	NR STANOWISKA W MIEJSCOWOŚCI/ NA OBSZARZE
1	Bąków	78-30	1/27
2	Bielawa	79-30	1/54
3	Bielawa	79-31	3/66
4	Bielawa	79-31	4/67
5	Bielawa	79-31	5/68
6	Bielawa	79-31	6/69
7	Bielawa	79-31	7/70
8	Bierzyce	77-30	1/33
9	Bierzyce	77-30	2/34
10	Bierzyce	77-30	3/35
11	Bierzyce	77-30	4/36
12	Bierzyce	77-30	5/37
13	Bierzyce	77-30	6/38
14	Brzezia Łąka	79-30	1/41
15	Brzezia Łąka	79-30	2/42
16	Brzezia Łąka	79-30	3/43
17	Brzezia Łąka	79-30	4/44
18	Brzezia Łąka	79-30	5/45
19	Brzezia Łąka	80-30	6/1
20	Brzezia Łąka	80-30	7/2
21	Brzezia Łąka	80-30	8/3
22	Brzezia Łąka	80-30	9/4
23	Brzezia Łąka	80-30	10/5
24	Brzezia Łąka	80-30	11/6
25	Brzezia Łąka	80-30	12/7
26	Brzezia Łąka	80-30	13/8
27	Brzezia Łąka	80-30	14/9
28	Brzezia Łąka	80-30	15/10
29	Brzezia Łąka	80-31	6/1
30	Brzezia Łąka	80-31	7/2
31	Budziwojowice	77-30	1/55
32	Budziwojowice	77-30	2/56

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleś na lata 2015 - 2019

33	Budziwojowice	77-30	3/57
34	Budziwojowice	77-30	4/58
35	Budziwojowice	77-30	5/59
36	Budziwojowice	77-30	6/60
37	Budziwojowice	77-30	7/61
38	Bukowina	78-29	1/40
39	Bukowina	78-29	2/41
40	Bukowina	78-29	3/42
41	Bukowina	78-29	4/43
42	Bukowina	78-29	5/44
43	Bukowina	78-29	6/45
44	Byków	78-30	1/12
45	Byków	78-30	2/14
46	Byków	78-30	3/15
47	Byków	78-30	4/16
48	Dąbrowica	77-30	1/66
49	Długoleś	78-30	1/9
50	Długoleś	78-30	2/10
51	Długoleś	78-30	3/11
52	Długoleś	78-30	5/32
53	Długoleś	79-30	4/51
54	Dobroszów Oleśnicki	77-30	1/67
55	Dobroszów Oleśnicki	77-30	2/68
56	Dobroszów Oleśnicki	77-30	7/69
57	Dobroszów Oleśnicki	77-30	8/70
58	Dobroszów Oleśnicki	77-30	9/71
59	Dobroszów Oleśnicki	78-30	3/17
60	Dobroszów Oleśnicki	78-30	4/18
61	Dobroszów Oleśnicki	78-30	5/21
62	Dobroszów Oleśnicki	78-30	6/22
63	Domaszczyn	78-29	5/33
64	Domaszczyn	78-29	6/34
65	Domaszczyn	78-30	1/2

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleś na lata 2015 - 2019

66	Domaszczyn	78-30	2/28
67	Domaszczyn	78-30	3/29
68	Domaszczyn	78-30	4/30
69	Godzieszowa	77-29	1/20
70	Godzieszowa	77-29	2/21
71	Godzieszowa	77-29	3/22
72	Godzieszowa	77-29	4/23
73	Godzieszowa	77-29	5/24
74	Godzieszowa	77-29	6/25
75	Godzieszowa	77-29	7/26
76	Godzieszowa	77-29	8/27
77	Godzieszowa	77-29	9/28
78	Godzieszowa	77-29	10/29
79	Godzieszowa	77-29	11/30
80	Jaksonowice	77-30	1/79
81	Jaksonowice	77-30	2/80
82	Jaksonowice	77-30	3/81
83	Jaksonowice	77-30	4/82
84	Jaksonowice	77-30	5/83
85	Jaksonowice	77-30	6/84
86	Jaksonowice	77-30	7/85
87	Januszkowice	77-30	1/72
88	Januszkowice	77-30	2/73
89	Januszkowice	77-30	3/74
90	Januszkowice	77-30	4/75
91	Januszkowice	77-30	5/76
92	Januszkowice	77-30	6/77
93	Januszkowice	77-30	7/78
94	Januszkowice	78-30	1/19
95	Kamień	79-30	1/52
96	Kamień	79-30	2/53
97	Kamień	79-30	3/55
98	Kątna	79-31	1/48
99	Kątna	79-31	2/76
100	Kątna	79-31	3/77
101	Kątna	79-31	4/49
102	Kątna	79-31	5/43
103	Kątna	79-31	6/50
104	Kątna	79-31	7/44
105	Kątna	79-31	8/45
106	Kątna	79-31	9/46

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleś na lata 2015 - 2019

107	Kątna	79-31	10/47
108	Kątna	79-31	11/51
109	Kątna	79-31	12/52
110	Kątna	79-31	13/53
111	Kątna	79-31	14/54
112	Kątna	79-31	15/55
113	Kątna	79-31	16/56
114	Kiełczów	79-30	1/13
115	Kiełczów	79-30	2/14
116	Kiełczów	79-30	3/15
117	Kiełczów	79-30	4/16
118	Kiełczów	79-30	5/17
119	Kiełczów	79-30	6/18
120	Kiełczów	79-30	7/19
121	Kiełczów	79-30	8/20
122	Kiełczów	79-30	9/21
123	Kiełczów	79-30	10/22
124	Kiełczów	79-30	11/23
125	Kiełczów	79-30	12/24
126	Kiełczów	79-30	13/25
127	Kiełczów	79-30	14/26
128	Kiełczów	79-30	15/27
129	Kiełczów	79-30	16/28
130	Kiełczów	79-30	17/29
131	Kiełczówek	79-30	5/30
132	Kiełczówek	80-30	1/20
133	Kiełczówek	80-30	2/21
134	Kiełczówek	80-30	3/22
135	Kiełczówek	80-30	4/23
136	Kiełczówek	80-30	6/24
137	Kiełczówek	80-30	7/25
138	Kiełczówek	80-30	8/26
139	Krakowiany	77-30	1/86
140	Łosice	77-30	1/62
141	Łosice	77-30	2/63
142	Łosice	77-30	3/64
143	Łosice	77-30	4/65
144	Łosice	77-30	5/89
145	Łosice	78-30	1/23
146	Łozina	77-29	5/31
147	Łozina	77-30	1/39

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleś na lata 2015 - 2019

148	Łozina	77-30	2/40
149	Łozina	77-30	3/41
150	Łozina	77-30	4/42
151	Łozina	77-30	6/43
152	Łozina	77-30	7/44
153	Łozina	77-30	8/45
154	Łozina	77-30	9/46
155	Łozina	77-30	10/47
156	Łozina	77-30	11/48
157	Łozina	77-30	12/49
158	Łozina	77-30	13/50
159	Łozina	77-30	14/51
160	Łozina	77-30	15/52
161	Łozina	77-30	16/53
162	Łozina	77-30	17/87
163	Mirków	79-30	1/47
164	Mirków	79-30	2/48
165	Mirków	79-30	3/49
166	Mirków	79-30	4/50
167	Oleśniczka	79-31	1/40
168	Oleśniczka	79-31	2/79
169	Oleśniczka	79-31	3/78
170	Oleśniczka	79-31	4/57
171	Oleśniczka	79-31	5/58
172	Oleśniczka	79-31	6/59
173	Oleśniczka	79-31	7/60
174	Oleśniczka	79-31	8/61
175	Oleśniczka	79-31	9/62
176	Oleśniczka	79-31	10/63
177	Oleśniczka	79-31	11/64
178	Oleśniczka	79-31	12/34
179	Oleśniczka	79-31	13/35
180	Oleśniczka	79-31	14/36
181	Oleśniczka	79-31	15/37
182	Oleśniczka	79-31	16/38
183	Oleśniczka	79-31	17/39
184	Oleśniczka	79-31	18/41
185	Oleśniczka	79-31	19/42
186	Oleśniczka	79-31	20/65
187	Pasikurowice	77-29	1/58
188	Pasikurowice	77-29	2/59

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

189	Pasikowice	77-29	3/60
190	Pasikowice	77-29	4/61
191	Pasikowice	77-29	5/62
192	Pasikowice	77-29	6/63
193	Pasikowice	78-29	7/46
194	Pasikowice	78-29	8/47
195	Pasikowice	78-29	9/48
196	Pasikowice	78-29	10/49
197	Pasikowice	78-29	11/50
198	Pasikowice	78-29	12/51
199	Pasikowice	78-29	13/52
200	Pasikowice	78-29	14/53
201	Pasikowice	78-29	15/54
202	Piecowice	79-30	1/46
203	Pietrzykowice	79-30	1/40
204	Pietrzykowice	80-30	2/52
205	Pietrzykowice	80-30	3/53
206	Pruszowice	78-29	1/26
207	Pruszowice	78-29	2/27
208	Pruszowice	78-29	3/28
209	Pruszowice	78-29	4/29
210	Pruszowice	78-29	5/30
211	Pruszowice	78-29	6/31
212	Pruszowice	78-29	7/32
213	Raków	79-31	1/82
214	Raków	79-31	2/33
215	Raków	79-31	3/32
216	Raków	79-31	4/71
217	Raków	79-31	5/72
218	Raków	79-31	6/73
219	Raków	79-31	7/74
220	Ramiszów	78-29	1/35
221	Ramiszów	78-29	2/36
222	Ramiszów	78-29	3/37
223	Ramiszów	78-29	4/38
224	Ramiszów	78-29	5/39
225	Ramiszów	78-29	6/63
226	Ramiszów	78-29	7/64
227	Siedlec	77-29	1/37
228	Siedlec	77-29	2/38
229	Siedlec	77-29	3/39

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleś na lata 2015 - 2019

230	Siedlec	77-29	4/40
231	Siedlec	77-29	5/41
232	Siedlec	77-29	6/42
233	Siedlec	77-29	7/43
234	Siedlec	77-29	8/44
235	Siedlec	77-29	9/45
236	Siedlec	77-29	10/46
237	Siedlec	77-29	11/47
238	Siedlec	77-29	12/48
239	Siedlec	77-29	13/49
240	Siedlec	77-29	14/50
241	Siedlec	77-29	15/51
242	Siedlec	77-29	16/52
243	Siedlec	77-29	17/53
244	Siedlec	77-29	18/54
245	Siedlec	77-29	19/55
246	Siedlec	77-29	20/56
247	Siedlec	77-29	21/57
248	Stępin	78-31	1/3
249	Stępin	78-31	2/4
250	Stępin	78-31	3/5
251	Stępin	78-31	4/1
252	Stępin	78-31	5/2
253	Stępin	78-31	6/6
254	Szczodre	77-30	13/54
255	Szczodre	78-30	1/1
256	Szczodre	78-30	2/3
257	Szczodre	78-30	3/4
258	Szczodre	78-30	4/5
259	Szczodre	78-30	5/6
260	Szczodre	78-30	6/7
261	Szczodre	78-30	7/8
262	Szczodre	78-30	8/13
263	Szczodre	78-30	9/24
264	Szczodre	78-30	10/25
265	Szczodre	78-30	11/26
266	Szczodre	78-30	12/31
267	Śliwice	79-30	2/31
268	Śliwice	79-30	3/32
269	Śliwice	79-30	4/33
270	Śliwice	79-30	5/34

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleś na lata 2015 - 2019

271	Śliwice	79-30	6/35
272	Śliwice	79-30	7/36
273	Śliwice	79-30	8/37
274	Śliwice	79-30	9/38
275	Śliwice	79-30	10/39
276	Śliwice	79-30	11/56
277	Śliwice	80-30	1/54
278	Tokary	77-29	1/32
279	Tokary	77-29	2/33
280	Tokary	77-29	3/34
281	Tokary	77-29	4/35
282	Tokary	77-29	5/36
283	Węgrów	76-30	1/62
284	Wilczyce	79-29	1/66
285	Wilczyce	79-29	2/67
286	Wilczyce	79-29	3/68
287	Wilczyce	79-29	5/69
288	Wilczyce	79-29	8/70
289	Wilczyce	79-29	10/71
290	Wilczyce	79-29	14/72
291	Wilczyce	79-29	15/73
292	Wilczyce	79-29	16/74
293	Wilczyce	79-29	17/75
294	Wilczyce	79-29	18/76
295	Wilczyce	79-29	19/77
296	Wilczyce	79-29	20/78
297	Wilczyce	79-30	4/1
298	Wilczyce	79-30	6/2
299	Wilczyce	79-30	7/3
300	Wilczyce	79-30	9/4
301	Wilczyce	79-30	11/5
302	Wilczyce	79-30	12/6
303	Wilczyce	79-30	13/7
304	Wilczyce	79-30	15/8
305	Wilczyce	79-30	19/9
306	Wilczyce	79-30	20/10
307	Wilczyce	79-30	21/11
308	Wilczyce	79-30	22/12
309	Wilczyce	80-30	9/55
310	Wilczyce	80-30	11/56

* Obiekty oznaczone na kolor niebieski są wpisane do rejestru zabytków

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

Tabela nr 7. Obszary archeologiczne na terenie gminy Długoleka

LP.	MIEJSCOWOŚĆ
1	Bąków
2	Bielawa
3	Bierzyce
4	Borowa
5	Brzezia Łąka
6	Budziwojowice
7	Bukowina
8	Byków
9	Dąbrowica
10	Długoleka
11	Dobroszów Oleśnicki
12	Domaszczyn
13	Godzieszowa
14	Jaksonowice
15	Januszkowice
16	Kamień
17	Kątna
18	Kępa
19	Kiełczów
20	Kiełczówek
21	Krakowiany
22	Łosice
23	Łozina
24	Michałowice
25	Mirków
26	Oleśniczka
27	Pasikurowice
28	Piecowice
29	Pietrzykowice
30	Prusowice
31	Raków
32	Ramiszów
33	Siedlec
34	Skąta
35	Stępin
36	Szczodre (strefa W)
37	Szczodre
38	Śliwice
39	Tokary

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

40	Węgrów
41	Wilczyce
42	Zaprężyn

5.6. Krajobraz kulturowy i zabytki o najwyższym znaczeniu dla gminy

Synteza elementów przyrody i widocznych efektów działalności człowieka jest architekturą krajobrazu, czyli formą, która obok treści składa się na krajobraz kulturowy. Ochrona tego krajobrazu to pełna ochrona obiektu zabytkowego wraz jego otoczeniem i walorami przyrodniczymi, roślinnością i warunkami socjologicznymi. Polega ona na ochronie najcenniejszych obiektów, zespołów, obszarów i świadomym ich przekształcaniu w taki sposób, by tworząc nowe wartości, unikać deformacji istniejącego, historycznie ukształtowanego dziedzictwa. Chronić należy więc nie tylko obiekty architektury, kapliczki i figury przydrożne, również krajobraz ukształtowany ludzką ręką. Ochrony wymaga również dziedzictwo niematerialne - przejawy kultury odziedziczone po przodkach i przekazywane kolejnym pokoleniom.

Procesy osadnicze i rozwój przestrzenny gminy znacząco wpłynęły na stan zachowania i występowanie niektórych rodzajów obiektów i zespołów zabytkowych.

Do obszarów o najwyższych wartościach krajobrazowych należą, zarówno obszary o krajobrazie gminnym, jak i otwartym. W tej części przedstawiono kilka najbardziej charakterystycznych i najcenniejszych obiektów znajdujących się w gminie Długoleka:

- **Obiekty sakralne**
 - **Kościół parafialny MB Królowej Polski, Borowa, ul. Lipowa 24**

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleśka na lata 2015 - 2019

Zdjęcie nr 1. Kościół parafialny MB Królowej Polski, Borowa, ul. Lipowa 24

Wybudowany w 2 poł. XVIII w., z zatraceniem części cech stylowych. Wzniesiony jako ewangelicki z neoromańską wieżą. Kościół orientowany, na rzucie prostokąta, z poligonalnie zamkniętym, nie wydzielonym w bryle budynku prezbiterium, nakryty dwuspadowym dachem z dwuspadowym zamknięciem od wsch. Od płd. dwukondygnacyjna kaplica nakryta trójspadowo, od płn. - zakrystia. Ściany przeprute oknami zamkniętymi łukiem okrągłym, gładko tynkowane.

Na osi fasady trójkondygnacyjna wieża na rzucie kwadratu, z trójkątnymi szczykami na osi ścian, nakryta ostrosłupowym hełmem. W przyziemiu wieży jednokondygnacyjny ryzalit zamknięty trójkątnie, z arkadową niszą konturowaną wałkiem wspartym na kolumienkach z głowicami kostkowymi dekorowanymi motywem roślinnym; drzwi wykrojone trójlistnie. Dwie górne kondygnacje wydzielone gzymsem; wypełnione prostokątną blendą zamkniętą w szczycie trójkątnie, z gzymsem kroksztynowym; w czwartej - arkadowa biforia rozdzielona kolumienkami. We wnętrzu marmurowe epitafium gen. Ch. von Schwerin (1757 r.). Na zewnątrz rokokowe epitafium J. K. Weltza (1766 r.).

Stan zachowania obiektu - bardzo dobry.

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleśka na lata 2015 - 2019

• Kościół parafialny Św. Mikołaja, Brzezia Łąka, ul. Kościelna, Dz. nr 228

Zdjęcie nr 2. Kościół parafialny Św. Mikołaja, Brzezia Łąka, ul. Kościelna, Dz. nr 228

Kościół orientowany, korpus prostokątny, z niewydzielonym w bryle budynku prezbiterium zamkniętym poligonalnie. Od ptn. zakrystia z lożą kolatorką na piętrze, wzniesiona nad poziom dachu korpusu, nakryta pulpitowo; w narożach ćwierćokrągłe wieżyczki nakryte namiotowo poniżej okapu dachu zakrystii.

Wieża na osi fasady - czterokondygnacyjna z podcieniem arkadowym w przyziemiu, zwieńczona dwuczłonowym hełmem cebulastym z latarnią.

Elewacje murowane, tynkowane, naroża prezbiterium ujęte szerokimi lizenami; prostokątne okna nawy ptd. umieszczone we wnękach zamkniętych odcinkiem łuku. Wieża czterokondygnacyjna z podcieniem arkadkowym w boniowanym przyziemiu. Kondygnacje rozdzielone gzymsami oraz rozbudowanym belkowaniem wspartym na pilastrach; nad oknami w profilowanych obramieniach z uszkami - płyciny nadokienne zwieńczone odcinkami gzymsu łamanego. W prezbiterium sklepienie kolebkowe, w zakrystii kolebkowe z lunetami, w nawie sklepienie pozorne.

Wnętrze z rytmicznymi podziałami przęseł wyznaczonych gurtami sklepiennymi, spływającymi na zdwojone pilastry, między którymi głębokie otwory okienne. W prezbiterium pod oknami duże nisze. W prezbiterium sklepienie kolebkowe, w zakrystii kolebkowe z lunetami, w nawie sklepienie pozorne. Wyposażenie: barokowe: ołtarz gł. i dwa boczne (1710 - 1714 r.), ambona (1674 r.), chór muzyczny (1735 r.), Pieta (pocz. XVIII w.); chrzcielnica (1550 r.); rzeźby późnogotyckie: św. Barbara i św. Katarzyna (ok. 1520 r.); rzeźba eklektyczna św. Anna Samotrzecia (4 ćw. XIX w.). Mur cmentarny z 2 bramami: barokowy w ptn. części (1694 r.) i XX w., z figurami św. Jana Nepomucena (1732 r.) i MB Immaculaty.

Stan zachowania obiektu - bardzo dobry.

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleśka na lata 2015 - 2019

- **Plebania, Brzezia Łąka, ul. Kościelna 12**

Zdjęcie nr 3. Plebania, Brzezia Łąka, ul. Kościelna 12

Budynek na rzucie prostokąta, dwukondygnacyjny, nakryty czterospadowym dachem mansardowym z oknami powiekowymi w obu kondygnacjach. Fasada ośmioosiowa, ściany murowane, tynkowane, kondygnacje rozdzielone szerokim gzymsem; okna prostokątne w prostych opaskach. Portal kamienny z zewnętrznym rantem i górnymi uszakami. Wnętrze dwutraktowe.

Stan zachowania obiektu - średni.

- **Kościół filialny MB Różańcowej, Byków, ul. Wrocławska, Dz. nr 252/2**

Zdjęcie nr 4. Kościół filialny MB Różańcowej, Byków, ul. Wrocławska, Dz. nr 252/2

Wzmiankowany jako parafialny, zbudowany jako ewangelicki, pierwotnie w konstrukcji szkieletowej. Kościół orientowany, na rzucie prostokąta, nakryty dwuspadowym dachem, murowany, tynkowany, z drewnianą kwadratową wieżą nad zach. częścią nawy. Elewacje zwieńczone fryzem arkadkowym. Okna wysokie, zamknięte łukiem

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

pełnym, umieszczone w profilowanych węgarach. Wieża licowana deskami, zwieńczona cebulastym hełmem z latarnią.

W bryle kościoła nie wyodrębnione pomieszczenia: prezbiterium wewnątrz zamknięte trójbocznie, zakrystia - od ptn. i salka katechetyczna - od pld. Wnętrze salowe, przykryte stropem belkowym z zastrzałami, otoczone jednokondygnacyjnymi emporami (w części prezbiterialnej empor- łoże kolatorskie). Na stropie i parapetach empor barokowa polichromia (1702 r., K. Hoffman, renowacja 1722 r.). Pozostałości barokowego wyposażenia: ołtarz (ok. 1650 r.) ambona (pocz. XVIII w.).

Stan zachowania obiektu - bardzo dobry.

- **Kościół parafialny św. Michała Archanioła, Długoleka, ul. Wiejska, Dz. nr 186**

Zdjęcie nr 5. Kościół parafialny św. Michała Archanioła, Długoleka, ul. Wiejska, Dz. nr 186

Wzniesiony w miejscu poprzedniego o konstrukcji szkieletowej; wielokrotnie remontowany. Kościół jednonawowy na planie prostokąta z węższym i niższym prezbiterium zamkniętym trójbocznie, w elewacji pld. kruchta. Do pld. ściany prezbiterium i wsch. przęsa nawy przylega niski, parterowy aneks nakryty pulpitowo. Na osi fasady kwadratowa, pięciokondygnacyjna wieża o zaoblonych narożach, nakryta cebulastym hełmem z latarnią.

Elewacje ujęte podziałami ramowymi, zwieńczone profilowanym gzymsem; okna niewielkie, prostokątne. W przyziemiu wieży kamienny portal w profilowanym obramieniu z uszakami i owalnym kartuszem, zwieńczony odcinkiem gzymsu łamanego. Górne kondygnacje wieży rozdzielone mocno wyładowanymi, profilowanymi gzymsami.

W nawie strop fesetowy, prezbiterium i kruchta pod wieżą sklepienie kolebką z lunetami. Wyposażenie barokowe z 1 poł. XVIII w.: ołtarz główny, dwa boczne, ambona, chrzcielnica z szarego marmuru. Rzeźby św. Ignacego i św. Franciszka Ksawerego z pracowni Weisfeldta (ok. 1740 r.).

Stan zachowania obiektu - średni.

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długołęka na lata 2015 - 2019

- **Kościół filialny Podwyższenia Krzyża Świętego, Domaszczyn, ul. Wrocławska, Dz. nr 199**

Zdjęcie nr 6. Kościół filialny Podwyższenia Krzyża Świętego, Domaszczyn, ul. Wrocławska, Dz. nr 199

Kościół o charakterze obronnym, orientowany, wysoki, w całości oszkarpowany, z węższym i niższym, poligonalnie zamkniętym prezbiterium, z zakrystią od strony półn. W elewacji połd. i półn. - kruchty o zróżnicowanych szczytach. Dachy dwuspadowe, nad zakrystią pulpitowy, kryte ceramicznie. Od zach. masywna wieża na rzucie kwadratu nakryta namiotowym dachem.

Wnętrze jednoprzestrzenne, prezbiterium wydzielone koszowym łukiem tęczy, przykryte stropami drewnianymi z podsufitką dzieloną listewkami. Zakrystia i przyziemie wieży sklepione kolebką. Wyposażenie neogotyckie, polichromowana figura św. Anny Samotrzeciej (ok. 1620 r.).

Stan zachowania obiektu - średni.

- **Kościół filialny Wniebowstąpienia Pana Jezusa, Jaksonowice, Dz. nr 77**

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

Zdjęcie nr 7. Kościół filialny Wniebowstąpienia Pana Jezusa, Jaksonowice, Dz. nr 77

Wzniesiony w latach 1883 - 1884, na miejscu starszego, neogotycki. Kościół jednonawowy, z niewielkim pięciobocznym prezbiterium opiętym dwu - uskokowymi szkarpami. Od pñ. prezbiterium płasko nakryta zakrystia na rzucie wielobocznym, od pñd. - parterowy, prostokątny aneks pod dachem pulpitowym.

Na osi fasady czterokondygnacyjna wieża na rzucie prostokąta, po bokach ujęta poligonalnymi aneksami nakrytymi namiotowo. W przyziemiu wieży portal zamknięty trójkątnie, ze sterczynami i z arkadowym otworem drzwi. Kondygnacje wieży rozdzielone gzymsami. W drugiej - arkadowe biforium, w trzeciej - arkadowe okno z ceglany maswerkiem umieszczone w płytkiej blendzie, poprzedzone oculusem. Ostatnia kondygnacja wieży na rzucie ośmioboku; ścianki z ostrołuczными oknami zamknięte trójkątnie. Wieża kryta ceglany, ostrołupowym hełmem.

Elewacje boczne nawy pięcioosiowe, rozczłonkowane smukłymi, ostrołuczными blendami, w których dwie kondygnacje okien rozdzielone parami prostokątnych płycin. Okna z ceglany laskowaniem, dolne prostokątne, górne - wysokie ostrołuczne. Ściany i detale architektoniczne ceglane. Wyposażenie neogotyckie. Kościół na cmentarzu w części otoczonym murem, przy którym pozostałości kaplicy grobowej z wmontowaną wtórnie płytą z piaskowca z 1793 r.

Stan zachowania obiektu - bardzo dobry.

- **Kościół parafialny NMP Królowej Polski, Januszkowice, ul. Klonowa, Dz. nr 181**

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleśka na lata 2015 - 2019

Zdjęcie nr 8. Kościół parafialny NMP Królowej Polski, Januszkowice, ul. Klonowa, Dz. nr 181

Wzniesiony około 1890 r., jako ewangelicki, w konstrukcji szkieletowej. Kościół orientowany, jednonawowy, z niewydzielonym w bryle, prosto zamkniętym prezbiterium, nakryty namiotowym dachem, z czterokondygnacyjną wieżą na osi fasady, nakrytą namiotowym daszkiem przechodzącym w ostrosłupowy hełm.

Ściany tynkowane, na wysokim cokole licowanym kamieniem, wydzielonym gzymsem. Detal architektoniczny wypracowany w tynku. Dachy kryte blachą. Elewacje sześćoosiowe, przeprute dwiema kondygnacjami okien: okna dolne kwadratowe, górne - wysokie, zamknięte łukiem okrągłym. W przyziemiu dodatkowej osi wsch. - prostokątne drzwi. Elewacje wieży jednoosiowe, ujęte podziałami ramowymi. Ostatnia kondygnacja wydzielona i zwieńczona gzymsem; poniżej gzymsów - fryzy arkadkowe. W przyziemiu wieży okrągłoluczna arkada drzwi w uskokowo profilowanych węgarach. Wyżej - wąskie okrągłolucznie zamknięte okno, nad nim- tondo ze sztukatorską rozetą ujęte parą pionowych szczelin; w ostatniej kondygnacji arkadowa blenda z wąskim biforium. Wnętrze jednoprzestrzenne, nakryte stropem belkowym; po bokach kondygnacja prostych drewnianych empor na kwadratowych słupach, z dekoracją płycinową na balustradach.

Stan zachowania obiektu - bardzo dobry.

- **Kościół parafialny MB Różańcowej, Kiełczów, ul. Wrocławska, Dz. nr 266**

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

Zdjęcie nr 9. Kościół parafialny MB Różańcowej, Kielczów, ul. Wrocławska, Dz. nr 266

Kościół orientowany, trójkondygnacyjny, na rzucie prostokąta zamkniętego trójbocznie, nakryty dwuspadowym dachem, trójbocznym nad zamknięciem prezbiterium. Od płn. parterowa, wydłużona zakrystia nakryta dachem trójpołaciowym z półwalnymi lukarnami od płn. Od płd. wsch. prezbiterium - mała kruchta nakryta dwuspadowo. Na osi fasady czterokondygnacyjna wieża na wysokim cokole zawierającym kruchtę, zwieńczona hełmem z latarnią. Elewacje ujęte podziałami ramowymi, przeprute trzema kondygnacjami okien (w elewacjach bocznych pięć osi). Kondygnacje wieży rozdzielone gzymsami, ujęte w podziały ramowe, w przyziemiu arkada drzwi ujęta parą płytkich blend. Otwory zamknięte łukiem koszowym lub okrągłym.

Wnętrze salowe nakryte pozornym sklepieniem kolebkowym z lunetami, w kruchcie kolebka z lunetami, nad emporami- stropy. Dookoła ścian dwie kondygnacje murowanych empor wspartych na filarach, otwartych do nawy arkadami o łuku pełnym lub koszowym. Wyposażenie: Ołtarz gł. klasycystyczny, pierwotnie ambonowy (1792 r.). Płyta nagrobkowa z piaskowcowymi figurkami dzieci z rodu Birban (1669 r.).

Stan zachowania obiektu - średni.

- **Kościół parafialny Wniebowzięcia NMP, Łozina, ul. Wrocławska 1**

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

Zdjęcie nr 10. Kościół parafialny Wniebowzięcia NMP, Łozina, ul. Wrocławska 1

Kościół orientowany, jednonawowy, wzniesiony na rzucie prostokąta, z niewydzielonym w bryle trójbocznie zamkniętym prezbiterium, oszarpowany dwuskokowo. Dach dwuspadowy z trójbocznym zamknięciem nad prezbiterium. W płd. ścianie prezbiterium - wysoka zakrystia nakryta dwuspadowo.

W płd. części nawy cztery wysokie okna zamknięte delikatnym ostrołukiem. Płn. ściana niższa, w partii nawy dwie ostrołuczne blendy przeprute małymi ostrołuczными oknami i kamienne epitafia (k. XVI w.). W partii prezbiterium okno zamknięte łukiem odcinkowym.

W zach. części budynku wyodrębniony trzon wieżowy: trójkondygnacyjna wieża na rzucie prostokąta, poprzedzona ryzalitem portalu i klatką schodową - od płn. zamkniętą poligonalną wieżyczką. Wieża czterokondygnacyjna, z czteroskokowymi szarpami narożnymi, w ostatniej, węższej kondygnacji wydzielonej gzymsem, przepruta ostrołuczным triforium, zwieńczona ostrosłupowym hełmem wyrastającym z dachu namiotowego. Między szkarpy wpisany ryzalit portalu zamknięty trójkątnie, z ostrołuczным otworem o profilowanych węgarach. Nad portalem ostrołuczne biforium z parami ostrołucznych blend w płycinie podokiennej. Nad nim oculus. Klatka schodowa dwukondygnacyjna z wyższą sześcioboczną wieżyczką, częściowo wtopioną w obręb murów, nakrytą wielospadowo (dach ceramiczny). Wysoki cokół partii wieżowej wyodrębniony profilowanym uskokiem. Ściany budynku ceglane (wieża z cegły maszynowej, w elewacji płn. ślady tynku, dachy ceramiczne, hełm wieży kryty blachą). Nawa nakryta drewnianym stropem. Empora organowa (XVIII/ XIX w.) z malowanymi scenami pasyjnymi na balustradzie

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

Wyposażenie: W prezbiterium późnogotycki portal, w drzwiach oryginalne okucia i zamek (pocz. XVI w.). Ołtarz główny i boczny (1632 r.), ambona (1 ćw. XVIII w.), rzeźba św. Jana Nepomucena na korynckiej kolumnie (2 poł. XVIII w.), Epitafium Heleny Rhediger (1595 r.).

Stan zachowania obiektu - dobry.

- **Kościół pomocniczy MB Bolesnej, Łozina, ul. Milicka 2**

Zdjęcie nr 11. Kościół pomocniczy MB Bolesnej, Łozina, ul. Milicka 2

Kościół orientowany na rzucie wydłużonego ośmioboku, nakryty pięcospadowym dachem; z prostokątnymi, niższymi aneksami od płd., płn. (zakrystia i kruchta) i zach., nakrytymi dachami trójspadowymi. Dachy kryte blachą. Budynek murowany, tynkowany. Elewacje przeprute trzema kondygnacjami okien: środkowe zamknięte łukiem odcinkowym, pozostałe - małe prostokątne. Na osi fasady czterokondygnacyjna wieża na rzucie kwadratu, w dolnej kondygnacji murowana, w górnych - licowana deskami, zwieńczona hełmem cebulastym z podwójną latarnią. Na parterze wieży okna zamknięte łukiem odcinkowym, wpisane w trójkątne opaski i prostokątne obramienia dopełnione dekoracjami sztukatorskimi o motywach roślinnych.

We wnętrzu dwie kondygnacje drewnianych empór wspartych na drewnianych słupach, z parapetami zdobionymi płycinowo- w dolnej kondygnacji i z ażurową balustradą drewnianą - na piętrze. Wyposażenie: ołtarz główny (1714 r.), ambona, chrzcielnica i prospekt organowy.

Stan zachowania obiektu - bardzo dobry.

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleśka na lata 2015 - 2019

- **Kościół parafialny św. Józefa, Pasikowice, ul. Wrocławska 48**

Zdjęcie nr 12. Kościół parafialny św. Józefa, Pasikowice, ul. Wrocławska 48

Murowany, zbudowany w 1839 r., neoromański, prawdopodobnie z zachowaniem starszej wieży. Kościół wzniesiony na rzucie prostokąta, nakryty dachem dwuspadowym. Na osi fasady pięciokondygnacyjna wieża na rzucie kwadratu, w ostatniej kondygnacji - oktogonalna, nakryta ośmiobocznym, dzwonowatym hełmem.

Elewacje boczne pięcioosiowe, przeprute wysokimi oknami zamkniętymi łukiem okrągłym, umieszczonymi w profilowanych węgarach. Dwie dolne kondygnacje wieży- jednoosiowe, zwieńczone gzymsem, w trzeciej i czwartej kondygnacji - pary arkadowych okienek. Ściany czwartej kondygnacji ujęte w podziały ramowe.

Wnętrze jednoprzestrzenne, nakryte stropem z podsufitką z drewnianych listew. Drewniane empy po bokach wsparte na drewnianych kolumnach; empora organowa założona na płytkim łuku. Wyposażenie: barokowa ambona i prospekt organowy z XVIII w.

Stan zachowania obiektu - średni.

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

- **Kościół filialny Narodzenia NMP, Stępin, Dz. nr 186**

Zdjęcie nr 13. Kościół filialny Narodzenia NMP, Stępin, Dz. nr 186

Wzniesiony w XV w., restaurowany w XIX/ XX w. Gotycki kościół orientowany, jednoprzestrzenny, z niewydzielonym w bryle prezbiterium zamkniętym trójbocznie. Od płu. prostokątna zakrystia pod dachem pulpitowym i trójkątna facjatka wieńcząca kaplicę. Budynek od płu. oszkarpowany, nakryty stromym dwuspadowym dachem, nad prezbiterium - trójbocznym. Kwadratowa, czterokondygnacyjna wieża z trójuskokowymi szkarpami w narożach - od płu., nakryta ostrosłupowym hełmem. Budynek murowany z cegły, cokół z kamieni polnych, opaski i węgary otworów tynkowane.

Stan zachowania obiektu - bardzo dobry.

- **Inne zabytki nieruchome**

- **Pałac, szkoła, ob. Centrum hotelowo - konferencyjne, Borowa, ul. Lipowa 34**

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

Zdjęcie nr 14. Pałac, szkoła, ob. Centrum hotelowo - konferencyjne, Borowa, ul. Lipowa 34

Wzniesiony jako klasycystyczny, ok. 1880 r., ok. XX w. modernistyczna rozbudowa: wieża i skrzydło. Budynek na rzucie wydłużonego prostokąta, dwukrotnie ryzalitowany na osi elewacji dłuższych, z kwadratową wieżą na wsch. przedłużeniu fasady. Do elewacji wsch. przylega skrzydło na rzucie litery L. Między skrzydłem a wieżą i w zach. narożach korpusu - podpiwniczone tarasy i aneksy; w elewacji ogrodowej - taras.

Budynek podpiwniczony, korpus dwukondygnacyjny nakryty czterospadowym dachem mansardowym, rozczłonkowanym parami ćwierćkolistych zamkniętych lukarni. Wieża sześciokondygnacyjna, ostatnia kondygnacja węższa, z galerią u nasady, nakryta dzwonowatym czterobocznym hełmem. Skrzydło jednokondygnacyjne nakryte mansardowo, z lukarnami na dolnej połąci. Fasada siedmioosiowa, elewacja ogrodowa - ośmioosiowa, obie z trójosiowymi ryzalitami zwieńczonymi trójkątnymi szczytami; w drugiej kondygnacji - balkony. Okna prostokątne, w prostokątnych obramieniach, na parterze zwieńczonych odcinkami prostego gzymsu na parach wolutowych konsolk. Pod oknami piętra płyciny podokienne. Elewacje ryzalitów dzielone pilastrami w porządku wielkim, w płycinach podokiennych i w szczytach dekoracje sztukatorskie. Stolarka okienna dekoracyjna, z gęstymi podziałami. W pfn. elewacji skrzydła dwukondygnacyjny, dwuosiowy ryzalit pozorny zwieńczony trójkątnym szczytem, środkowe osie elewacji bocznych zwieńczone półkolistymi facjatami.

Stan zachowania obiektu - bardzo dobry.

- **Zameczek myśliwski (dom łowczego), ob. budynek mieszkalny, Domaszczyn, ul. Zamkowa 2**

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długołęka na lata 2015 - 2019

Zdjęcie nr 15. Zameczek myśliwski (dom łowczego), ob. budynek mieszkalny, Domaszczyn, ul. Zamkowa 2

Po II wojnie użytkowany jako wytwórnia farb i lakierów, ob. właściciel prywatny. Budynek na rzucie zbliżonym do kwadratu, z cylindryczną wieżą w narożu płd. wsch. Dwukondygnacyjny, płasko nakryty, wieża czterokondygnacyjna. Ściany murowane z pozostałościami tynku. W zwieńczeniu ścian i wieży nadwieszony krenelaż podcięty arkadkami. W elewacji płd., w sąsiedztwie wieży - trójosiowy ryzalit pozorny zwieńczony trójkątnym, schodkowo ukształtowanym szczytem. Okna dolnej kondygnacji zamknięte okrągłolucznie, w górnej: okrągłoluczne biforia lub otwory zamknięte trójkątnie.

Stan zachowania obiektu - dobry.

- **Pałac, ob. budynek mieszkalny, Szczodre, ul. Stawowa 5**

Zdjęcie nr 16. Pałac, ob. budynek mieszkalny, Szczodre, ul. Stawowa 5

Pałac letni zbudowany dla Marii księżniczki saksońsko - merseburskiej, żony księcia oleśnickiego Fryderyka Augusta. Neogotycki, zwany śląskim Windsorem, w XIX w.

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

i XX w. miejsce turystycznych wycieczek. Zachowana dwukondygnacyjna płn. część wschodniego skrzydła.

Obecny budynek na rzucie prostokąta zestawionego z dwoma skrzydłami na rzucie litery L. W. zach. narożniku płd. zach. skrzydła - ośmioboczna wieża, węższa ośmioboczna - w zach. narożu korpusu. Na skrajach elewacji płn. wsch. korpusu - dwie kwadratowe wieże w obrębie murów, zaakcentowane ryzalitowo. Budynek dwukondygnacyjny, płasko nakryty, w korpusie podpiwniczony, z mezaninem; wieże trójkondygnacyjne.

Elewacje zwieńczone wysokim krenelażem, na osiach ścian wzniesionym w formie schodkowych szczytów. Wieże z krenelażem, w szerokiej wieży oktogonalnej krenelaż podcięty arkadkami. Ściany murowane, tynkowane fakturalnie, w partii krenelażu - tynkowane gładko. Okna prostokątne i zamknięte trójkątnie, pojedyncze i zestawione w biforia oraz triforia; umieszczone w sfazowanych węgarach, ramowane wąskimi opaskami; nad oknami - linearne gzymsy prostokątnie załamane.

Stan zachowania obiektu - zły.

- **Pałacyk, ob. Dom Opieki im. A. Chmielewskiego, Szczodre, ul. Trzebnicka 28**

Zdjęcie nr 17. Pałacyk, ob. Dom Opieki im. A. Chmielewskiego, Szczodre, ul. Trzebnicka 28

Budynek złożony z jednokondygnacyjnego korpusu z mezzanino i dwukondygnacyjnych ryzalitów - na osi trzech elewacji. Elewacja ogrodowa (wsch.) ujęta dwoma jednokondygnacyjnymi, dwuosiowymi skrzydłami, między którymi przebiega podpiwniczony taras założony na planie półowału. Dwuspadowe dachy ryzalitów skrzyżowane z dachem korpusu: dwuspadowym, od frontu dwupołaciowym osłoniętym attykowym murkiem.

Wydzielona masywnym gzymsem partia cokołowa - tynkowana gładko. Kondygnacje poziomo boniowane, partia mezzanino - gładka. Prostokątne okna w opaskach z uszakami - z gładkiego tynku. Nad oknami proste odcinki gzymsu. W zwieńczeniu ścian mocno wyładowane, profilowane, masywne gzymsy okapowe. Wejście do budynku w przyziemiach ryzalitów elewacji dłuższych: w formie arkady flankowanej parą arkadowych

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleśka na lata 2015 - 2019

okien; otwory rozdzielone pilastrami, dźwigającymi pełne belkowanie, na którym wspiera się parapet podokienny okien piętra.

Stan zachowania obiektu - średni.

- **Pałac, Śliwice, ul. Lipowa 30**

Zdjęcie nr 18. Pałac, Śliwice, ul. Lipowa 30

Pierwotny budynek renesansowy, rozbudowany w XVI w. (przez F. V. Lindainera). Gruntownie przebudowany w pocz. XIX w.: dostawienie skrzydła zach. (klasycyzm).

Budynek na rzucie na rzucie podkowy, znacznie rozczłonkowany, zróżnicowany w wysokościach. Korpus (człon płn.) na rzucie prostokąta, trójkondygnacyjny, nakryty dwuspadowym dachem. Ujęty wysuniętymi na pd. skrzydłami. Skrzydło zach. prostokątne, wydłużone, trójkondygnacyjne, nakryte dachem z naczółkiem, rozczłonkowanym facjatkami nakrytymi trójspadowo. Skrzydło wsch. na rzucie zbliżonym do kwadratu, dwukondygnacyjne, nakryte dachem czterosпадowym z półkolistą facjatą - od pld. i lukarnami- na pozostałych połaciach. W pld. części jego zach. elewacji trójkondygnacyjna, cylindryczna wieża nakryta dachem stożkowym. Między skrzydłami, wzdłuż korpusu- czteroarkadowy podcień z tarasem w zwieńczeniu.

Elewacje murowane, tynkowane, z detalami wypracowanymi w tynku. Parter wydzielony masywnym gzymsem, boniowany. Kondygnacje rozdzielone gzymsami. W elewacjach frontowych korpusu i skrzydła zach. - nad oknami trójkątne naczółki, w elewacjach ogrodowych - gzymsy odcinkowe. Odmienny wystrój skrzydła wsch.: głębokie boniowanie w przyziemiu, brak gzymsu między kondygnacyjnego, okna piętra prostokątne w arkadowych obramieniach. W zach. elewacji, wtórnice umieszczone, trzy tablice renesansowe kamienne (1590 r., 1550 r., 1560 r.) z informacjami o historii budowy i rozbudowy dworu. W korpusie piwnice sklepione obniżoną kolebką, w pld. wsch. części parteru izba nakryta kolebką z lunetami. W skrzydle wsch. secesyjna klatka schodowa ze stiukami na podeście oraz drewnianą balustradą z pozostałościami dekoracji snycerskiej. W przyziemiu wieży ośmiodzielne sklepienie pozorne.

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długołęka na lata 2015 - 2019

Stan zachowania obiektu - zły.

- **Pałac, ob. budynek mieszkalny, Zaprężyn nr 31**

Zdjęcie nr 19. Pałac, ob. budynek mieszkalny, Zaprężyn nr 31

Budynek na rzucie prostokąta, ryzalitowany we wszystkich elewacjach, nakryty czterospadowym dachem, rozczłonkowanym trójspadowymi dachami ryzalitów i lukarnami. Wysoko podpiwniczony, dwukondygnacyjny.

Fasada (płd. - zach.) sześćoosiowa, z dwoma jednoosiowymi ryzalitami: zach. narożnym, nakrytym trójspadowo i umieszczonym w drugiej od płd. osi - zwieńczonym trójkątnym szczytem o falistym wykroju. Ryzalitty połączone trójosiowym, parterowym aneksem nakrytym pulpitowo, zawierającym arkadowe otwory: drzwi flankowane parą wąskich okien. Na piętrze trzy arkadowe okna.

W elewacji ogrodowej skrajne, jednoosiowe ryzalitty nakryte trójspadowo ujmują czteroosiową środkową część elewacji. Ryzalitty w elewacjach bocznych rozmieszczone niesymetrycznie. Naroża ścian ujęte wąskimi kamiennymi boniami; otwory w kamiennych opaskach.

Stan zachowania obiektu - średni.

- **Cmentarze**

Na terenie gminy Długołęka odnaleźć można kilka typów cmentarzy. Na terenie gminy znajduje się 18 zabytkowych cmentarzy, z czego 6 to cmentarze przykościelne, 3 cmentarze parafialne, 1 cmentarz poewangelicki, 8 są to miejsca pocmentarne

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długołęka na lata 2015 - 2019

(Tabela nr 8). Najstarszą nekropolią jest przykościelny cmentarz katolicki pochodzący z XIV w. usytuowany wokół kościoła filialnego Podwyższenia Krzyża Św. w Domaszczynie.

Stan zachowania cmentarzy jest zróżnicowany. Jeden cmentarz wpisany jest do rejestru zabytków - w Borowej. Cmentarze przykościelne i parafialne są w dobrym stanie - są uporządkowane, oznakowane, ogrodzone. Natomiast cmentarze poewangelickie i pocmentarne są w bardzo złym stanie - zatraciły pierwotny układ, są zarośnięte, zaniedbane, nieogrodzone. Trudno do nich trafić, gdyż nie są oznakowane.

W załączniku nr 1 zostały załączone mapki z oznaczeniem cmentarzy na terenie gminy.

Tabela nr 8. Cmentarze na terenie gminy Długołęka

LP.	MIEJSCOWOŚĆ	NAZWA	ZAKRES OCHRONY
1	Borowa	cmentarz katolicki przy kościele par. MB Królowej Polski	wpisany do rejestru zabytków, ujęty w GEZ
2	Brzezia Łąka	cmentarz, ob. miejsce pocmentarne przy kościele par. św. Mikołaja	ujęty w GEZ
3	Byków	cmentarz parafialny	ujęty w GEZ
4	Długołęka	cmentarz katolicki, ob. miejsce pocmentarne przy kościele par. św. Michała Archanioła	ujęty w GEZ
5	Długołęka	cmentarz parafialny	ujęty w GEZ
6	Domaszczyn	cmentarz przy kościele fil. Podwyższenia Krzyża Św.	ujęty w GEZ
7	Jaksonowice	cmentarz katolicki, ob. cmentarz przy kościele fil. wniebowstąpienia Pana Jezusa	ujęty w GEZ
8	Kątna	cmentarz leśny, ob. miejsce pocmentarne	ujęty w GEZ
9	Kiełczów	cmentarz parafialny	ujęty w GEZ
10	Kiełczów	cmentarz, ob. miejsce pocmentarne przy kościele par. MB Różańcowej	ujęty w GEZ
11	Łozina	cmentarz ewangelicki, ob. cmentarz parafialny przy kościele pom. MB Bolesnej	ujęty w GEZ
12	Łozina	cmentarz katolicki,	ujęty w GEZ

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

		ob. cmentarz przy kościele par. Wniebowzięcia NMP	
13	Pasikurówice	cmentarz poewangelicki	ujęty w GEZ
14	Raków	cmentarz leśny, ob. miejsce pocmentarne	ujęty w GEZ
15	Raków	cmentarz przykościelny, ob. miejsce pocmentarne	ujęty w GEZ
16	Raków	cmentarz rodziny rodziny von Kessel- Tscheutsch, ob. miejsce pocmentarne	ujęty w GEZ
17	Szczodre	cmentarz poewangelicki	ujęty w GEZ
18	Wilczyce	cmentarz poewangelicki, ob. miejsce pocmentarne	ujęty w GEZ

- Parki**

Zdjęcie nr 20. Park podworski w Godziszowej

Zdjęcie nr 21. Park w Szczodrem

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

Gmina Długoleka bogata jest w formy zaprojektowanej zieleni, czyli parki. Najstarszy park pochodzi z pocz. XVIII w., najczęściej są to założenia pochodzące z XIX w. Na terenie gminy znajduje się 20 zabytkowych parków, z czego 5 wpisanych jest do rejestru zabytków. Aż 14 parków na terenie gminy to parki pałacowe, pozostałe to: 5 parków dworskich i 1 park willowy. Spis parków przedstawiony został w tabeli poniżej (Tabela nr 9).

Stan zachowania parków określić można jako średni. W większości parków, między innymi w Siedlcach i Szczodrem, układy alei są czytelne, w mniejszym lub większym stopniu zachowały pierwotny drzewostan, jednak zagospodarowanie przestrzenne terenu parków jest średnie.

W gminie został zrealizowany program rewitalizacji parku w miejscowości Godzieszowa, zakończony wiosną 2011 r. kwota inwestycji 477.530,35 zł.

W załączniku nr 1 zostały załączone mapki z oznaczeniem parków na terenie gminy.

Tabela nr 9. Parki na terenie gminy Długoleka

LP.	MIEJSCOWOŚĆ	NAZWA PARKU	ZAKRES OCHRONY
1	Bierzyce	park pałacowy, ob. park	ujęty w GEZ
2	Borowa	park pałacowy, ob. park	wpisany do rejestru zabytków, ujęty w GEZ
3	Bukowina	park pałacowy, ob. park	ujęty w GEZ
4	Byków	park pałacowy, ob. park	ujęty w GEZ
5	Długoleka	park pałacowy, ob. park	ujęty w GEZ
6	Domaszczyn	park pałacowy, ob. park	ujęty w GEZ
7	Godzieszowa	park dworski, ob. park podworski	ujęty w GEZ
8	Kamień	park pałacowy, ob. park	wpisany do rejestru zabytków, ujęty w GEZ
9	Kątna	park pałacowy, ob. park	ujęty w GEZ
10	Kiełczówek	park dworski (relikt)	ujęty w GEZ
11	Krakowiany	park pałacowy, ob. park	ujęty w GEZ
12	Łosice	park dworski, ob. park	ujęty w GEZ
13	Pruszowice	park dworski, ob. park	ujęty w GEZ
14	Raków	park pałacowy, ob. park	ujęty w GEZ
15	Siedlec	park pałacowy, ob. park	wpisany do rejestru zabytków, ujęty w GEZ
16	Szczodre	park pałacowy	wpisany do rejestru zabytków, ujęty w GEZ
17	Szczodre	park willowy, ob. park	ujęty w GEZ
18	Śliwice	park pałacowy z reliktem fosy, ob. park z reliktem fosy	wpisany do rejestru zabytków, ujęty w GEZ

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

19	Węgrów	park dworski, ob. park	ujęty w GEZ
20	Zaprężyn	park pałacowy, ob. park	ujęty w GEZ

- Inne obiekty**

Na terenie gminy Długoleka znajdują się także krzyże pokutne w Pasikurowicach: dwa krzyże pokutne (proste, wyciosane z kamienia krucyfiksy) z XIV - XVI w. oraz w miejscowości Szczodre, przy drodze między Tokarami i Łoziną.

Warto wspomnieć także o kompleksie czterech poniemieckich bunkrach w okolicach miejscowości Pasikurowice. Także w miejscowości Mirków znajdują się poniemieckie bunkry.

Ciekawym obiektem jest pomnik poległych i zaginionych w walce podczas I wojny światowej mieszkańców dawnego Sinyllenort w Szczodre - obiekt usytuowany jest parę metrów od drogi prowadzącej do zamku. Został postawiony na niewielkim kopcu, o wysokości ok. 4 m. Do pomnika prowadziła alejka z kilkoma stopniami, co jest widoczne do dnia dzisiejszego, wzdłuż alejki i pomnika było niskie ogrodzenie z kamienia i łańcucha. Pomnik w formie cippusa. Na pomniku znajdowały się cztery marmurowe, białe płyty, na których wryto nazwiska poległych. Na cokole pomnika leżały liście dębu, na których znajdowało się coś w rodzaju hełmu rycerskiego. Pomnik obecnie uległ zniszczeniu i jest w stanie ruiny.

Wśród zabytków architektury świeckiej należy też wspomnieć o zabytkowych młynach wodnych:

- młyn elektryczny, tzw. Zamłynie, powstały w latach ok. 1905 - 1910 r. w Brzeziej Łące - stan zachowania zły;
- młyn elektryczny w zespole młyna, powstały w 1910 r. w Dąbrowicy - stan zachowania dobry.

- Układy przestrzenne wsi**

Charakterystycznym elementem krajobrazu gminy Długoleka jest różnorodność kształtów przestrzennych wsi. W zależności od rozmieszczenia domów i ich położenia w stosunku do gruntów ornych i dróg rozróżniamy różne układy przestrzenne wsi. W krajach, gdzie osadnictwo przeszło przez wszystkie etapy rozwoju cywilizacyjnego, czyli rozwoju społeczno - gospodarczego i kulturowego, można wyróżnić wiele typów. Rozróżniamy następujące typy kształtu wsi: okolnice, owalnice, wielodrożnice, ulicówki, łańcuchówki, rzędówki i inne. Na terenie gminy Długoleka najwięcej jest wsi o układzie przestrzennym typu ulicówka, czyli wsie, które przecina jedna droga przy, której po obu

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleś na lata 2015 - 2019

stronach stoją zwarto ustawione budynki. Dość często występują także wsie o układzie wielodrożnicowym - są to wsie o chaotycznej zabudowie, nieregularnym przebiegu dróg. Domy i zabudowania gospodarcze ustawione są wzdłuż przebiegu dróg.

Poniżej przedstawiono typy układów przestrzennych poszczególnych wsi z terenu gminy Długoleś:

- **Bąków**

Układ przestrzenny wsi - przykład osady folwarcznej z folwarkiem położonym w centrum wsi i niewielkimi przysiółkami. Pałac zniszczony, podobnie jak folwark.

- **Bielawa**

Układ przestrzenny wsi - w poł. XVIII w. Bielawa była ulicówką, o bardzo szerokiej ulicy, na której wsch. krańcu znajdował się folwark z dworem. Na płn. od Bielawy kończył się kompleks stawów borowskich. W XIX w. układ ten wzbogacony został o dodatkowe drogi, obecna zabudowa wsi pochodzi z lat około 1880 - 1920. Współcześnie siedlisko zawiera się w granicach działek budowlanych. Jednocześnie czytelne są graniczne drogi dawnego, większego siedliska. Zabudowa wsi ulega znacznej redukcji, a część stawów osuszono.

- **Bierzyce**

Układ przestrzenny wsi - wieś o układzie ulicówki. W dawnym pałacu położonym przy relikwach folwarku, mieści się obecnie szkoła. Obok pozostałości dawnego założenia zielonego - parku. Do pałacu pierwotnie przylegały na narożach dwie prostopadłe oficyny. Folwark zachował swój układ z majdanem u stóp wzgórza z pałacem i parkiem.

- **Borowa Oleśnicka**

Układ przestrzenny wsi - ok. poł. XVIII w. wykształcone już były główne drogi wiejskie tworzące układ wielodrożny wykształcony z pierwotnej ulicówki. Centrum wsi zajmuje kościół, a na zach. od niego założenia pałacowe z folwarkiem i parkiem, Zabudowa wsi kształtowana była różnorodnie jako wąsko i szerokofrontowa, współcześnie uległa redukcji, rozebrano również znaczna część budynków gospodarczych folwarku.

- **Brzezia Łąka**

Układ przestrzenny wsi - istniejący w XVIII w. układ dróg wraz z główną drogą wiejską odpowiada ogólnie obecnemu. W centrum wsi kształtowało się wrzecionowate nawsie, zapewne pozostałość placu pierwotnej owalnicy. W późniejszym okresie siedlisko rozwinęło się na osi płn. - płd. w sposób charakterystyczny dla zamożnych wsi średniowiecznych, w których kościół umieszczano w nawsiu. Na pocz. XIX w. układ ten wzbogaciły dodatkowe drogi pomocnicze, tworząc układ mieszany, wielodrożny z folwarkiem poza granicami wsi, na wsch. od miedzucha i dwoma przysiółkami. Obecny obraz wsi kształtuje dominanta kościoła z cmentarzem przykościelnym i plebania oraz murowane, w dużej części pochodzące

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleś na lata 2015 - 2019

z 4 ćw. XIX w. okazałe zagrody typu frankońskiego, tworzące charakterystyczne układy przestrzenne po obu stronach nawsia. Położony w wsch. części **wsí** folwark, zachował swój układ zabudowy otaczającej czworobokiem majdan, jednak teren ten został rozparcelowany. Zarówno Zamłynie jak i Dębna były przysiółkami ulicowymi. Ich regularne siedliska są do dziś czytelne, choć zredukowane. W Zamłynie istnieje duży zespół elektrycznego młyna z lat ok. **1905 - 1910**, na miejscu wcześniejszego młyna wodnego. Przed młynem barokowa rzeźba NMP i Ukrzyżowanie.

W Dębnej - Godziejowej, zachowany zredukowany układ ulicówki z zabudowa z pocz. XX w., na pocz. XX w. na wschodnim krańcu przysiółka istniała leśniczówka.

- **Budziwojowice**

Układ przestrzenny wsi - pomimo średniowiecznej przeszłości jest to słabo rozwinięta wieś o układzie ulicówki, obecnie bliższa typowi osady folwarcznej. Sam folwark nie istnieje i został rozparcelowany.

- **Bukowina**

Układ przestrzenny wsi - niewielka wieś ulicowa z ukształtowany nawsiem. Pomimo średniowiecznej proveniencji w chwili obecnej znacznie zdegradowana. Siedziba i folwark zniszczone, rozparcelowane, zachowane relikty parku o zmienionych granicach.

- **Byków**

Układ przestrzenny wsi - w poł. XVIII w. Byków był ulicówka poprzecinaną licznymi drogami lokalnymi. Widoczne było zróżnicowanie obu części siedliska. Na zach. skraju wsi znajdował się folwark w sąsiedztwie pałacu, ogrodu i kościoła z cmentarzem przykościelnym. Drugi folwark, bez siedziby położony był poza wsią. Do 1626 r. wieś się rozrosła i powstała obecna sieć dróg. W rezultacie jest to niejednorodny układ wsi złożonej z bardziej regularnej części zach. i nieregularnej wsch. w całości zdominowany drogą szybkiego ruchu Wrocław - Warszawa. W związku z jej modernizacją całkowicie zmieniono przebieg starej głównej drogi w zach. części wsi, pomniejszając teren dawnego barokowego ogrodu i cmentarza przykościelnego, burząc również część starej zabudowy.

- **Dąbrowica**

Układ przestrzenny wsi - niewielka osada folwarczna, z zabudowaniami folwarcznymi w części półn. - wsch. i zabudowaniami młyńskimi w części połd. Przed siedzibą zarządcy staw. Folwark już w końcu XIX w. zredukowany do jednego wydłużonego budynku gospodarczego w półn. części majdanu.

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

- **Długoleka**

Układ przestrzenny wsi - wieś obecnie o układzie wielodroźnicy, położona na równinnym terenie w dolinie rzeki Dobra i jej dopływu - Topór. Stara część wsi zachowała średniowieczny układ owalnicy. Tworzą ją ulice Stawowa i Wiejska, pośrodku znajduje się zespół kościelny, szkoła, dwa domy mieszkalne oraz staw. Po obu zewnętrznych stronach ulic zachowały się najstarsze domy wsi Długoleka. W przestrzennej strukturze Długoleki wyróżnić można wolnostojący kościół pw. św. Michała Archanioła. W Długolece brak jest wyodrębnionego centrum, jednak taki charakter można przypisać okolicom ul. Broniewskiego.

- **Dobroszów Oleśnicki**

Układ przestrzenny wsi - wieś wielodrożna z terenem dawnego folwarku na skrzyżowaniu głównych dróg wiejskich oraz drugim, położonym na krańcu wsi, przy wyjeździe w kierunku Januszkowic. Z zabudowań gospodarczych w obu folwarkach zachowały się jedynie relikty. Na folwarku przy wyjeździe ze wsi dotrwał do naszych czasów dom dawnego zarządcy dóbr pochodzący z lat 70 - 80 - tych XIX w. W pobliżu niego znajduje się kępa starodrzewia i staw pochodzące z niegdysiejszego założenia zielonego. Przez wieś prowadzi brukowana droga ze szpalerem kasztanowców.

- **Domaszczyn**

Układ przestrzenny wsi - W poł. XVIII w. wieś miała układ ulicówki, z folwarkiem w wsch. części, przez który przepływała młynówka oddzielająca dwór od majdanu. Na zach. krańcu wsi usytuowany był kościół. Siedlisko uległo redukcji w 4 ćw. XIX w. W związku z formowaniem parku przy domu łowczego usunięto część zabudowy wiejskiej z półd. - wsch. części siedliska. Obecnie siedlisko ogranicza się do działek budowlanych. w tym też zakresie rozwija się w kierunku wsch., ku Szczodremu. Zabudowa wsi powstała zasadniczo w latach 1880 - 1910, wąsko i szeroko frontowa. Nowa zabudowa rozmieszczona została w sposób typowy dla miejskich, osiedli. Elementem decydującym o wartości wsi jest założenie związane z domem książęcego łowczego i z układem parku w Szczodrem. Czytelna jest promenada - obecna aleja biegnąca wzdłuż Młynówki, staw z wyspą oraz wzniesienie z punktem widokowym i aleja dębowa wzdłuż wsch. granicy parku. Wszystkie elementy układu planistycznego są czytelne do dziś, podobnie jak powiązania kompozycyjne z parkiem w Szczodrem i z okolicą.

Domaszczyn Mały, część miejscowości Domaszczyn

Układ przestrzenny wsi - niewielka osada ulicowa z folwarkiem, otoczona stawami, o wartości wynikającej z połączeń widokowych z parkiem w Domaszczynie i Szczodrem.

- **Godzieszowa**

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

Układ przestrzenny wsi - jest to prosty układ ulicówki, przy której wykształcił się rodzaj niewielkiego nawsia, przy czym zabudowania folwarczne stanowiły dominantę w rozplanowaniu wsi. Folwark, dwukrotnie zwiększany przez dodawanie kolejnych majdanów otoczonych zabudową gospodarczą i mieszkalną, zajmuje płn. - wsch. część wsi. Obecnie folwark został w całości rozparcelowany, pałac rozebrany.

- **Jaksonowice**

Układ przestrzenny wsi - rozwinięta wieś ulicowa z niejednorodną w charakterze zabudową. Kościół położony na niewielkim wzniesieniu terenu; teren ten przylega do niedużego folwarku z zabudowaniami gospodarczymi założonymi na rzucie zbliżonym do trójkąta.

- **Januszkowice**

Układ przestrzenny wsi - wieś wielodrożna z zachowanym dawnym przebiegiem głównej drogi i czytelnymi folwarkami lub ich relikdami na obu krańcach. Główna droga przez wieś zachowała w części dawne obsadzenie drzewami (lipy). Dodatkowo spore walory krajobrazowe posiada sylweta wsi położonej na wyniesieniu terenu od strony cieków wodnego, płynącego pośród nieco zabagnionego terenu poniżej. Interesujący jest układ zabudowań gorzelni i układ zabudowań młodszego folwarku położonego w pld. części wsi.

- **Kamień**

Układ przestrzenny wsi - obecnie wieś przedstawia układ niewielkiej ulicówki z rozproszoną zabudową w części wsch. i rozległym założeniem pałacowo - parkowym w części pld. - zach. Po pierwotnym podziale na dwie części pozostał czytelny pusty obszar w centrum wsi. Sama zabudowa wsi, z k.XIX w. i pocz. XX w. nie tworzy interesujących wnętr architektonicznych.

- **Kątna**

Układ przestrzenny wsi - zachowana w niezmiennym kształcie od poł. XVIII w. ulicówka z folwarkiem w części pld. - zach., lokowana na niewielkim wyniesieniu, pośród stawów i łąk - obecnie osuszonych. Zabudowa wsi nie przedstawia sama w sobie dużych wartości, pochodzi głównie z pocz. XX w., ale jako układ ruralistyczny, z czytelną główną, szeroką ulicą, obsadzoną drzewami, z zgrupowanymi przy skrzyżowaniu drogi oddzielającej wieś od folwarku budynkami użyteczności publicznej.

- **Kępa**

Układ przestrzenny wsi - typowa wieś - ulicówka o zabudowie usytuowanej luźno i w różnym układzie względem głównej drogi wiejskiej. Przy wyjeździe ze wsi w kierunku Michałowic, po lewej jego stronie, relikty rozległego folwarku.

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

- **Kietczów**

Układ przestrzenny wsi - już ok. poł. XVIII w. czytelny jest obecny układ rozległej ulicówki z wyraźnym podziałem na część wsch. i zach. z kościołem i folwarkiem. Czytelny jest też obecny układ dróg wokół cmentarza przykościelnego, z placem przed zabudowaniami. Widoczny jest zanik części jednej z ulic wyznaczającej wydłużone wrzecionowate nawsie we wsch. części wsi. Układ ten obecnie został wypełniony nową zabudową, utrzymującą dawne podziały, za wyjątkiem dynamicznie rozwijającego się osiedla w części zach. wsi, która przybrała kształt podmiejskiego osiedla.

- **Kietczówek**

Układ przestrzenny wsi - pierwotnie kolonia folwarczna, w latach trzydziestych przekształcona w kolonie parcelacyjną. Zachowany ówczesny układ przy pewnej redukcji zabudowy.

- **Krakowiany**

Układ przestrzenny wsi - nieduża wieś o układzie wielodrożnym z przebiegającą przez środek gruntowa droga, położona w malowniczym otoczeniu pagórków. Relikty folwarku z zachowanymi niektórymi budynkami gospodarczymi.

- **Łosice**

Układ przestrzenny wsi - niewielka wieś o charakterze osady folwarcznej, dość znacznie zdegradowana. Zabudowania folwarczne i siedziba zachowane w niedużym parkowym zagospodarowaniu za dworem.

- **Łozina**

Układ przestrzenny wsi - z pierwotnej ulicówki wykształcił się w Łozinie układ wielodrożny z trójkątnym nawsiem, utworzonym przy rozwidleniu dróg. Z założenia folwarcznego pozostały jedynie rozparcelowane resztki. Zabudowa wsi niejednolita.

- **Michałowice**

Układ przestrzenny wsi - niewielka wieś o układzie ulicówki z zabudową sytuowaną niejednolicie w stosunku do głównej drogi wiejskiej o historycznym przebiegu. Pośrodku wsi, przy drodze, zachowane zabudowania gospodarcze folwarku i dom właściciela dóbr, obecnie zdegradowane.

- **Mirków**

Układ, przestrzenny wsi - ok. poł. XVIII w. była to owalnica z trzema stawami na wrzecionowatym nawsiu. Wyraźnie zarysowane siedlisko miało nieregularny zarys, który

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

ograniczono na pocz. XIX w., kiedy to przez centrum nawsia przeprowadzono drogę, a jego skraje zabudowano. W rezultacie wieś przekształciła się w ulicówkę.

- **Oleśniczka**

Układ przestrzenny wsi - wieś o czytelnym układzie ulicówki od poł. XVIII w., czasowo wzbogacaną o założenia folwarczne. Zabudowa wiejska o przeważającym typie zagród w układzie frankońskim, obecnie znacznie zredukowana. Dominują skromne budynki ceglane, usytuowane szczytowo względem ulicy.

- **Pasikowice**

Układ przestrzenny wsi - rozwinięta wieś o układzie wielodrożnym, którego historyczną bazą była ulicówka z owalnym rozwidlaniem głównej drogi wiejskiej wokół kościoła. Zabudowania folwarczne na płn. - wsch. od kościoła - obecnie zdegradowane, z szczątkowo zachowanym układem zieleni.

- **Piecowice**

Układ przestrzenny wsi - wieś typu ulicówki z folwarkiem w pld. części. W XIX w. układ ten rozwinął się w wielodrożny, zachowany do dziś. Przy drodze do Kiełczowa teren po wyburzonej cegielni. Zróżnicowana zabudowa wsi, w dużym stopniu wymieniona na współczesną, nie tworzy interesujących układów przestrzenny.

- **Pietrzykowice**

Układ przestrzenny wsi - Już w XVIII w. był to układ wielodrożny z siedliskiem o nieregularnym zarysie. W 2 poł. XIX w. w centrum wsi powstał folwark, a po jego pld. stronie niewielki park. Obecnie zachowane zabudowania powstały w 3 i 4 ćw. XIX w. Współcześnie siedlisko jest zredukowane do działek budowlanych skupionych przy głównej drodze i drodze do Śliwic. Folwark nie istnieje, w krajobrazie wsi czytelny jest masyw drzewostanu niewielkiego parku.

- **Pruszowice**

Układ przestrzenny wsi - układ dróg w poł. XVIII w. był inny niż obecny. W kierunku Ramiszowa prowadziły dwie równoległe drogi, połączone od wsch. prostopadłą do nich drogą wiodącą w kierunku Zakrzowa. Główna część zabudowy grupowała się przy pld. drodze. Był to układ wielodrożny z folwarkiem, pałacem i parkiem. Współcześnie siedlisko jest ograniczone do działek budowlanych, a zróżnicowana zabudowa wsi nie tworzy interesujących układów przestrzenny.

- **Raków**

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

Układ przestrzenny wsi - ok. poł. XVIII w. był już wykształcony obecny układ dróg. Siedlisko o zwartym kształcie wsi, typ ulicówki, z zabudowaniami chłopskimi w części wsch., folwarkiem z pałacem w części zach. i kościołem otoczonym cmentarzem przykościelnym w centrum, na ptn. od głównej drogi. Do 1926 r. siedlisko rozrosło się, powstały nowe ulice o układzie wielodrożnym. Pomimo to skromna zabudowa wsi wąsko i szeroko frontowa nie tworzyła ciekawszych układów przestrzennych. Współcześnie siedlisko uległo redukcji, podobnie jak i zabudowa. Na miejscu kościoła i cmentarza przykościelnego wzniesiono osiedle pracownicze. Z folwarku pozostały dwa skrzydła zabudowy, a z założenia pałacowo - parkowego o zachowanych granicach z mauzoleum. Zachował się również w niezmiennych granicach cmentarz poza wsią.

Mydlice - część miejscowości Rakowa

Układ przestrzenny wsi - wieś typu ulicówka, z główną drogą załamana pod kątem prostym, z folwarkiem na ptn. skraju wsi. Zabudowa skromna, nie tworząca interesujących układów przestrzennych, głównie z 4 ćw. XIX w., po folwarku nikłe ślady układu.

Nowy Dwór - część miejscowości Rakowa

Układ przestrzenny wsi - niewielka ulicowa kolonia folwarczna z folwarkiem na wsch. krańcu wsi. W porównaniu z poł. XVIII w. siedlisko ulegało ciągłej redukcji od 2 poł. XIX w. Zabudowa bez większej wartości historycznej.

- **Ramiszów**

Układ przestrzenny wsi - brak konkretnego typu układu wsi. Domy nieregularnie rozmieszczone wzdłuż dróg, z których jedna o półkolistym przebiegu stanowiąca odnogę głównej zakreśla charakterystyczną pętlę.

- **Siedlec**

Układ przestrzenny wsi - rozległa wieś o układzie wielodrożnym, który **historycznie** wykształcił się zapewne z ulicówki z owalnym **rozwidleniem** głównej drogi wiejskiej i rozbudowanym nawsiem. **We wsi** duże założenie pałacowo - **parkowe** z folwarkiem. **Pałac zachował** do chwili obecnej pierwotną wyraźnie klasycyzującą **architekturę** i zasadnicze elementy podziału elewacji.

- **Skąła (d. Kałów)**

Układ przestrzenny wsi - niewielka wieś o układzie ulicówki. W ptn. - wsch. części wsi teren dawnego folwarku, z siedzibą zarządcy dóbr. Charakter dawnej zabudowy miejscowości niejednorodny, nieco chaotycznie rozmieszczone budynki względem głównej drogi, bez wyraźniejszych walorów jako całości.

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

- **Stępin**

Układ przestrzenny wsi - rozwinięta wieś o układzie zasadniczym ulicówki z wykształconym wydłużonym, wrzecionowatym nawsiem, przedzielonym na trzy nierówne części przez drogi boczne. Część środkową zajmuje kościół z cmentarzem. Przy wjeździe do wsi od pld., na zach. od drogi leży rozległy folwark z pozostałościami zabudowań gospodarczych, majdanem i kępą nasadzonych drzew, pośrodku których pierwotnie znajdował się zapewne dom zarządcy folwarku. Po tej samej stronie wzdłuż głównej drogi przez wieś w regularnym układzie - duże zagrody chłopskie, zabudowane w czworobok, z domami mieszkalnymi zwróconymi kalenicowo do drogi. Układ ten, czytelny na mapach z XVIII w. i XIX w. zachował się w dużym stopniu do chwili obecnej.

- **Szczodre**

Układ przestrzenny wsi - z niewielkiej wsi ulicowej Szczodre przekształciło się w miejscowość letniskową, ściśle związaną z założeniem pałacowo - parkowym. Nowymi elementami stały się budynki willowe, najczęściej otoczone niewielkimi ogrodami ozdobnymi. W połowie drogi między do Domaszczyna znajduje się niewielki cmentarz z zachowanym układem dróg, aleją lipową na osi i kaplicą z pocz. XX w. W miejscowości oprócz zachowanym budynków sprzed 1945 r. widoczny jest gwałtowny ruch budowlany, nie zawsze zgodny z jej letniskowym charakterem. Układ przestrzenny zdominowany jest przez założenie parkowe, które zachowało swoje pierwotne granice i układ dróg. Istnieją również dwie z czterech rogatek oraz układ wodny. Zachowany jest układ otaczających park stawów i zabudowania tzw. Heumuehle nowego młyna - w części pld. - wsch.

- **Śliwice**

Układ przestrzenny wsi - ok. poł. XVIII w. czytelny był układ dwóch głównych dróg o zabudowie obrzeżnej, jednej prowadzącej od folwarku ku skrzyżowaniu z droga Kiełczów - Brzezia Łąka, i drugiej, odsuniętej na wsch. od folwarku. W wyniku rozbudowy i powstania zabudowy przy bocznych drogach, wieś stała się wielodrożnica z dominującym układem dwóch starych dróg. Ważnym elementem kształtowania ruralistyki jest powstały w wyniku przekształcenia kanałów melioracyjnych, a następnie ogrodu regularnego, rozległy park naturalistyczny w pld. części wsi, sięgający aż po koryto Widawy.

- **Tokary**

Układ przestrzenny wsi - niewielka, słabo rozwinięta wieś o układzie ulicówki, z zabudową sprawiającą wrażenie znacznej degradacji. W miejscu transformatora, położonego na terenie folwarku usytuowanego na zach. od wsi, znajdowała się wieża nieistniejącego już zamku, w stylu szwajcarskim.

- **Węgrów**

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleś na lata 2015 - 2019

Układ przestrzenny wsi - wieś o układzie wielodrożnym, z rozległym folwarkiem z majdanem pośrodku wsi, w którym zachowały się niektóre zabudowania gospodarcze. Obecnie nie ma śladu po pałacu, czytelne są natomiast elementy kompozycji zieleni go otaczającej. Od założenia folwarcznego (niegdyś pałacowego) wiedzie starodrzewiowa trójrzędowa aleja lipowa, u podnóża wzgórza nad ciekim wodnym ku położonemu na jego zboczu mauzoleum - obecnie kaplicą mszalną, do której prowadzi przerośnięty szpaler grabowy. Nieco powyżej mauzoleum, także na zboczu cmentarz rodowy, o tarasowym układzie pól z nagrobkami. Czytelna jest również lokalizacja drugiego wyższego folwarku po przeciwnej stronie drogi.

- **Wilczyce**

Układ przestrzenny wsi - nieregularny układ z folwarkiem w części pld., obecnie zmieniony przez parcelacje terenu folwarku i parku oraz wtórne parcelacje działek budowlanych.

- **Zaprężyn**

Układ przestrzenny wsi - rozwinięta wieś o układzie wielodrożnym, wykształconym z pierwotnej ulicówki. Przy wjeździe do wsi, po pld. stronie, folwark z cegielnią. Obie części wsi - dolny i górna, połączone droga biegnącą w wąwozie o stromych ścianach. W części górnej drągi folwark z siedzibą szlachecką, obecny w kształcie pochodzącym z pocz. XX w. (stylizacja na średniowieczny zamek). Wokół starodrzew i park ze stawem, znacznie starsze od zabudowy.

6. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego gminy. Analiza szans i zagrożeń

Analiza SWOT stanowi jedną z najpopularniejszych technik analitycznych, pozwalających na porządkowanie informacji oraz diagnozowanie sytuacji wspólnoty samorządowej w konkretnym aspekcie. Stanowi użyteczną pomoc przy dokonywaniu oceny zasobów i otoczenia danej jednostki samorządu terytorialnego, ułatwia też identyfikację problemów i określenie priorytetów rozwoju. Jej nazwa to skrót od pierwszych liter angielskich słów, stanowiących jednocześnie pola przyporządkowania czynników, mogących mieć wpływ na powodzenie planu strategicznego - silne strony, słabe strony, szanse i zagrożenia.

- S - STRENGTHS, czyli silne strony,
- W - WEAKNESSES, czyli słabe strony,
- O - OPPORTUNITIES, czyli okazje,
- T - THREATS, czyli zagrożenia.

Czynniki rozwoju podzielić można - ze względu na ich pochodzenie - na wewnętrzne, na które społeczność lokalna ma wpływ (silne i słabe strony), oraz na czynniki zewnętrzne - umiejscowione w bliższym i dalszym otoczeniu jednostki (szanse i zagrożenia),

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

na które społeczność lokalna nie ma bezpośredniego wpływu. Jednocześnie czynniki te można podzielić według kryterium charakteru wpływu na społeczność lokalną, dzięki czemu wyróżnić można czynniki: pozytywne, czyli atuty i szanse, oraz negatywne, czyli słabości i zagrożenia.

Poniżej przedstawione zostały wyniki analizy SWOT (Tabela nr 10), skoncentrowanej wokół problematyki zarządzania zasobem dziedzictwa kulturowego w gminie Długoleka. Oznacza to, że obok zagadnień związanych z ochroną i opieką nad zabytkami, uwzględniono także inne czynniki, które wynikają z wielości i różnorodności elementów składających się na dziedzictwo kulturowe. W tabeli znalazły się silne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia dotyczące zasobu zabytkowego, warunków dla realizacji działań w zakresie inicjowania, wspierania, koordynowania badań i prac budowlanych w odniesieniu do nieruchomości zabytkowych, jak również upowszechniania i promowania dziedzictwa materialnego i niematerialnego dla rozwoju gminy. Analiza nawiązuje w ten sposób do fundamentalnego założenia względem niniejszego programu - konieczności przemodelowania systemu ochrony zabytków w efektywny system ochrony dziedzictwa. Dziedzictwo gminy tworzy bowiem jego kilkusetletnia historia, manifestująca się zarówno w bogactwie zasobu zabytkowego, jak również w tradycji i kulturze, tworząc niepowtarzalny klimat.

Tabela nr 10. Analiza SWOT

<p>SILNE STRONY GMINY DŁUGOŁĘKA</p>	<p>SŁABE STRONY GMINY DŁUGOŁĘKA</p>
<ul style="list-style-type: none"> • położenie geograficzne - bliskość miasta Wrocławia; • dogodne położenie komunikacyjne - droga krajowa nr DK98, znajduje się łącznik prowadzący do Autostradowej Obwodnicy Wrocławia oraz droga ekspresowa S8. • otwartość i przychylność władz samorządowych; • zachowane obiekty sakralne o wysokiej wartości kulturowej oraz zespoły dworsko/pałacowe z założeniami parkowymi; • tradycyjna architektura wiejska z XIX i XX w.; • walory przyrodnicze gminy - Obszary Natura 2000, Projektowane Obszary Chronionego Krajobrazu (OChK), Pomniki 	<ul style="list-style-type: none"> • brak popularyzacji wiedzy o wartości chronionych obiektów oraz idei ochrony zabytków; • niewystarczający stan zabezpieczenia obiektów zabytkowych, w tym parków i cmentarzy, postępujący proces ich niszczenia, spowodowany ograniczonymi środkami finansowymi; • niewystarczająca wizualizacja obszaru (brak tablic informacyjnych, witaczy, oznakowań tras, szlaków, miejsc historycznych); • brak zabezpieczeń antywłamaniowych i przeciwpożarowych w obiektach zabytkowych;

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długołęka na lata 2015 - 2019

<p>przyrody;</p> <ul style="list-style-type: none"> • oznakowane szlaki turystyczne, w tym piesze, trasy rowerowe oraz konne; • umiejętne wykorzystanie istniejących stadnin hodowli koni na potrzeby turystyki; • zaktualizowana gminna ewidencja zabytków; • wyznaczone strefy ochrony konserwatorskiej; • akcentowanie rozwoju turystyki z wykorzystaniem dziedzictwa kulturowego w dokumentach strategicznych gminy; • opracowane miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego gminy uwzględniające ochronę dziedzictwa kulturowego; • prężnie działający Gminny Ośrodek Kultury w Długołęce; • gmina Długołęka należy do Lokalnej Grupy Działania Dobra Widawa. 	<ul style="list-style-type: none"> • niewielka baza turystyczna i gastronomiczna; • stosunkowo niewielka dbałość właścicieli o obiekty wpisane do gminnej ewidencji zabytków; • mieszana struktura własnościowa, utrudniająca porozumienie w sprawie remontów; • ograniczone środki finansowe w budżecie gminy na wsparcie działań z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego.
---	---

SZANSE GMINY DŁUGOŁĘKA	ZAGROŻENIA GMINY DŁUGOŁĘKA
<ul style="list-style-type: none"> • rozwój gospodarczy, tzw. Aglomeracji Wrocławskiej i powstawanie nowych miejsc pracy; • zwiększenie atrakcyjności wsi; • pojawienie się funduszy pomocowych wspomagających inwestycje gminne; • możliwość wsparcia finansowego z różnych źródeł, w tym ze środków Unii Europejskiej; • wzrost dotacji na prace z zakresu ochrony i opieki nad zabytkami, w tym na prace konserwatorskie; • podniesienie poziomu życia ludzi; • wykorzystanie walorów zasobów kulturowych dla rozwoju turystyki; 	<ul style="list-style-type: none"> • brak jasnych i przejrzystych przepisów regulujących działania przy obiektach zabytkowych niewpisanych do rejestru zabytków; • samowola budowlana - wprowadzanie elementów obcych, nowej zabudowy - np. nieprzemysłanej, niezgodnej z historyczną kolorystyką, agresywnych nośników reklamowych, architektury niezgodnej z lokalnymi tradycjami; • niezbyt skuteczna egzekucja prawna w zakresie samowoli budowlanych

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

<ul style="list-style-type: none">• wzrost świadomości w widzeniu obiektu zabytkowego jako miejsca do życia i jako lokowanie kapitału;• rosnący popyt na usługi turystyczne w Polsce i na świecie;• kreowanie nowych obszarów i produktów turystycznych w oparciu o atrakcyjny sposób zagospodarowania obiektów zabytkowych;• tworzenie nowych projektów i produktów turystycznych w oparciu o istniejące zasoby;• oznakowanie tras turystycznych pod kątem zabytków i atrakcji turystycznych;• poprawa dostępności do zabytków przez wprowadzanie nowoczesnych, bazujących na technologiach internetowych systemów informacji turystycznej;• rosnąca rola samorządu włączającego się w sferę ochrony dziedzictwa;• wysoka atrakcyjność turystyczna regionu;• programy edukacyjne, promocyjne, restrukturyzacyjne, prewencyjne i modernizacyjne realizowane na terenie gminy przez powiat, organy administracji wojewódzkiej i państwowej;• systematyczne opracowywanie aktualizacji dokumentów na poziomie gminy;• komplementarność z Programem opieki nad zabytkami dla województwa dolnośląskiego;• uwzględnienie ochrony dziedzictwa kulturowego w planowaniu przestrzennym;• archeologiczne badania na terenach realizowanych lub przewidzianych do inwestycji;• wprowadzenie nowoczesnych metod	<p>oraz dewastacji zabytków i środowiska;</p> <ul style="list-style-type: none">• zanieczyszczenie środowiska związane ze zwiększoną liczbą pojazdów;• uciążliwość pobliskich terenów przemysłowych (kopalnie kruszyw);• jednowymiarowe postrzeganie zasobów dziedzictwa kulturowego: wyłącznie poprzez pryzmat ich gospodarczego wykorzystania lub przeciwnie - jedynie jako zasobu historycznego;• brak dostatecznego nadzoru nad remontami i przebudowami obiektów zabytkowych;• pogarszający się stan techniczny obiektów zabytkowych na terenie gminy;• brak środków finansowych na infrastrukturę;• skomplikowane procedury w ubieganiu się o środki zewnętrzne skutkujące stosunkowo niewielkim wykorzystaniem środków z Unii Europejskiej, zwłaszcza przez osoby prywatne;• zerwanie ciągłości kulturowej - zmiana systemu wartości pomiędzy pokoleniami;• zagrożenia powodujące zmiany w układzie kompozycyjnym gminy;• bardzo wysokie koszty remontów obiektów zabytkowych.
--	--

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleś na lata 2015 - 2019

badawczych; • opracowanie Gminnych programów rewitalizacji.	
--	--

7. Założenia programowe oraz zasady oceny realizacji Gminnego programu opieki nad zabytkami gminy Długoleś

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleś służy ochronie i wykorzystaniu lokalnych zasobów dziedzictwa kulturowego, w różnych dziedzinach życia społecznego. Realizacja wyznaczonych celów, wymaga przede wszystkim zmiany w świadomości, szczególnie w obszarze odpowiedzialności jednostki samorządu terytorialnego, podmiotów, instytucji i sfer funkcjonalnych, które odpowiadają za ochronę środowiska kulturowego i naturalnego, za ład i zagospodarowanie przestrzenne, a także wyznaczone kierunki rozwoju gminy. Ważne jest także, aby właściciele zabytkowych obiektów, zmienili swoje podejście, przyczyniając się w ten sposób do poprawy stanu zachowania wszelkich dóbr środowiska kulturowego i naturalnego.

Na podstawie przeprowadzonej oceny stanu dziedzictwa kulturowego gminy, za pomocą analizy SWOT, zostały opracowane dwa priorytety, do których realizacji wyznaczono kierunki działania wraz z zadaniami (Tabela nr 11 i 12). Czynności te osiągnięte zostaną w perspektywie długofalowej, wieloletniej, których ostatecznym rezultatem będzie przywrócenie zabytkom gminy właściwych im walorów historycznych i estetycznych. Dodatkowo w programie wyznaczono zadania krótkookresowe w perspektywie dwuletniej (Tabela nr 13).

Zgodnie z art. 87 ust. 5 ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t. j. Dz. U. 2014 poz. 1446, ze zm.), Wójt zobowiązany jest do sporządzania, co dwa lata, sprawozdań z realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami i przedstawiania go Radzie Gminy. Wykonanie takiego sprawozdania, powinno być poprzedzone oceną poziomu realizacji programu, która powinna uwzględniać: wykonanie zadań, które zostały przyjęte do realizacji w czteroletnim okresie obowiązywania gminnego programu opieki nad zabytkami oraz efektywność ich wykonania. Sposób weryfikacji ze zrealizowanych zadań został ujęty w ostatniej kolumnie w Tabeli nr 11 i nr 12.

Tabela nr 11. Kierunki i zadania w ramach Priorytetu nr I

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

PRIORYTET I: Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego gminy, jako element rozwoju gospodarczo - społecznego gminy.		
KIERUNKI DZIAŁAŃ	ZADANIA	SPOSÓB WERYFIKACJI
Podjęcie działań mających na celu podniesienie atrakcyjności krajobrazu kulturowego gminy na potrzeby edukacyjne, społeczne i turystyczne	Poprawa dostępności do poszczególnych obiektów zabytkowych poprzez udostępnienie obiektów dla zwiedzających w ścisłej współpracy z właścicielami obiektów (parafiami).	Ilość osób zwiedzających
	Współpraca oraz wspieranie działań instytucji oraz organizacji turystycznych w zakresie ustalenia potrzeb rozwoju bazy turystycznej i propagowania walorów gminy oraz rozwinięcia informacji turystycznej w miejscach najliczniej uczęszczanych przez turystów.	Ilość podjęcia wspólnych działań, inwestycji, ilość turystów odwiedzających poszczególne obiekty/ atrakcje
	Opracowanie zasad dotyczących umieszczania szyldów i reklam na obiektach zabytkowych oraz zasad dotyczących funkcjonowania.	Ilość opracowanych zasad, dokumentów
	Podjęcie współpracy z instytucjami wprowadzającymi dodatkowe oznakowania obiektów zabytkowych na drogach wojewódzkich, powiatowych i gminnych, w celu informowania i ułatwiania dojazdu do tych obiektów	Ilość postawionych znaków/ tablic
	Montaż iluminacji świetlnych zabytkowych obiektów.	Ilość oświetlonych obiektów
Zintegrowana ochrona dziedzictwa kulturowego i środowiska przyrodniczego.	Promowanie istniejących wartości krajobrazowych gminy oraz atrakcyjnych przestrzeni widokowych, w tym ochrona historycznego tła krajobrazowego.	Ilość działań promujących
	W momencie przyjmowania nowych planów, strategii, zwiększenie uwagi na prawidłowość treści dotyczących ochrony i opieki nad zabytkami.	Ilość informacji umieszczonych w dokumentach na temat zabytków
	Wspieranie badań archeologicznych poprzez inwentaryzacje terenowe stanowisk archeologicznych w ramach AZP.	Ilość przeprowadzonych badań, ilość odnalezionych

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

		obiektów
Rozszerzenie zasobów prawnych form ochrony zabytków gminy Długoleka.	Przyjęcie gminnej ewidencji zabytków Zarządzeniem Wójta Gminy.	Czy GEZ został przyjęty zarządzeniem
	Bieżąca aktualizacja i weryfikacja obiektów ujętych w gminnej ewidencji zabytków, poprzez okresowe przeglądy obiektów wpisanych do ewidencji.	Ilość przeprowadzonych aktualizacji gez, ilość obiektów wyłączonych z gez
	Inwentaryzacja obiektów małej architektury, jako świadectwa kulturalnej przeszłości regionu (krzyże, kapliczki przydrożne, miejsca pamięci) oraz wpisanie najcenniejszych z nich do gminnej ewidencji zabytków w uzgodnieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.	Ilość przeprowadzonych inwentaryzacji, ilość wytypowanych obiektów do ujęcia w gez, ilość nowych obiektów ujętych w gez
	Systematyczne zbieranie informacji od właścicieli obiektów wpisanych do rejestru zabytków, dotyczących przeprowadzonych remontów.	Ilość zebranych informacji
Zahamowanie procesu degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania.	Utrzymanie obiektów zabytkowych we właściwym stanie technicznym i estetycznym oraz prowadzenie prac remontowo - konserwatorskich przy obiektach zabytkowych, stanowiących własność gminy.	Ilość przeprowadzonych prac remontowych, konserwatorskich
	Prowadzenie okresowych kontroli stanu zachowania obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków: stanowiących własność gminy, w celu wytypowania najbardziej zagrożonych, wymagających niezbędnych remontów, na tej podstawie opracowanie planu remontów.	Ilość odbytych kontroli, ilość obiektów wymagających remonty/ konserwacje
	Na wniosek właściciela obiektu zabezpieczenie środków w budżecie gminy na remont dachu i elewacji kościoła parafialnego pw. Wniebowzięcia NMP w Łozinie w porozumieniu Konserwatorem Zabytków.	Ilość wydanych środków, ilość poniesionych prac
	Prowadzenie nadzoru konserwatorskiego nad	Ilość

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

	inwestycjami ziemnymi realizowanymi przez gminę, a stanowiącymi zagrożenie dla zabytków archeologicznych.	przeprowadzonych nadzorów, ilość realizowanych prac ziemnych
	Interwencja władz gminy przy rażących naruszeniach prawa budowlanego, przy obiektach zabytkowych oraz ujętych w ewidencji gminnej (zwłaszcza jeśli chodzi o rozbudowy i przebudowy zmieniające bryłę budynków) we współpracy z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.	Ilość podjętych interwencji
	Rewaloryzacja obszarów i obiektów zabytkowych powydobywczych z możliwością ich adaptacji do nowych funkcji.	Ilość adaptacji obiektów, rodzaj działań związanych z rewaloryzacją
	Zapoznanie właścicieli i dysponentów obiektów zabytkowych z możliwościami korzystania z programowych funduszy Wspólnoty Europejskiej. Dysponowanie aktualnymi informacjami o możliwościach starania się o środki pozabudżetowe na dofinansowanie prac konserwatorskich przy obiektach zabytkowych.	Ilość zainteresowanych dofinansowaniem, ilość spotkań z właścicielami obiektów zabytkowych, ilość przekazanych informacji dotyczących dotacji
	Wspieranie lub prowadzenie prac porządkowych na terenach zabytkowej zieleni projektowanej oraz cmentarzach znajdujących się na terenie gminy, po uprzednim zaopiniowaniu zakresu prac i użytych metod z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.	Ilość przeprowadzonych prac
	Dofinansowanie prac rewaloryzacyjnych przy obiektach niebędących własnością gminy zgodnie z uchwałą dotyczącą dotacji na prace remontowo - konserwatorskie przy zabytkach ruchomych i nieruchomych.	Wartość dofinansowań
	Wspieranie działań związanych z zabezpieczeniem obiektów zabytkowych przed pożarem, zniszczeniem i kradzieżą (montaż instalacji przeciwpożarowej	Ilość działań, ilość obiektów, gdzie niezbędne jest zabezpieczenie, ilość

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

	i alarmowej, zabezpieczeń przeciw włamaniom, znakowanie i ewidencjonowanie zabytków ruchomych itp.).	wandalizmów
	Stały monitoring oraz aplikowanie o środki z programów wspierających rewitalizację obiektów zabytkowych oraz ochronę dziedzictwa kulturowego.	Ilość pozyskanych środków
Podejmowanie działań umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.	Podnoszenie poziomu wykształcenia pracowników Urzędu Gminy zatrudnionych w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego, poprzez przeprowadzanie odpowiednich szkoleń.	Ilość przeprowadzonych szkoleń
	Merytoryczna pomoc właścicielom zabytków w tworzeniu wniosków aplikacyjnych o przyznanie środków na odnowę zabytku z funduszy unijnych, budżetu państwa oraz dotacji samorządowych.	Ilość chętnych osób do złożenia wniosków, ilość złożonych wniosków
	Współpraca z urzędem pracy w zakresie prowadzenia bieżących prac pielęgnacyjnych, porządkowych i zabezpieczających na terenach objętych ochroną.	Ilość przeprowadzonych prac porządkowych, ilość osób zatrudnionych
	Opracowywanie ofert prac sezonowych dla bezrobotnych mieszkańców gminy przy bieżących pracach pielęgnacyjnych i porządkowych prowadzonych na terenie strefy ochrony zabytkowych układów zieleni.	Ilość sporządzonych ofert, ilość zatrudnionych osób, ilość przeprowadzonych prac

Tabela nr 12. Kierunki i zadania w ramach Priorytetu nr II

PRIORYTET II: Promocja dziedzictwa kulturowego i edukacja służąca budowaniu tożsamości kulturowej mieszkańców gminy Długoleka.		
KIERUNKI DZIAŁAŃ	ZADANIA	SPOSÓB WERYFIKACJI
Popularyzowanie wiedzy o regionalnym dziedzictwie kulturowym	Elektroniczna publikacja wykazu gminnej ewidencji zabytków na stronie internetowej gminy, w celu zwiększenia świadomości mieszkańców o zasobie dziedzictwa kulturowego regionu, jak również	Ilość ogłoszonych informacji, ilość osób odwiedzających stronę internetową

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

gminy.	poinformowania właścicieli obiektów zabytkowych.	
	Stworzenie „vademecum” poświęconego zabytkom dla właścicieli obiektów zabytkowych dotyczącego prac i obowiązków.	Ilość wydanych vademecum, ilość osób zainteresowanych vademecum, ilość pobrań vademecum na stronie
	Wspieranie działań i ścisła współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi w sferze ochrony zabytków.	Ilość podjętych działań
	Wydawanie i wspieranie publikacji, folderów promocyjnych, przewodników poświęconych problematyce dziedzictwa kulturowego gminy.	Ilość wydanych publikacji, ilość osób zainteresowanych publikacjami
	Prowadzenie działalności edukacyjnej skierowanej do młodzieży szkolnej poprzez organizowanie dla niej: wystaw, konkursów szkolnych popularyzujących historię gminy oraz jego zabytki itp.	Ilość opracowanych konkursów, wystaw, ilość osób biorących udział
	Nagłaśnianie, promowanie i informowanie lokalnej społeczności, o ważnych odkryciach konserwatorskich i archeologicznych, w celu budowania tożsamości historycznej oraz kreowania właściwych zachowań wobec dziedzictwa kulturowego.	Ilość zdarzeń, ilość ogłoszonych informacji, ilość osób zainteresowanych
	Promowanie imprez folklorystycznych, warsztatów, przeglądów, festiwali, lokalnych obrzędów, jako produktów turystycznych stanowiących o tożsamości gminy.	Ilość odbytych imprez, ilość wypromowanych imprez, ilość osób uczestniczących
	Ustalenie z właścicielami wybranych obiektów zabytkowych, wpisanych do rejestru zabytków oraz gminnej ewidencji zabytków, możliwości i zasady ich udostępniania dla celów publicznych, edukacyjnych.	Ilość osób zainteresowanych zwiedzaniem, ilość osób zwiedzających, ilość udostępnionych obiektów
	Podjęcie działań w kierunku utworzenia	Ilość przedstawionych

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

	w lokalnej prasie rubryki dotyczącej zagadnień związanych z zabytkami (informacje o zamierzeniach i pracach konserwatorskich, ocena ich realizacji, wskazanie najkorzystniejszych realizacji, także realizacji niekorzystnych i samowoli budowlanych).	informacji, ilość wydanych artykułów
	Popularyzacja dobrych realizacji konserwatorskich i budowlanych przy zabytkach, popularyzacja dobrych praktyk projektowych przy zabytkach, a także zagospodarowaniu obszarów oraz terenów cennych kulturowo, przyrodniczo i krajobrazowo, poprzez prezentowanie przeprowadzonych konserwacji, remontów, rekonstrukcji itp.	Ilość przeprowadzonych prac, ilość działań związanych z promowaniem dobrych praktyk
	Stworzenie trasy turystycznej po kapliczkach/ figurach/ krzyżach znajdujących się na terenie gminy, w postaci mapy z rozmieszczeniem ww. obiektów.	Ilość opracowanych tras, ilość zwiedzających
	Utrzymanie i opracowanie nowych szlaków turystycznych, wykorzystujących walory dziedzictwa kulturowego.	Ilość nowych szlaków, ilość osób odwiedzających szlaki

Tabela nr 13. Zadania krótkookresowe w dwuletniej perspektywie

2016 ROK	
ZADANIA	SPOSÓB WERYFIKACJI
Stworzenie koncepcji systemu informacji o obiektach zabytkowych, w tym: stworzenie tablic informacyjnych, na których umieszczona zostanie mapa miejscowości z zaznaczonymi obiektami wartymi zobaczenia w tym obiektami	Ilość stworzonych tablic, ilość oznaczonych obiektów, ilość oznaczonych tras, osób zwiedzających

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

zabytkowymi, oznakowania przy drogach, w celu ułatwienia dojazdu do obiektów zabytkowych, tablice informacyjne przed ciekawymi obiektami z opisem obiektu	
Przygotowanie projektu dla I etapu rewitalizacji parku w Szczodrem	Czy projekt został utworzony, wartość środków zaplanowanych na rewitalizację parku
Zabezpieczenie środków przeznaczonych na iluminacje kościołów w Brzeziej Łące i Długolece	Ilość przeznaczonych środków, ilość oświetlonych kościołów
Stworzenie gminnego Planu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych	Czy Plan został utworzony
Przygotowanie projektu dla I etapu budowy dróg rowerowych w centralnej części gminy Długoleka	Czy projekt został utworzony
2017 ROK	
ZADANIA	SPOSÓB WERYFIKACJI
Od 2017 r. rozpoczęcie budowy dróg rowerowych, przy których będą wyznaczone miejsca odpoczynku, przy których znajdować się będą tablice informujące o ciekawych miejscach w tym obiektach zabytkowych.	Ilość zbudowanych dróg, ilość wyznaczonych miejsc do odpoczynku, ilość zabytków znajdujących się na trasie
Przygotowania projektu dla I etapu rewitalizacji parku w Siedlcu	Czy projekt został utworzony, wartość środków zaplanowanych na rewitalizację parku
Inwentaryzacja obiektów małej architektury	Ilość zinwentaryzowanych obiektów, ilość obiektów o wysokich walorach

8. Instrumentarium realizacji Gminnego programu opieki nad zabytkami

Gminny program opieki nad zabytkami realizowany będzie poprzez wykonanie wskazanych zadań, na rzecz osiągnięcia przyjętych w nim priorytetów. Podstawę instrumentarium stanowią obowiązujące przepisy prawa oraz zawarte w nich regulacje. Regulacje te dotyczą instrumentów ekonomiczno - prawnych, społecznych oraz finansów

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

publicznych. Zakłada się, że zadania określone w niniejszym programie będą wykonywane za pomocą następujących instrumentów:

- instrumenty prawne, wynikające z obowiązujących przepisów prawnych:
 - aktualizacja miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;
 - wnioskowanie o wpis do rejestru zabytków obiektów będących własnością gminy;
 - wykonywanie decyzji administracyjnych z zakresu ochrony i opieki nad zabytkami, np. Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.
- instrumenty finansowe:
 - finansowanie prac konserwatorskich przy obiektach zabytkowych będących własnością gminy;
 - udzielanie dotacji na prace remontowe, konserwatorskie i budowlane przy zabytkach;
 - korzystanie z programów uwzględniających finansowanie z funduszy europejskich oraz dotacje, subwencje.
- instrumenty społeczne:
 - prowadzenie działań z zakresu współpracy i współdziałania z właścicielami oraz użytkownikami zabytków (władzami kościelnymi i parafiami, osobami fizycznymi oraz spółkami), a także edukacja i informacja odnośnie dziedzictwa kulturowego gminy Długoleka;
 - edukacja kulturowa.
- instrumenty koordynacji:
 - realizacja projektów i programów gminy, dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego gminy;
 - realizacja poprzez monitoring stanu środowiska kulturowego.
- instrumenty kontrolne:
 - aktualizacja i weryfikacja gminnej ewidencji zabytków;
 - oceny zmian w zagospodarowaniu przestrzennym gminy;
 - analizy stanu zachowania dziedzictwa kulturowego,
 - sporządzanie co dwa lata sprawozdania z realizacji Gminnego programu opieki nad zabytkami oraz aktualizacja programu związana z ustawowym czteroletnim okresem obowiązywania.

9. Źródła finansowania Gminnego programu opieki nad zabytkami

Niniejszy rozdział wskazuje możliwości w zakresie pozyskiwania dodatkowych środków ze źródeł pozabudżetowych. Ważne jest, by władze gminy z własnej inicjatywy

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

podjęły próbę wygospodarowania w budżecie środków przeznaczonych na realizację zapisów programu opieki nad zabytkami. Tym bardziej, że znaczna część źródeł zewnętrznych wymaga zapewnienia wkładu własnego w finansowanych przez nie projektach. Główny obowiązek związany z opieką, ochroną oraz finansowaniem wszelkich prac konserwatorskich, spoczywa na właścicielach i użytkownikach obiektów zabytkowych.

W związku z tym ważne jest propagowanie przez organ gminy informacji wśród właścicieli zabytków o różnych możliwościach dofinansowywania szeroko pojętych prac konserwatorskich prowadzonych przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków. Na samym wstępie każdy właściciel czy posiadacz zabytku ubiegający się o pozyskanie środków na prace przy zabytkach powinien pamiętać o sformułowaniu rzeczywistych celów zamierzonych działań przy zabytku, aby wybrać odpowiedni program dofinansowania i przygotować prawidłowo wymagane dokumenty. Jednocześnie ubiegający się o dotacje beneficjent powinien pamiętać, że łączna wartość uzyskanych dotacji ze źródeł zewnętrznych nie może przekraczać 100% całkowitej wartości zadania. Dodatkowo powinien wiedzieć także, że środki z funduszy europejskich nie mogą być łączone ze środkami pochodzącymi z budżetu państwa i samorządów terytorialnych.

Źródła zewnętrznego finansowania można podzielić następująco:

- Źródła krajowe:
 - dotacje Ministra Kultury;
 - dotacje Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków;
 - dotacje wojewódzkie, powiatowe, gminne;
 - dotacje Ministra Administracji i Cyfryzacji - fundusz kościelny;
 - Fundusz Termomodernizacji i Remontów;
 - Rada Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa;
 - Rządowy Program Ograniczania Przestępczości i Aspołecznych Zachowań program pn. „Razem bezpieczniej”;
 - programy operacyjne Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego;
 - promesa Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.
- Źródła zagraniczne:
 - źródła unijne w ramach funduszy strukturalnych;
 - źródła unijne z programów: Polska Cyfrowa PO PC 2014 - 2020.

9.1. Dotacje

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

Sprawy, związane z dofinansowaniem prac przy obiektach zabytkowych, reguluje rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 6 czerwca 2005 r. „W sprawie udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków” (t. j. Dz. U. z 2014 r. poz. 399).

Dotacja może zostać udzielona osobie fizycznej, jednostce samorządu terytorialnego lub innej jednostce organizacyjnej będącej właścicielem bądź posiadaczem zabytku wpisanego do rejestru lub posiadającej taki zabytek w trwałym zarządzie. Udzielana jest na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych, planowanych do przeprowadzenia w roku złożenia wniosku lub następnym, bądź na zasadzie refundacji poniesionych już nakładów przed upływem 3 lat po wykonaniu prac. W przypadku refundacji kosztów prac wniosek powinien być złożony w roku następującym po roku, w trakcie którego zakończono wszystkie prace konserwatorskie i roboty budowlane podlegające dofinansowaniu.

Art. 77 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, określa szczegółowo wykaz działań które mogą podlegać dofinansowaniu. Dotacja na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane może obejmować wyłącznie nakłady konieczne poniesione na przeprowadzenie następujących działań:

- sporządzenie ekspertyz technicznych i konserwatorskich;
- przeprowadzenie badań konserwatorskich lub architektonicznych;
- wykonanie dokumentacji konserwatorskiej;
- opracowanie programu prac konserwatorskich i restauratorskich;
- wykonanie projektu budowlanego zgodnie z przepisami prawa budowlanego;
- sporządzenie projektu odtworzenia kompozycji wnętrza;
- zabezpieczenie, zachowanie i utrwalenie substancji zabytku;
- stabilizację konstrukcyjną części składowych zabytku lub ich odtworzenie w zakresie niezbędnym dla zachowania tego zabytku;
- odnowienie lub uzupełnienie tynków i okładzin architektonicznych albo ich całkowite odtworzenie, z uwzględnieniem charakterystycznej dla tego zabytku kolorystyki;
- odtworzenie zniszczonej przynależności zabytku, jeżeli odtworzenie to nie przekracza 50% oryginalnej substancji tej przynależności;
- odnowienie lub całkowite odtworzenie okien, w tym ościeżnic i okiennic, zewnętrznych odrzwi i drzwi, więźby dachowej, pokrycia dachowego, rynien i rur spustowych;
- modernizację instalacji elektrycznej w zabytkach drewnianych lub w zabytkach, które posiadają oryginalne, wykonane z drewna części składowe i przynależności;
- wykonanie izolacji przeciwwilgociowej;

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

- uzupełnianie narysów ziemnych dzieł architektury obronnej oraz zabytków archeologicznych nieruchomości o własnych formach krajobrazowych;
- działania zmierzające do wyeksponowania istniejących, oryginalnych elementów zabytkowego układu parku lub ogrodu;
- zakup materiałów konserwatorskich i budowlanych, niezbędnych do wykonania prac i robót przy zabytku wpisanym do rejestru;
- zakup i montaż instalacji przeciwłamaniowej oraz przeciwpożarowej i odgromowej.

Standardowo, dotacja udzielana jest w wysokości do 50% nakładów koniecznych na wykonanie powyższych działań. Natomiast wysokość dotacji może zostać zwiększona, nawet do 100% nakładów koniecznych, w wypadku jeżeli:

- zabytek posiada wyjątkową wartość historyczną, artystyczną lub naukową,
- wymaga przeprowadzenia złożonych pod względem, technologicznym prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych,
- stan zachowania zabytku wymaga niezwłocznego podjęcia prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych.

Jednocześnie, łączna kwota dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru, udzielonych przez ministra do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków bądź organ stanowiący gminy, powiatu lub samorządu województwa, nie może przekraczać wysokości 100 % nakładów koniecznych na wykonanie tych prac lub robót.

- **Dotacje Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków**

Wojewódzki Konserwator Zabytków, działając na podstawie ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, ustala kryteria i sposób naboru wniosków oraz rozdziału środków finansowych na cele związane z ochroną zabytków i opieką nad zabytkami w ramach środków przyznanych przez wojewodę, pozostających w jego dyspozycji. W odróżnieniu od możliwości dofinansowania prac lub robót przy zabytkach przez samorząd gminny bądź wojewódzki, Wojewódzki Konserwator Zabytków, podobnie jak Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego, udziela dotacji nie tylko na pokrycie kosztów wykonania planowanych prac w roku udzielenia dotacji, lecz też dofinansowuje prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, które zostały przeprowadzone w okresie trzech lat poprzedzających rok złożenia wniosku (tzw. refundacja). Z wnioskiem o udzielenie finansowania może wystąpić każdy podmiot, mający tytuł prawny do zabytku wynikający z prawa własności, użytkowania wieczystego, trwałego zarządu, ograniczonego prawa rzeczowego albo stosunku zobowiązaniowego. O refundację może wystąpić wnioskodawca, którego działalność nie jest finansowana ze środków publicznych, po wykonaniu wszystkich prac lub robót przy zabytku określonych w pozwoleniu wydanym przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Ze

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

środków dotacji można dofinansować wykonanie prac lub robót budowlanych, które mieszczą się w katalogu wskazanym w art. 77 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, co do zasady do 50% wartości inwestycji, w szczególnie uzasadnionych przypadkach - do 100% (analogicznie jak w Programie MKiDN „Dziedzictwo kulturowe”, Priorytet „Ochrona zabytków”). Środki będące w dyspozycji Dolnośląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków wynoszą około 500 000 zł, a przyznawane dofinansowania są głównie na przedsięwzięcia konserwacji zabytków ruchomych.

Wsparciem gospodarzy obiektów zabytkowych jest także konkurs o „Laur Konserwatorski”, organizowany corocznie przez Stowarzyszenie Konserwatorskie we współpracy z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków pod patronatem Generalnego Konserwatora Zabytków, Wojewody oraz Marszałka Województwa. Celem konkursu jest wyłonienie wyróżniających się realizacji konserwatorskich, cechujących się wysoką jakością, prawidłowością działań przy zabytku, szczególną dbałością o kompleksowe przywrócenie mu świetności, utrwalenie wartości znaczenia oraz promocja dobrych wzorów realizacji prac przy zabytku, adaptacji i dbałości o jego właściwe utrzymanie i zagospodarowanie, uhonorowanie i wyróżnienie wzorowych inwestorów-gospodarzy zabytków i wykonawców prac.

- **Dotacje wojewódzkie**

Dofinansowanie prac przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków odbywa się na podstawie art. 81 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz na podstawie uchwały Sejmiku Województwa (Powiatu) w sprawie trybu i zasad przyznawania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane.

Środki Województwa Dolnośląskiego - Samorząd Województwa Dolnośląskiego udziela dotacji na prace konserwatorskie i budowlane w złożonych wniosków. Zasady i tryb udzielania dotacji określa uchwała nr XXVIII/788/12 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 8 listopada 2012 r. w sprawie określenia zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków, znajdujących się na obszarze województwa dolnośląskiego.

Ponadto na podstawie art. 41 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2013 r., poz. 596 i 645) i art. 13 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2010 r. Nr 234, poz. 1536, ze zm.) samorząd województwa dolnośląskiego corocznie ogłasza Otwarty konkurs ofert na realizację zadań publicznych z zakresu kultury i ochrony dziedzictwa kulturowego. Celem konkursu ofert jest wyłonienie i wsparcie projektów dotyczących realizacji zadań publicznych Województwa Dolnośląskiego z zakresu kultury i ochrony dziedzictwa kulturowego wraz z udzieleniem dotacji na dofinansowanie ich realizacji. W ramach konkursu przewiduje się dofinansowanie siedmiu następujących rodzajów zadań: Festiwale sztuki, Edukacja kulturalna dzieci i młodzieży, Tradycyjne dziedzictwo kulturowe,

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

Inicjatywa artystyczna, Dialog kulturowy, Wydawnictwa oraz Projekty interdyscyplinarne. Konkurs organizowany jest w dwóch edycjach, a łączna pula środków publicznych przewidzianych na realizację zwycięskich projektów wynosi rocznie około 1 500 000 zł.

Dodatkowo corocznie samorząd województwa dolnośląskiego daje możliwość otrzymania dotacji na realizację zadania publicznego w sferze kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego z pominięciem otwartego konkursu ofert. Ofertę realizacji zadania publicznego złożyć mogą podmioty/ organizacje na podstawie artykułu 19 a (ust. od 1 do 6) ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Wysokość dofinansowania lub finansowania zadania publicznego nie może jednorazowo przekroczyć kwoty 10 000 zł, a zadanie publiczne ma być realizowane w okresie nie dłuższym niż 90 dni. łączna kwota środków finansowych przekazanych przez organ wykonawczy jednostki samorządu terytorialnego tej samej organizacji pozarządowej lub temu samemu podmiotowi wymienionemu w art. 3 ust. 3, w trybie określonym w ust. 1, w danym roku kalendarzowym, nie może przekroczyć kwoty 20 000 zł.

- **Dotacje gminne**

Zgodnie z art. 81 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz zgodnie z ustawą z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t. j. Dz. U. 2013 poz. 594, ze zm.) finansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach jest również obowiązkiem jednostki samorządu terytorialnego szczebla gminnego. Dla jednostki samorządu terytorialnego, posiadającej tytuł prawny do obiektu, opieka nad zabytkiem jest ponadto jej zadaniem własnym. Zasady i tryb postępowania o udzielenie dotacji z budżetu gminy na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków określa odpowiednia uchwała, podjęta przez Radę Gminy.

Środki Gminy Długoleka - zasady udzielania dotacji określa uchwała nr III/34/15 Rady Gminy Długoleka z dnia 12 stycznia 2015 r. w sprawie zmiany uchwały nr IV/28/07 Rady Gminy Długoleka z dnia 30 stycznia 2007 r. w sprawie zasad i trybu udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach, sposobu jej rozliczenia i kontroli wykonania zleconego zadania.

- **Dotacje Ministra Administracji i Cyfryzacji - fundusz kościelny**

Środki Funduszu Kościelnego można przeznaczyć na remonty i konserwacje obiektów sakralnych o wartości zabytkowej (art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 20 marca 1950 i § 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 sierpnia 1990 r. w sprawie rozszerzenia celów Funduszu Kościelnego, Dz. U. nr 61 poz. 354). Dotacja mogą być objęte podstawowe prace zabezpieczając obiekt: remonty dachów, stropów, ścian i elewacji, osuszanie, odgrzybianie, izolacja, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, instalacji elektrycznej, odgromowej, przeciwwłamaniowej i przeciwpożarowej.

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

• **Fundusz Termomodernizacji i Remontów**

Celem rządowego programu wsparcia remontów i termomodernizacji jest poprawa stanu technicznego istniejących zasobów mieszkaniowych, ze szczególnym uwzględnieniem ich termomodernizacji. Z programu mogą skorzystać właściciele zasobów mieszkaniowych (gminy, spółdzielnie mieszkaniowe, właściciele mieszkań zakładowych i prywatni właściciele). Jego beneficjentami są także osoby mieszkające w budynkach objętych programem, gdyż poprawia się komfort zamieszkiwania z jednoczesnym zmniejszeniem opłat za energię ciepłą.

Program realizowany na podstawie ustawy o wspieraniu termomodernizacji i remontów obejmuje dwa główne moduły - wsparcie przedsięwzięć termomodernizacyjnych i wsparcie przedsięwzięć remontowych. Wprowadza on także dodatkowe wsparcie dla właścicieli budynków mieszkalnych objętych w przeszłości czynszem regulowanym. Wsparcie jest udzielane w postaci tzw. premii, czyli spłaty części kredytu wykorzystanego na realizację przedsięwzięcia. Spłata jest dokonywana ze środków Funduszu Termomodernizacji i Remontów, obsługiwanego przez Bank Gospodarstwa Krajowego i zasilanego ze środków budżetu państwa.

• **Rada Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa**

Rada Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa została powołana przez Sejm RP ustawą z 2 lipca 1947 r. Rada Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa jest jedynym w Polsce organem państwowym inicjującym i koordynującym działalność związaną z upamiętnianiem historycznych wydarzeń i miejsc oraz postaci w dziejach walk i męczeństwa narodu polskiego w kraju i zagranicą, a także walk i męczeństwa innych narodów na terytorium Polski. Do jej zadań należy między innymi:

- sprawowanie opieki nad miejscami walk i męczeństwa Polaków oraz upamiętnianie związanych z nimi faktów, wydarzeń i postaci;
- sprawowanie opieki nad grobami i cmentarzami wojennymi Polaków oraz cmentarzami wojennymi innych narodów na terenie Polski;
- inspirowanie oraz współdziałanie w organizowaniu obchodów, uroczystości, przedsięwzięć wydawniczych i wystawienniczych, a także popularyzowanie miejsc, wydarzeń i postaci historycznych związanych z walkami i męczeństwem;
- ocena stanu, a także - w odniesieniu do zagranicy organizowanie i sprawowanie opieki nad miejscami i trwałymi obiektami polskiej pamięci narodowej, szczególnie nad cmentarzami i mogiłami wojennymi oraz cmentarzami ofiar systemów totalitarnych;
- sprawowanie funkcji opiniotwórczej i opiekuńczej nad muzeami-miejscami pamięci, utworzonymi na terenach byłych niemieckich obozów koncentracyjnych i obozów zagłady.

Na stronie internetowej znajdują się wnioski między innymi na dofinansowanie Rady Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa na wykonanie prac remontowych

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

na cmentarzach, kwaterach i mogiłach wojennych oraz wniosek o środki finansowe na wykonanie pomników, tablic pamiątkowych lub remonty już istniejących upamiętnień.

- **Rządowy program ograniczania przestępczości i aspołecznych zachowań „Razem Bezpieczniej”**

Rządowy Program Ograniczania Przestępczości i Aspołecznych Zachowań program pn. „Razem bezpiecznie” został przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 18 listopada 2006 r. Program łączy działania Policji, administracji rządowej i samorządowej oraz partnerów społecznych, zainteresowanych poprawą bezpieczeństwa i porządku publicznego. Jednym z podstawowych założeń programu jest przekonanie obywateli do nawiązania trwałego, stałego, naturalnego partnerstwa z Policją oraz innymi instytucjami ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego. Finansowanie rządowego programu ograniczania przestępczości i aspołecznych zachowań „Razem bezpiecznie” zostało rozłożone na okres 9 lat. Szereg przedsięwzięć realizowanych w ramach programu wpisuje się w zadania poszczególnych jednostek i może być realizowana w ramach bieżącej działalności.

Na podstawie aktualnej wiedzy o stanie i poczuciu bezpieczeństwa określono obszary działania programu i kierunki aktywności zaangażowanych podmiotów:

- Bezpieczeństwo w miejscach publicznych i w miejscu zamieszkania
- Przemoc w rodzinie;
- Bezpieczeństwo w szkole;
- Bezpieczeństwo w środkach komunikacji publicznej;
- Bezpieczeństwo w ruchu drogowym;
- Bezpieczeństwo w działalności gospodarczej;
- Ochrona dziedzictwa narodowego.

W ramach obszaru Ochrona dziedzictwa narodowego określono następujący problem: Systematyczne niszczenie dziedzictwa narodowego w całym kraju, zwłaszcza drewnianych zabytkowych kościołów, skutkujące utratą dóbr (kradzież, zniszczenie, zaginięcie, nielegalny wywóz, pożary), dla którego wyznaczono następujące zadania:

- Podejmowanie międzyinstytucjonalnych skoordynowanych inicjatyw w celu ochrony zabytków, między innymi wspólne inspekcje i kontrole obiektów ze zgromadzonymi dobrami kultury, prowadzone przez przedstawicieli Wojewódzkich Konserwatorów Zabytków, Policji i Państwowej Straży Pożarnej.
- Upowszechnianie nowoczesnych technicznych środków zabezpieczeń (wraz z monitoringiem) zarówno na wypadek klęsk żywiołowych, jak i przestępczej działalności człowieka, np. kradzieży, dewastacji.
- Kontynuowanie systemowej rejestracji zbiorów, wraz z dokumentacją fotograficzną i opisową, z uwzględnieniem znakowania obiektów ruchomych.

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

- Przeprowadzanie szkoleń, wydawanie publikacji, współpraca z wyspecjalizowanymi strukturami resortu kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, stowarzyszeniami, towarzystwami itd.
- Poprawa wymiany informacji o skradzionych i poszukiwanych zabytkach, w oparciu o przepis art. 23 ust. 2 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.
- Stworzenie centralnego systemu informacji o wydanych pozwoleniach na wywóz zabytków za granicę.
- Podjęcie działań nad stworzeniem w strukturach organów ścigania specjalistycznej komórki do zwalczania przestępczości przeciwko zabytkom.

9.2. Programy operacyjne Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Jednym z najważniejszych źródeł finansowania zadań związanych z ochroną i opieką zabytków są środki budżetu państwa będące w dyspozycji Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, który corocznie ogłasza stosowne konkursy.

Programy operacyjne Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego:

- **Programy Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego 2015**

Miejsca Pamięci Narodowej - to nowy priorytet w ramach Programów ogłoszonych przez Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego prof. Małgorzatę Omilanowską. Jego celem jest wspieranie samorządów w zapewnianiu stabilnej opieki nad najważniejszymi miejscami pamięci, stanowiącymi materialne świadectwo wydarzeń kluczowych dla narodowej tożsamości. Nabór wniosków trwał do 30 listopada 2014 r., z wyjątkiem priorytetu Ochrona zabytków, gdzie termin minął 31 października 2014 r. Dokumenty należy składać poprzez portal systemu EBOI.

Programy na 2015 r. w ramach dziedzictwa kulturowego:

- Ochrona zabytków,
- Wspieranie działań muzealnych,
- Kultura ludowa i tradycyjna,
- Ochrona dziedzictwa kulturowego za granicą,
- Ochrona zabytków archeologicznych,

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

- Ochrona i cyfryzacja dziedzictwa kulturowego,
- Miejsca Pamięci Narodowej.

- **Program „Infrastruktura kultury”**

Celem programu jest poprawa warunków funkcjonowania instytucji i obiektów kultury. Przedmiotem dofinansowania mogą być modernizacje i remonty obiektów przeznaczonych na działalność kulturalną i edukacyjną, w zakresie kultury oraz przygotowanie dokumentacji technicznej do inwestycji.

- **Program wieloletni KULTURA +**

Realizowany w latach 2011 - 2015. Jego celem jest poprawa dostępu do kultury oraz uczestnictwa w życiu kulturalnym na terenach wiejskich i wiejsko - miejskich, poprzez modernizację i budowę infrastruktury bibliotecznej i digitalizację zasobów muzeów, bibliotek i archiwów.

9.3. Środki europejskie

Poza podstawowymi źródłami finansowania jakimi są środki publiczne pochodzące z budżetu państwa oraz budżetów samorządów, finansowanie ochrony zabytków odbywa się również przy znaczącym udziale funduszy pochodzących z Unii Europejskiej oraz Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego.

- **Programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej 2014 - 2020**

Obecnie trwa przygotowanie trzech typów programów: transgranicznych, transnarodowych i międzyregionalnego na lata 2014 - 2020. Zasadniczą różnicą między trzema typami współpracy jest zakres terytorialny, w ramach którego można realizować wspólne przedsięwzięcia:

- obszary przylegające do granic państwowych, w przypadku programów współpracy transgranicznej. Programy transgraniczne służą przede wszystkim budowaniu więzi łączących społeczności po obu stronach granicy. Ich realizacja służy wzmocnieniu współpracy poprzez wzrost liczby wspólnych inicjatyw dotyczących między innymi ochrony środowiska, rozbudowy infrastruktury, wymiany kulturalnej, czy wzajemnych kontaktów młodzieży;
- duże zgrupowania europejskich regionów z kilku lub kilkunastu państw w ramach programów współpracy transnarodowej;

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

- wszystkie regiony UE w zakresie współpracy międzyregionalnej. Projekty, oparte na współpracy z partnerami zagranicznymi mogą dotyczyć między innymi kultury, sztuki, turystyki i promocji regionu.

- **Ustawa o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r.**

Głównym celem ustawy jest zapewnienie skuteczności i powszechnego charakteru działań rewitalizacyjnych, a także ich kompleksowości i wprowadzenia mechanizmów koordynacji, co pozwoli na wyprowadzenie obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysowego. Zadaniem ustawy jest stworzenie skutecznych narzędzi, które pozwolą na sprawniejsze wyprowadzanie zdegradowanych obszarów ze stanu kryzysowego. Ustawa określa programowanie, koordynację i tworzenie warunków do realizacji procesu rewitalizacji przez jej interesariuszy jako fakultatywne zadanie własne gminy. Głównymi adresatami ustawy są organy samorządu terytorialnego oraz mieszkańcy gmin, na terenie których znajdują się obszary zdegradowane i w których prowadzone będą działania rewitalizacyjne.

Obecnie ważnym źródłem finansowania działań rewitalizacji, pokrywającym się z pierwszym okresem obowiązywania ustawy, będą środki europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych (głównie EFS, EFRR oraz dodatkowo środki FS). Umowa Partnerstwa, czyli główny dokument ustanawiający ramy wdrażania środków unijnych w perspektywie budżetowej 2014 - 2020, wskazuje „miasta i dzielnice miast wymagające rewitalizacji” jako jeden z pięciu tzw. obszarów strategicznej interwencji. Zgodnie z dokonanymi szacunkami, na działania rewitalizacyjne w ramach wybranych priorytetów inwestycyjnych przeznaczona zostanie co najmniej równowartość 25 mld zł. Środki te będą głównie dotyczyć regionalnych programów operacyjnych (RPO). Do tej kwoty należy także doliczyć wkład własny beneficjentów.

- **Kreatywna Europa**

Kreatywna Europa to nowy program Unii Europejskiej oferujący wsparcie finansowe dla sektorów audiowizualnych, kultury i kreatywnych. Program ten będzie realizowany w latach 2014 - 2020 i będzie zawierał trzy komponenty: MEDIA, KULTURA i część międzysektorową z nowym instrumentem finansowym od 2016 r. Nowe priorytety, które pojawiają się w Kreatywnej Europie wynikają z analizy obecnej sytuacji sektorów kultury w Europie i problemów, jakie napotykają europejscy artyści. Są to przede wszystkim: budowanie kompetencji sektorów kultury i kreatywnych do skutecznego działania na poziomie ponadnarodowym oraz strategiczne budowanie i rozwój publiczności dla odbioru europejskich dzieł i zwiększanie dostępu do kultury.

Komponent Kultura jest częścią programu Kreatywna Europa skierowaną do instytucji, organizacji i innych podmiotów działających w sektorach kultury i kreatywnych. Jego celem jest promocja europejskiej kultury i sztuki, zwiększanie mobilności artystów

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

i dzieł europejskich, budowanie współpracy kulturalnej na poziomie ponadnarodowym, rozwijanie europejskiej publiczności oraz dostosowywanie sektorów kultury i kreatywnych do technologii cyfrowych i wdrażania innowacji.

- **Program Europa dla Obywateli 2014 - 2020**

Kolejnym programem wspólnotowym skierowanym na realizację „miękkich” działań projektowych między innymi w tematyce dziedzictwa kulturowego jest celem jest zwiększenie świadomości obywateli o historii i integracji europejskiej oraz pomoc w lepszym zrozumieniu polityki UE i jej wpływu na życie codzienne obywateli jej państw członkowskich.

Celami ogólnymi programu są:

- rozwijanie obywatelstwa europejskiego przez umożliwienie współpracy i uczestnictwa w budowaniu demokratycznej, różnorodnej kulturowo, otwartej na świat Europy;
- rozwijanie poczucia tożsamości europejskiej opartej na wspólnych wartościach, historii i kulturze, umacnianie poczucia odpowiedzialności za UE wśród obywateli;
- pogłębianie tolerancji i wzajemnego zrozumienia między obywatelami Europy.

Cele ogólne realizowane są na poziomie ponadnarodowym za pomocą celów szczegółowych, do których należy:

- gromadzenie członków społeczności lokalnych z całej Europy w celu wymiany doświadczeń, opinii i wartości;
- wspieranie działań, debat i refleksji na temat obywatelstwa europejskiego i demokracji przy współpracy z europejskimi organizacjami społeczeństwa obywatelskiego;
- przybliżanie Europy obywatelom przez propagowanie europejskich wartości i osiągnięć z zachowaniem pamięci o jej historii;
- zachęcanie obywateli i organizacji obywatelskich we wszystkich krajach do wzajemnych kontaktów, umacniających dialog międzykulturowy (jedność w różnorodności), budowanie więzi między „starymi” a nowymi członkami UE.

Program składa się z dwóch obszarów tematycznych: Pamięć i Obywatelstwo europejskie oraz Demokratyczne zaangażowanie i uczestnictwo obywatelskie, które są uzupełnione przez działanie horyzontalne nazwane „waloryzacją”, sprowadzające się do analizy, rozpowszechniania i wykorzystania wyników projektów dofinansowanych z Programu „Europa dla Obywateli”. Minimalna kwota dofinansowania projektu to 60 000 euro, maksymalna 600 000 euro. Wsparcie finansowe Unii nie może przekroczyć 70% całkowitego budżetu. Wnioski mogą składać organizacje badające europejską politykę publiczną (ośrodki analityczne) lub organizacje społeczeństwa obywatelskiego, które przez swoje stałe i regularnie prowadzone działania wnoszą konkretny wkład w realizację celów programu Europa dla Obywateli, a ponadto spełniają wszystkie następujące wymagania:

- posiadają osobowość prawną co najmniej od czterech lat,
- działają na poziomie europejskim,
- nie są nastawione na zysk,

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

- mają siedzibą w jednym z krajów członkowskich UE, krajach EFTA i innych, jeśli podpisały one w 2014 r. protokół ustaleń z Komisją Europejską.

- **Polska Cyfrowa PO PC 2014 - 2020**

Projekt programu operacyjnego Polska Cyfrowa przygotowały Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji oraz Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju. Program został przyjęty przez rząd 8 stycznia 2014 r., a 5 grudnia 2014 r. przez Komisję Europejską. Orientacyjna kwota przewidziana na nabory w 2015 r. to blisko 2,6 mld zł. Celem tego programu jest wykorzystanie potencjału cyfrowego do poprawy jakości życia. Ministerstwo Administracji i wychodzi z założenia, że pełne wykorzystanie potencjału nowoczesnych technologii wymaga nie tylko budowy infrastruktury i usług, ale także wspierania kompetencji cyfrowych Polaków.

W ramach programu planuje się realizację czterech osi priorytetowych:

Oś priorytetowa I. Powszechny dostęp do szybkiego Internetu - alokacja UE - 1 020 222 652 EUR.

Cel szczegółowy 1. Wyeliminowanie terytorialnych różnic w możliwości dostępu do szerokopasmowego Internetu o wysokich przepustowościach.

Oś priorytetowa II. E - Administracja i otwarty rząd - alokacja UE 949 604 018 EUR.

Cel szczegółowy 2. Wysoka dostępność i jakość e-usług publicznych.

Podstawowym warunkiem wsparcia będzie wpisywanie się projektów w zakres priorytetu inwestycyjnego 2c. Tworzone usługi i treści będą musiały zatem przyczynić się do wzmocnienia zastosowań TIK dla e-administracji (np. poprzez udostępnienie ponadstandardowego, rozszerzonego interfejsu zintegrowanego korzystania z usług publicznych lub udostępnienie przetworzonych informacji polityczno - administracyjnych), e-uczenia się, e-włączenia społecznego, e-kultury lub e-zdrowia. Ponowne wykorzystanie ISP w formie e-usług tworzonych przez podmioty spoza sektora finansów publicznych, przyczyni się do realizacji celów edukacyjnych i zawodowych obywateli, jak również umożliwi łatwiejsze włączenie dorobku kulturowego i naukowego do usług i produktów cyfrowych.

Cel szczegółowy 3. Cyfryzacja procesów back - office w administracji rządowej.

Cel szczegółowy 4. Cyfrowa dostępność i użyteczność informacji sektora publicznego.

W ramach celu szczegółowego będą finansowane projekty usprawniające podaż informacji sektora publicznego (ISP) poprzez między innymi digitalizację ISP, w szczególności zasobów kultury i nauki. Wsparcie będzie kierowane na kilka obszarów, w tym zasoby kultury: kontynuacja projektów digitalizacyjnych zgodnie z zaleceniami dokumentów unijnych wskazujących priorytetowe znaczenie m.in. digitalizacji dóbr kultury dla realizacji celów EAC38. Branża kulturalna i kreatywna została uznana za jedną z najszybciej rozwijających się w ostatnich latach.

Oś priorytetowa III. Cyfrowa aktywizacja społeczeństwa - alokacja UE 145 000 000 EUR.

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

Cel szczegółowy 5. Zwiększenie stopnia oraz poprawa umiejętności korzystania z Internetu, w tym e-usług publicznych.

Cel szczegółowy 6. Pobudzanie potencjału uzdolnionych programistów dla zwiększenia zastosowania rozwiązań cyfrowych w gospodarce i administracji.

Oś priorytetowa IV. Pomoc techniczna - alokacja UE 57 668 000 EUR.

Cel szczegółowy 7. Wsparcie procesu zarządzania i wdrażania programu.

Cel szczegółowy 8 Informacja, promocja i doradztwo.

- **Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW)**

Jest to kolejny program finansowy, dotowany przez Unię Europejską, w ramach Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW), z którego możliwe było i będzie finansowanie przedsięwzięć związanych z ochroną szeroko pojmowanego dziedzictwa kulturowego, jest Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 - 2020. W jego projekcie zapisano między innymi, że w jego ramach przewidziane jest działanie 7.8. „Podstawowe usługi i odnowa miejscowości na obszarach wiejskich”, a w nim poddziałanie 7.8.2.1. „Ochrona zabytków i budownictwa tradycyjnego”. W ramach tego poddziałania mogą być wspierane następujące typy operacji:

- odnawianie lub poprawa stanu zabytkowych obiektów budowlanych, służących zachowaniu dziedzictwa kulturowego;
- zakup obiektów charakterystycznych dla tradycji budownictwa w danym regionie z przeznaczeniem na cele publiczne.

Koszty kwalifikowalne obejmują:

- koszty zakupu, przebudowy lub modernizacji obiektów budowlanych;
- koszty prac konserwatorskich lub restauratorskich;
- koszty zakupu sprzętu, materiałów i usług, służących realizacji operacji;
- koszty ogólne, bezpośrednio związane z przygotowaniem i realizacją operacji.

- **Działania LEADER**

Dodatkowo w środkach UE kierowanych do Polski przez EFRROW dofinansowania na inicjatywy związane z ochroną dziedzictwa i podtrzymaniem tradycji kulturowych można szukać w ramach działania 7.15 LEADER (PROW), definiowanego jako podejście oddolne, mające na celu rozwój lokalny kierowany przez lokalną społeczność. LEADER może być realizowany na obszarach wiejskich, przez które rozumieć należy tereny całego kraju, z wyłączeniem obszaru miast o liczbie mieszkańców większej niż 20 000. Dla

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długołęka na lata 2015 - 2019

danego obszaru na terenach wiejskich, zamieszkanego przez minimum 30 000 lub maksimum 150 000 mieszkańców, powstać powinna tzw. Lokalna Strategia Rozwoju (LSR) zawierająca wszelkie aspekty charakterystyczne dla danego terenu i zamieszkującej go ludności, które mogą przyczynić się do rozwoju gospodarczego, turystycznego, społecznego i kulturowego tego obszaru. LSR będzie realizowana na obszarze obejmującym przynajmniej dwie gminy, których tereny stanowią (bądź zawierają) obszary wiejskie, dla których utworzona zostanie tzw. Lokalna Grupa Działania (LGD). Podejście LEADER wskazuje konieczność osiągnięcia przez Lokalną Grupę.

Działania określonych celów szczegółowych, do których należą między innymi:

- wzmocnienie kapitału społecznego, w tym z wykorzystaniem rozwiązań innowacyjnych i wspieranie partycypacji społeczności lokalnej w realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju;
- rozwój przedsiębiorczości, z wyłączeniem świadczenia usług rolniczych;
- rozwój produktów lokalnych;
- zachowanie dziedzictwa lokalnego;
- rozwój ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury: turystycznej, rekreacyjnej lub kulturalnej.

Operacje realizowane w ramach LSR powinny jednak wskazywać na wykorzystanie lokalnych zasobów, takich jak: surowce naturalne, miejscową infrastrukturę, lokalizację (położenia geograficzne), dziedzictwo kulturowe i krajobrazowe, potencjał mieszkańców itp.

- **Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego 2014 - 2020**

W projekcie Regionalnego programu operacyjnego województwa dolnośląskiego 2014 - 2020 zapisano między innymi, że w ramach 4 osi priorytetowej - Środowisko i zasoby, na którą przeznaczono 180 000 000 euro, przewidziano między innymi priorytet inwestycyjny nr 4.3. Dziedzictwo kulturowe. Dotyczy działań w zakresie zachowania, ochrony, promowania i rozwoju dziedzictwa naturalnego i kulturowego, na których realizację przewidziano kwotę 8 750 000 euro. Oczekiwanym rezultatem ma być zwiększenie atrakcyjności województwa dla jego mieszkańców i turystów, przy jednoczesnej ochronie istniejących zasobów dziedzictwa kulturowego.

Kolejnym priorytetem, w którym RPO WD 2014 - 2020 przewiduje finansowanie inwestycji związanych z zabytkami jest szósta Oś priorytetowa - Infrastruktura spójności społecznej, na którą przewidziano kwotę 158 000 000 euro, a w jego ramach priorytet inwestycyjny nr 6.3, pt. Rewitalizacja zdegradowanych obszarów, na który przewidziano kwotę 43 000 750 euro. Jako cel szczegółowy tego działania przewidziano wzmocnienie zdolności do rozwoju zdegradowanych społecznie, gospodarczo i fizycznie obszarów miejskich i wiejskich. Oczekiwanym rezultatem jest zahamowanie degradacji obszarów miejskich i wiejskich. Niezbędne są tu inwestycje w infrastrukturę, która będzie przede wszystkim służyć poprawie warunków życia ubogich społeczności zamieszkujących

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

wymienione obszary. Działania rewitalizacyjne przyczynią się do włączenia społeczności zamieszkujących obszary peryferyjne i zdegradowane dzięki kompleksowej rewitalizacji postrzeganej w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym zdegradowanych obszarów miejskich i wiejskich. Przyczyni się do ograniczenia ryzyka ubóstwa i wykluczenia społecznego. Wsparcie zostanie ukierunkowane na poprawę jakości życia mieszkańców oraz ożywienie gospodarcze i społeczne zdegradowanych obszarów, na których doszło do kumulacji negatywnych zjawisk społeczno - gospodarczych, środowiskowych i przestrzennych. Działania rewitalizacji infrastrukturalnej muszą służyć rozwiązywaniu zdiagnozowanych problemów społecznych i podporządkowane będą działaniom finansowanym z Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS). Kompleksowe działania w tym zakresie obejmą remont, modernizację i adaptację istniejących budynków do funkcji społecznych, kulturalnych i edukacyjnych, odnowę zasobów mieszkaniowych (części wspólne budynków), zagospodarowanie przestrzeni publicznych, obejmując też sferę bezpieczeństwa mieszkańców (monitoring miejski) lub dostosowanie przestrzeni do potrzeb osób niepełnosprawnych, a także inwestycje w tzw. drogi lokalne, możliwie jedynie, gdy będą one stanowiły element szerszej koncepcji związanej z rewitalizacją. Wsparcie będzie udzielane na podstawie kompleksowego Programu rewitalizacji lub innych dokumentów obejmujących kwestie rewitalizacji w wymiarze społecznym, fizycznym, gospodarczym i przestrzennym. Punktem wyjścia do opracowania takiego Programu jest nasilenie problemów społecznych na danym terytorium powiązane z dewastacją/degradacją przestrzeni. Finansowanie infrastruktury w przedsięwzięciach rewitalizacyjnych musi stanowić element uzupełniający dla realizacji celów społecznych finansowanych z EFS i być uzasadnione brakiem możliwości osiągnięcia założonych w Programie rewitalizacji rezultatów społecznych bez realizacji wskazanych działań inwestycyjnych. Priorytet inwestycyjny może zostać objęty zasadami pomocy publicznej.

- **Program operacyjny infrastruktura i środowisko 2014 - 2020**

Program Infrastruktura i Środowisko 2014 - 2020 to największy program finansowany z Funduszy Europejskich nie tylko w Polsce, ale i Unii Europejskiej. Główne obszary na które zostaną przekazane środki to: gospodarka niskoemisyjna, ochrona środowiska, przeciwdziałanie i adaptacja do zmian klimatu, transport i bezpieczeństwo energetyczne oraz ochrona zdrowia i dziedzictwo kulturowe. Budżet programu wynosi ponad 27,4 mld euro z Funduszy Europejskich (FE), czyli ok. 115 mld zł.

Priorytet nr 8. Ochrona i rozwój dziedzictwa kulturowego - alokacja z FE 467,3 mln euro: inwestycje w ochronę i rozwój dziedzictwa kulturowego oraz zasobów kultury, np. instytucji kultury, szkół artystycznych.

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długołęka na lata 2015 - 2019

10. Realizacja i finansowanie przez gminę Długołęka zadań z zakresu ochrony zabytków

Pełna realizacja zadań z zakresu ochrony zabytków przez samorząd gminny powinna przebiegać dwutorowo, uwzględniając poniższe priorytety:

- opieka nad zabytkowymi obiektami i obszarami, których właścicielem lub współwłaścicielem jest gmina Długołęka;
- kształtowanie przestrzeni publicznych oraz ochrona dziedzictwa kulturowego (w tym krajobrazu kulturowego) na całym obszarze gminy.

Gmina Długołęka jest właścicielem (posiada tytuł prawny) lub współwłaścicielem 21 obiektów wpisanych do rejestru zabytków oraz ujętych w gminnej ewidencji zabytków. Szczegółowy wykaz został przedstawiony w tabeli poniżej (Tabela nr 14). Gmina jako właściciel tych obiektów jest ustawowo zobligowana do opieki nad tymi obiektami: utrzymywania w dobrym stanie technicznym, przeprowadzania remontów i bieżących konserwacji. Niezależnie od zapisów legislacyjnych gmina Długołęka powinna dołożyć wszelkich starań, aby stan zabytków, jak i całej przestrzeni publicznej, wpływał pozytywnie na jakość życia mieszkańców, a turystów zachęcał do dłuższych pobytów.

Tabela nr 14. Obiekty wpisane do rejestru zabytków oraz ujęte w gminnej ewidencji zabytków, których gmina Długołęka jest właścicielem lub współwłaścicielem

LP.	MIEJSCOWOŚĆ, ADRES, NR DZIAŁKI	OBIEKT	UWAGI
1	Bielawa nr 15 nr 117/2	Budynek dawnej szkoły podstawowej - obecnie w części budynku jest świetlica wiejska. druga część budynku to własność osób prywatnych.	
2	Bielawa nr 15 nr 117/2	Budynek WC przy dawnej szkole podstawowej	
3	Brzezia Łąka, ul. Szkolna 10 nr 159/2	W budynku mieści się Zespół Szkół w Brzezie Łące	Oddany w trwały zarząd Zespołowi Szkół w Brzezie Łące
4	Bukowina nr 125/4	Park pałacowy Zagospodarowany jest jako teren sportowo - rekreacyjny.	Zarządza przez Sołectwo wsi Bukowina.
5	Byków nr 255/2, 255/3	Park pałacowy. Obecnie w części parku urządzone jest	

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

		boisko do piłki nożnej.	
6	Godzieszowa nr 186/2	Park pałacowy Zagospodarowany jest jako teren sportowo - rekreacyjny.	Opiekę nad parkiem sprawuje Sołectwo wsi Godzieszowa.
7	Januszkowice, ul. Brzozowa 12 nr 208/5	Dwór	Przeznaczony do sprzedaży
8	Januszkowice, ul. Brzozowa 10 nr 208/7	Dom mieszkalny	Stanowi własność Gminy i jest zamieszkały przez osoby prywatne
9	Kątna nr 36 nr 307/1	Obecnie w budynku mieści się świetlica.	
10	Kiełczów ul. Szkolna 3 nr 250/5	W budynku mieści się Szkoła Podstawowa.	Oddany w trwały zarząd Szkoły Podstawowej w Kiełczowie
11	Krakowiany nr 23, 10/1	Park dworski Zagospodarowany jest jako teren sportowo - rekreacyjny.	Stanowi własność Gminy (dz. nr 10/1) i osoby prywatnej.
12	Łozina ul. Milicka 6 nr 78/5	Obecnie w budynku mieści się biblioteka, a pozostałe pomieszczenia są wynajmowane.	
13	Siedlec nr 61/9, 391	Park pałacowy	
14	Stępin nr 26, nr 246/1	Obecnie w budynku mieści się świetlica i 3 lokale komunalne.	
15	Stępin nr 75-76, nr 425/5	Obecnie w budynku mieszczą się mieszkania: 4 komunalne i 1 mieszkanie socjalne.	
16	Stępin nr 13, nr 234/2	Obecnie w budynku mieści się 1 mieszkanie socjalne.	
17	Szczodre, ul. Dębowa 4 nr 63	Obecnie w budynku mieści się sala gimnastyczna.	Oddany w trwały zarząd Szkoły Podstawowej w Szczodrem
18	Szczodre, ul. Trzebnicka 42 nr 178	Obecnie w budynku mieści się Szkoła Podstawowa	Oddany w trwały zarząd Szkoły Podstawowej w Szczodrem.

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długołęka na lata 2015 - 2019

19	Szczodre nr 189/1, 190/2	Park pałacowy	Własność Skarbu Państwa, w użytkowaniu wieczystym Gminy.
20	Węgrów nr 51, 52/12, 58, 145/4	Park dworski	Stanowi własność Gminy (dz. nr 51, 52/12), Skarbu Państwa oraz osoby prywatnej.
21	Wilczyce ul. Wrocławska 15 nr 173/9	Obecnie w budynku mieści się publiczne gimnazjum.	Oddany w trwały zarząd Publicznemu Gimnazjum w Wilzycach.

Rada Gminy, zgodnie ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t. j. Dz. U. 2014 poz. 1446, ze zm.), posiada prawo przyznawania dotacji celowych z własnych środków na prace przy zabytkach znajdujących się na terenie gminy Długołęka. Zasady udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach określa uchwała nr III/34/15 Rady Gminy Długołęka z dnia 12 stycznia 2015 r., w sprawie zmiany uchwały Nr IV/28/07 Rady Gminy Długołęka z dnia 30 stycznia 2007 r. w sprawie zasad i trybu udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach, sposobu jej rozliczenia i kontroli wykonania zleconego zadania.

Gmina otrzymuje również dotację od Wojewody Dolnośląskiego, na mocy zawartego w 2009 r. porozumienia, na utrzymanie mogiły żołnierza niemieckiego z okresu I wojny światowej, która znajduje się na terenie cmentarza przykościelnego w miejscowości Jaksonowice. W roku 2014 r. zostały przeprowadzone prace renowacyjne (od 27.11.2013 r. do 14.03.2014 r.) przez konserwatora dzieł sztuki p. Wiesława Piechówkę. Z przedstawionej dokumentacji wynika, iż jest to pomnik poświęcony pamięci dwóch żołnierzy z okresu I wojny światowej. Ojciec Paul von Uthmann zginął 01.02.1918 r. na terenie Francji, natomiast syn Hans von Uthmann zginął w 1915 r. w bitwie pod Jarosławiem. Jest to pomnik w kształcie krzyża, przy podstawie wieniec laurowy przebity szablą. Na poprzecznej belce krzyża widnieje napis - Sei getreu bis in den Tod.

W ostatnich czterech latach gmina wydała na dotacje 615 999,00 zł, na podstawie art. 30 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r., Nr 142, poz. 1591, ze zm.) w wykonaniu § 5 ust. 1 Uchwały Nr IW28/07 Rady Gminy Długołęka z dnia 30 stycznia 2007 r. w sprawie zasad i trybu udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach, sposobu jej rozliczenia i kontroli wykonania zleconego zadania, (Dz. Urz. Woj. Doln. Nr 43, poz. 473 ze zm.). Szczegółowy wykaz przekazanych dotacji, przedstawiony został Tabeli nr 15.

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

Tabela nr 15. Wykaz dofinansowania na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach w okresie 2010 - 2014

PODMIOT UPRAWNIONY	KWOTA PRYZNANEGO DOFINANSOWANIA	OKREŚLENIE ZADANIA
2010 r.		
Parafia rzymsko - katolicka pw. M.B. Królowej Polski w Borowej	12 000,00 zł	Kontynuacja renowacji strychu w kościele parafialnym w Borowej.
Parafia rzymsko - katolicka pw. św. Mikołaja w Brzeziej Łące	12 000,00 zł	Kontynuacja prac konserwatorskich przy ołtarzu głównym - konserwacja struktury architektonicznej w kościele parafialnym w Brzeziej Łące.
Parafia rzymsko - katolicka pw. św. Michała Archanioła w Długolece	12 000,00 zł	Wykonanie odwodnienia obiektu i malowanie elewacji kościoła filialnego w Bykowie.
Parafia rzymsko - katolicka pw. NMP Królowej Polski w Januszkowicach	12 000,00 zł	Częściowa wymiana pokrycia dachowego przy kościele filialnym w Jaksonowicach.
Parafia rzymsko - katolicka pw. Św. Brata Alberta w Mirkowie	12 000,00 zł	Wymiana siedmiu ram Stacji Drogi Krzyżowej w kościele parafialnym w Mirkowie.
Parafia rzymsko - katolicka pw. Wniebowzięcia NMP w Łozinie	12 000,00 zł	Gruntowanie i malowanie ścian, malowanie okien w kościele pomocniczym pw. Matki Bożej Bolesnej w Łozinie.
Parafia rzymsko - katolicka pw. św. Józefa Oblubieńca NMP w Pasikurowicach	12 000,00 zł	Remont instalacji elektrycznej w kościele parafialnym w Pasikurowicach.
Parafia rzymsko - katolicka pw. Matki Bożej Szkaplerznej w Dobrej	12 000,00 zł	Renowacja głównego ołtarza w kościele filialnym w Stępinie.
Razem 96 000,00 zł		
2011 r.		
Parafia rzymsko - katolicka pw. M.B. Królowej Polski w Borowej	22 000,00 zł	Kontynuacja remontu więźby dachowej w kościele parafialnym w Borowej.
Parafia rzymsko - katolicka pw. św. Mikołaja w Brzeziej Łące	12 000,00 zł	Kontynuacja prac przy ołtarzu głównym, konserwacja konstrukcji i architektury w obszarze od podstawy figur do zwieńczenia w kościele parafialnym w Brzeziej Łące.
Parafia rzymsko - katolicka pw. św. Michała Archanioła w Długolece	17 000,00 zł	Wykonanie prac konserwatorskich przy obiekcie (szafie) prospektu organowego oraz elementach drewnianych chóru muzycznego w kościele parafialnym w Długolece.

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długołęka na lata 2015 - 2019

Parafia rzymsko - katolicka pw. NMP. Królowej Polski w Januszkowicach	30 000,00 zł	Częściowa wymiana pokrycia dachowego (etap 11) na kościele filialnym w Jaksonowicach.
Parafia rzymsko - katolicka pw. Św. Brata Alberla w Mirkowie	20 000,00 zł	Wymiana siedmiu ram Stacji Drogi Krzyżowej w kościele parafialnym w Mirkowie.
Parafia Rzymsko - Katolicka pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny w Łozinie	12 000,00 zł	Rewitalizacja tynków wewnętrznych w kościele poewangelickim pw. Matki Bożej Bolesnej w Łozinie.
Parafia rzymsko - katolicka pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny w Łozinie	5 000,00 zł	Sporządzenie ekspertyzy technicznej i konserwatorskiej oraz dokumentacji konserwatorskiej jako przygotowanie do odnowy elewacji zewnętrznych w kościele pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny w Łozinie.
Parafia Rzymsko - Katolicka pw. Matki Bożej z Góry Karmel w Dobrej	12 000,00 zł	Renowacja, konserwacja głównego ołtarza w kościele filialnym w Stępiniu.
Razem 130 000,00 zł		
2012 r.		
Parafia pw. NMP z Góry Karmel w Dobrej	23 000,00 zł	Remont dachu.
Parafia pw. Św. Michała Archanioła w Długołęce	22 000,00 zł	Wykonanie prac konserwatorskich przy obiekcie (szafie) prospektu organowego oraz elementach drewnianych chóru muzycznego (etap II).
Parafia pw. Św. Józefa Oblubieńca NMP w Pasikowicach	3000,00 zł	Wykonanie prac konserwatorsko - restauratorskich umożliwiających przywrócenie dawnej świetności obrazom - Stacjom Męki Pańskiej (I etap - 7 stacji).
Parafia pw. św. Mikołaja w Brzeziej Łące	18 000,00 zł	Zakończenie prac przy nierozbieralnej konstrukcji architektonicznej ołtarza głównego w obszarze od podstawy figur do zwieńczenia oraz montaż.
Parafia pw. NMP w Januszkowicach	23 000,00 zł	Remont dachu kościoła
Parafia pw. Matki Bożej Królowej Polski w Borowej z siedzibą w Smardzowie	25 000,00 zł	Renowacja elewacji kościoła w Borowej.
Parafia pw. NMP w Łozinie	13 000,00 zł	Malowanie wnętrza kościoła M.B.B. w Łozinie, w tym prace przygotowawcze i usunięcie starej powłoki malarskiej ze ścian zewnętrznych.

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

Parafia pw. św. Brata Alberta w Mirkowie	3000,00 zł	Wymiana kolejnych siedmiu ram stacji Drogi Krzyżowej oraz ramy obrazu Ukrzyżowanie.
Razem 130 000,00 zł		
2013 r.		
Parafia pw. NMP z Góry Karmel w Dobrej	28 000,00 zł	Remont dachu na kościele w Stępiniu - II etap i zakończenie.
Parafia pw. M.B. Królowej Polski w Borowej	27 000,00 zł	Prace odwodnieniowe fundamentów, elewacja kościoła, obróbki blacharskie.
Parafia pw. NMP Królowej Polski w Januszkowicach	27 000,00 zł	Remont wieży kościoła filialnego w Jaksonowicach.
Parafia pw. św. Michała Archanioła w Długolece	20 000,00 zł	Konserwacja techniczna i estetyczna obrazu wraz z ramą w kościele w Długolece.
Parafia pw. św. Mikołaja w Brzeziej Łące	18 000,00 zł	Konserwacja partii cokołowej w obszarze poniżej linii usytuowania figur św. Piotra i Pawła. Wykonane zostaną: konstrukcja cokołu wraz z manierystycznymi konsolami.
Parafia pw. Wniebowzięcia NMP w Łozinie	10 000,00 zł	Malowanie wnętrza kościoła w tym prace przygotowawcze: usunięcie starej powłoki malarskiej w kościele poewangelickim pw. Matki Bożej Bolesnej w Łozinie.
Razem 130 000,00 zł		
2014 r.		
Parafia pw. MB Królowej Polski w Borowej	25 333,00 zł	Roboty zabezpieczające dach kościoła, obróbki blacharskie, odwodnienie fundamentów.
Parafia pw. św. Mikołaja w Brzeziej Łące	18 000,00 zł	W ramach określonego zadania (konserwacja techniczna i estetyczna pozostałych elementów ołtarza w partii cokołowej i mensa i jej płaskorzeźbiona oprawa z barokowym złotym i srebrnym autependium) zostanie wykonana konserwacja elementów konstrukcji i architektury wraz z elementami rzeźby polichromii i złotych, złożona ze specjalistycznych prac stolarskich wraz z impregnacją, rzeźbiarskich i pozłotniczych oraz rekonstrukcji polichromii.
Parafia pw. św. Michała Archanioła w Długolece	25 333,00 zł	Wykonanie projektu odwodnienia murów kościoła oraz wykonanie odwodnienia i drenażu murów kościoła.
Parafia pw. NMP Królowej Polski w Januszkowicach	25 333,00 zł	Uzupełnienie cegieł i opaski hełmu wieży, które uległy erozji i wietrzeniu. Pokrycie powierzchni cegieł substancją zabezpieczającą od wody. Uzupełnienie szyb w oknach wieży w kościele w Jaksonowicach - etap II.

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

Parafia pw. Wniebowzięcia NMP w Łozinie	22 000,00 zł	Monitoring. Czujniki wykrywające dym. Uzupelnienie instalacji elektrycznej dla obsługi kamer i czujników. Montaż krat. zabezpieczenie przeciw kradzieżowe, zabezpieczenie przeciw włamaniowe.
Parafia pw. NMP z Góry Karmel w Dobrej	14 000,00 zł	Stratygrafia, czyszczenie powierzchni malarskich, usunięcie przemalowań, dezynsekcja, impregnacja ambony. Zakup materiałów, pracę złotnicze.
Razem 129 999,00 zł		

W 2015 r. gmina planuje przeznaczyć 130 000 zł na dotacje na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach, co zostało przedstawione w Tabeli nr 16.

Tabela nr 16. Wykaz wniosków wybranych do realizacji na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach na 2015 r.

PODMIOT UPRAWNIONY	KWOTA WNIOSKOWANA	KWOTA PRYZNANEGO DOFINANSOWANIA	OKREŚLENIE ZADANIA
2015 r.			
Parafia pw. MB Królowej Polski w Borowej	30 000,00 zł	20 667,00 zł	Naprawa istniejących obróbek blacharskich, roboty tynkarskie i malarskie elewacji.
Parafia pw. św. Mikołaja w Brzeziej Łące	50 000,00 zł	20 667,00 zł	Usunięcie odpadów odspojonych tynków, uzupełnienie ubytków tynkiem wapiennym, wyrównanie powierzchni szpachlówką na bazie wapiennej. Ułożenie tynków renowacyjnych.
Parafia pw. św. Michała Archaniola w Długolece	34 000,00 zł	20 667,00 zł	Renowacja stolarki witrażowo - okiennej.

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

Parafia pw. NMP Królowej Polski w Januszkowicach	30 000,00 zł	20 667,00 zł	Wykonanie i wzmocnienie konstrukcji części przypór i okapów wieży kościoła wraz z wykonaniem kanałów odwadniających na czaszy.
Parafia pw. Wniebowzięcia NMP w Łozinie	22 000,00 zł	20 666,00 zł	Modernizacja instalacji elektrycznej w zakresie wymiany przewodów elektrycznych na przewody z uziemieniem oraz tablica rozdzielcza z zabezpieczeniami różnicowo prądowymi.
Parafia pw. NMP z Góry Karmel w Dobrej	25 000,00 zł	20 666,00 zł	Stratygrafia malatur na powierzchni empor, konserwacja i rekonstrukcja nadwyrężonych strukturalnie partii drewna, oczyszczanie zabrudzeń i uzupełnienie powierzchni tynkowych ścian.
Parafia pw. św. Józefa Oblubieńca NMP w Pasikurowicach	6 000,00 zł	6 000,00 zł	Wykonanie specjalistycznej dokumentacji wykonawczej drenażu wraz z odprowadzeniem wód podsiąkowych i deszczowych oraz osuszenia ścian i fundamentów budynku kościoła.
Razem	197 000,00 zł	130 000,00 zł	

Gmina planuje wspierać finansowo prace konserwatorskie i remonty zabytków również w latach obowiązywania Gminnego programu opieki nad zabytkami. Zaleca się, aby finansowe wsparcie gminy w latach 2015 - 2019 przy zadaniach z zakresu opieki i ochrony dziedzictwa kulturowego, w miarę możliwości, z każdym kolejnym rokiem systematycznie wzrastało do pewnego, stałego poziomu finansowania (np. procentowego udziału w corocznie uchwalanym budżecie). Pozwoli to potencjalnym beneficjentom na zaplanowanie inwestycji w perspektywie kilkuletniej (np. gdy w ciągu jednego roku nie jest możliwe zakończenie prac).

Możliwe jest wsparcie finansowe przez gminę danego zabytku będącego w gminnej ewidencji zabytków w połączeniu z Gminnym programem opieki nad zabytkami oraz zapisami w budżecie gminy. W przypadku spełnienia tych kryteriów istnieją podstawy formalne do dofinansowania prac przy takim zabytku z budżetu gminy. Pomimo braku sformułowania w ustawie o ochronie zabytków możliwości dofinansowania zabytków wpisanych do gminnej ewidencji zabytków to biorąc pod uwagę wpisane do Gminnego programu opieki nad zabytkami doprowadzanie do poprawy stanu zabytków, dopuszczalne jest także ich dofinansowanie.

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleś na lata 2015 - 2019

Kolejnym rozwiązaniem polepszającym stan zachowania lokalnych zabytków jest występowanie gminy w roli partnera przy projektach unijnych lub ministerialnych, w których beneficjenci (właściciele zabytków) często nie są w stanie zapewnić wymaganego wkładu własnego. Takie działania z pewnością podniosłyby poziom życia mieszkańców oraz atrakcyjność turystyczną gminy Długoleś.

Zadania Gminnego programu opieki nad zabytkami mogą też być realizowane przez instytucje kultury podległe gminie lub funkcjonujące na jej terenie (np. regionalne izby tradycji, domy kultury, biblioteki) w ramach działalności bieżącej. Ponadto (w zakresie ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie) gminy mogą wspierać działalność kulturalną związaną z ochroną zabytków i tradycji prowadzoną przez organizacje pozarządowe (między innymi stowarzyszenia, parafie).

11. Bibliografia

1. Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami;
2. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.;
3. Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach;
4. Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym;
5. Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r.- Prawo budowlane;
6. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r.- Prawo ochrony środowiska;
7. Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody;
8. Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami;
9. Ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej;

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

10. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie;
11. Ustawa z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach;
12. Ustawa z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach;
13. Ustawa z 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej;
14. Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem;
15. Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 6 czerwca 2005 r. w sprawie udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków;
16. Materiały udostępnione przez Urząd Gminy w Długolece;
17. Materiały konserwatorskie udostępnione w siedzibie WKZ o. Wrocław;
18. Wytyczne konserwatorskie do planu zagospodarowania przestrzennego gminy Długoleka, Wrocław 1992 r., zespół autorski: mgr Iwona Ceglecka - Rybka, mgr inż. Emilia Dymarska, mgr Grzegorz Grajewski, mgr Adam Łaciuk, mgr inż. Anna Ornatek, mgr Wiesława Staniszevska;
19. Gmina Długoleka. Monografia krajoznawcza. Polskie Towarzystwo Turystyczno - Krajoznawcze, Stowarzyszenie Wyższej Użyteczności, Wrocław 1989 r.;
20. www.powiatwroclawski.pl;
21. www.gmina.dlugoleka.pl;
22. www.gokdlugoleka.pl;
23. www.dobrowidawa.pl;
24. www.naszlaku.com;
25. www.nid.pl;
26. www.nimoz.pl;
27. www.stat.gov.pl/gus;
28. www.isap.sejm.gov.pl;
29. www.wikipedia.pl.

12. Spis tabel, zdjęć i rysunków

1. Tabela nr 1. Lista obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na terenie gminy Długoleka;
2. Tabela nr 2. Pomniki przyrody na terenie gminy Długoleka;
3. Tabela nr 3. Zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków w gminie Długoleka;
4. Tabela nr 4. Zabytki ruchome wpisane do rejestru zabytków ruchomych i ujęte w ewidencji w gminie Długoleka;
5. Tabela nr 5. Obiekty ujęte w gminnej ewidencji zabytków w gminie Długoleka;

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleś na lata 2015 - 2019

6. Tabela nr 6 . Stanowiska archeologiczne na terenie gminy Długoleś;
7. Tabela nr 7. Obszary archeologiczne na terenie gminy Długoleś;
8. Tabela nr 8. Cmentarze na terenie gminy Długoleś;
9. Tabela nr 9. Parki na terenie gminy Długoleś;
10. Tabela nr 10. Analiza SWOT;
11. Tabela nr 11. Kierunki i zadania w ramach Priorytetu nr I;
12. Tabela nr 12. Kierunki i zadania w ramach Priorytetu nr II;
13. Tabela nr 13. Zadania krótkookresowe w dwuletniej perspektywie;
14. Tabela nr 14. Obiekty wpisane do rejestru zabytków oraz ujęte w gminnej ewidencji zabytków, których gmina Długoleś jest właścicielem lub współwłaścicielem;
15. Tabela nr 15. Wykaz dofinansowania na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach w okresie 2010 - 2014;
16. Tabela nr 16. Wykaz wniosków wybranych do realizacji na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach na 2015 r.;
17. Rysunek nr 1. Struktura GEZ;
18. Zdjęcie nr 1. Kościół parafialny MB Królowej Polski, Borowa, ul. Lipowa 24;
19. Zdjęcie nr 2. Kościół parafialny Św. Mikołaja, Brzezia Łąka, ul. Kościelna, Dz. nr 228;
20. Zdjęcie nr 3. Plebania, Brzezia Łąka, ul. Kościelna 12;
21. Zdjęcie nr 4. Kościół filialny MB Różańcowej, Byków, ul. Wrocławska, Dz. nr 252/2;
22. Zdjęcie nr 5. Kościół parafialny św. Michała Archanioła, Długoleś, ul. Wiejska, Dz. nr 186;
23. Zdjęcie nr 6. Kościół filialny Podwyższenia Krzyża Świętego, Domaszczyn, ul. Wrocławska, Dz. nr 199;
24. Zdjęcie nr 7. Kościół filialny Wniebowstąpienia Pana Jezusa, Jaksonowice, Dz. nr 77;
25. Zdjęcie nr 8. Kościół parafialny NMP Królowej Polski, Januszkowice, ul. Klonowa, Dz. nr 181;
26. Zdjęcie nr 9. Kościół parafialny MB Różańcowej, Kietczów, ul. Wrocławska, Dz. nr 266;
27. Zdjęcie nr 10. Kościół parafialny Wniebowzięcia NMP, Łozina, ul. Wrocławska 1;
28. Zdjęcie nr 11. Kościół pomocniczy MB Bolesnej, Łozina, ul. Milicka 2;
29. Zdjęcie nr 12. Kościół parafialny św. Józefa, Pasikowice, ul. Wrocławska 48;
30. Zdjęcie nr 13. Kościół filialny Narodzenia NMP, Stępin, Dz. nr 186;
31. Zdjęcie nr 14. Pałac, szkoła, ob. Centrum hotelowo - konferencyjne, Borowa, ul. Lipowa 34;
32. Zdjęcie nr 15. Zameczek myśliwski (dom łowczego), ob. budynek mieszkalny, Domaszczyn, ul. Zamkowa 2;
33. Zdjęcie nr 16. Pałac, ob. budynek mieszkalny, Szczodre, ul. Stawowa 5;
34. Zdjęcie nr 17. Pałacyk, ob. Dom Opieki im. A. Chmielewskiego, Szczodre, ul. Trzebnicka 28;
35. Zdjęcie nr 18. Pałac, Śliwice, ul. Lipowa 30;

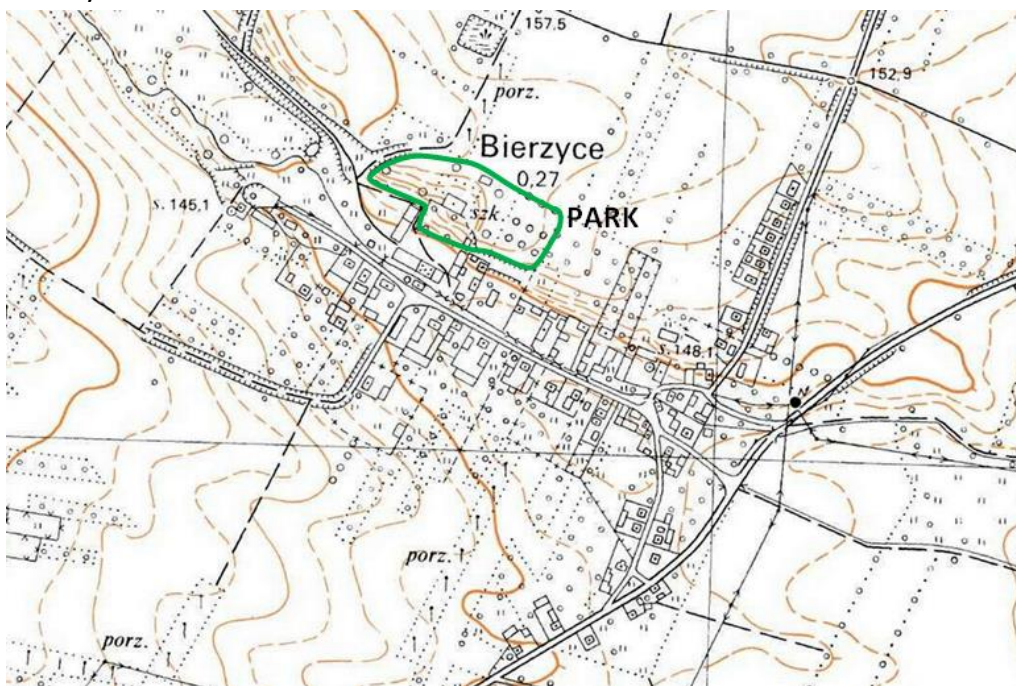

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

- 36. Zdjęcie nr 19. Pałac, ob. budynek mieszkalny, Zaprężyn nr 31;
- 37. Zdjęcie nr 20. Park podworski w Godzieszowej;
- 38. Zdjęcie nr 21. Park w Szczodrem.

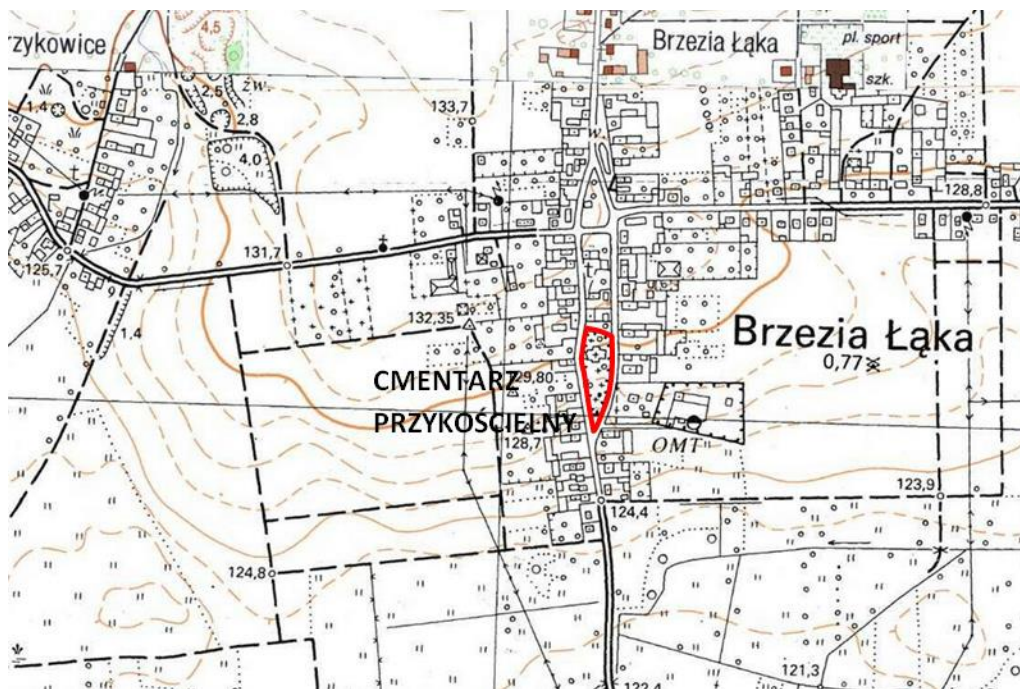
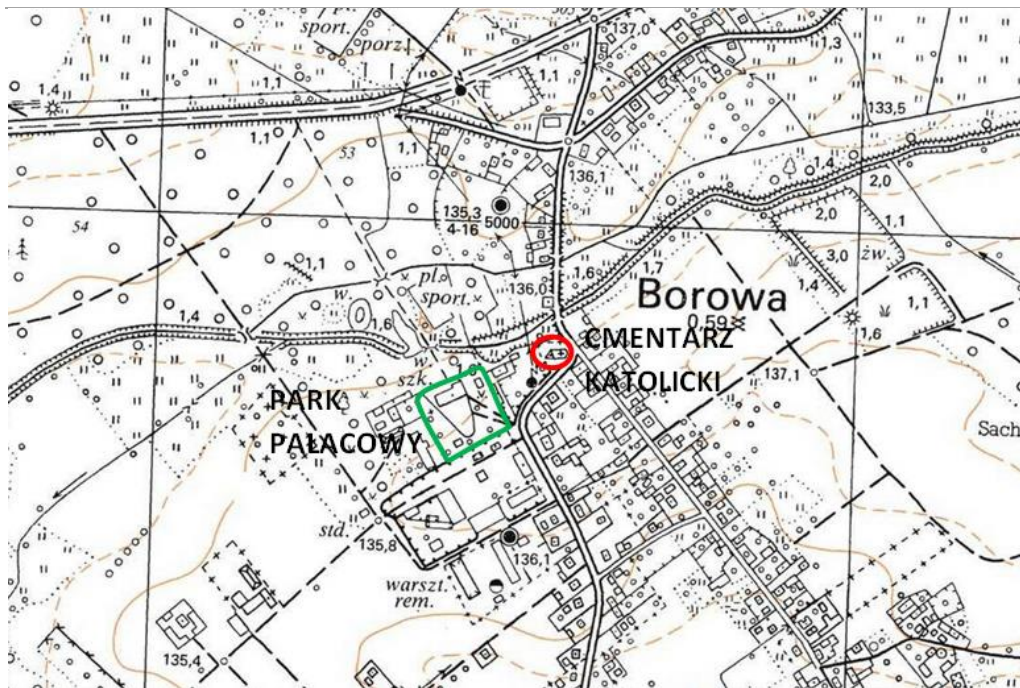
13. Załączniki

Załącznik nr 1. Teren cmentarzy został oznaczony na kolor czerwony, teren parków na kolor zielony.

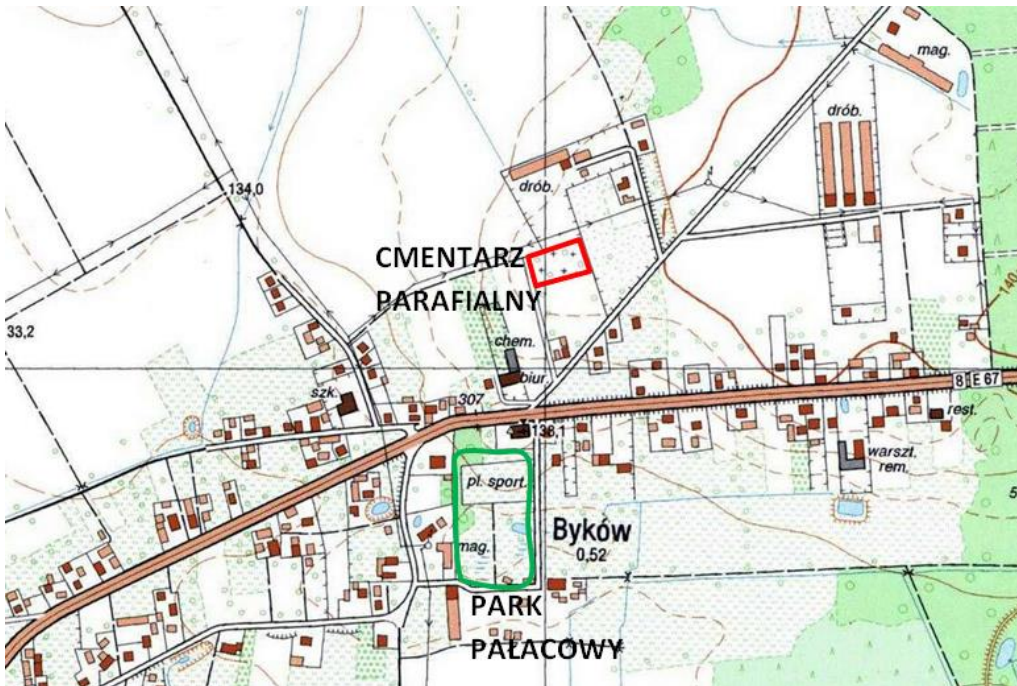
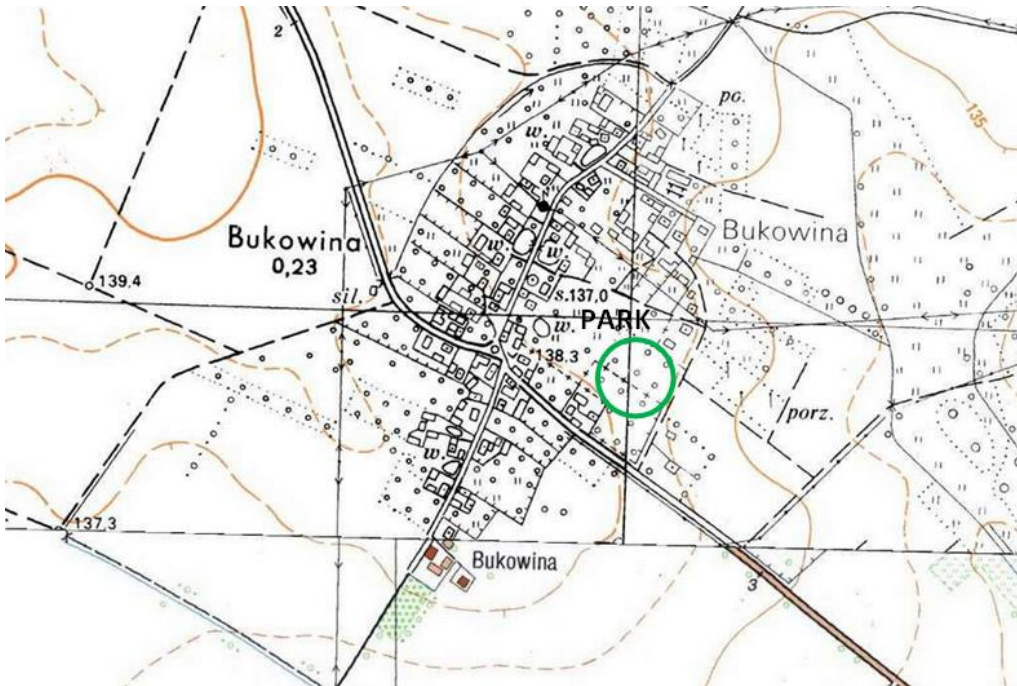

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

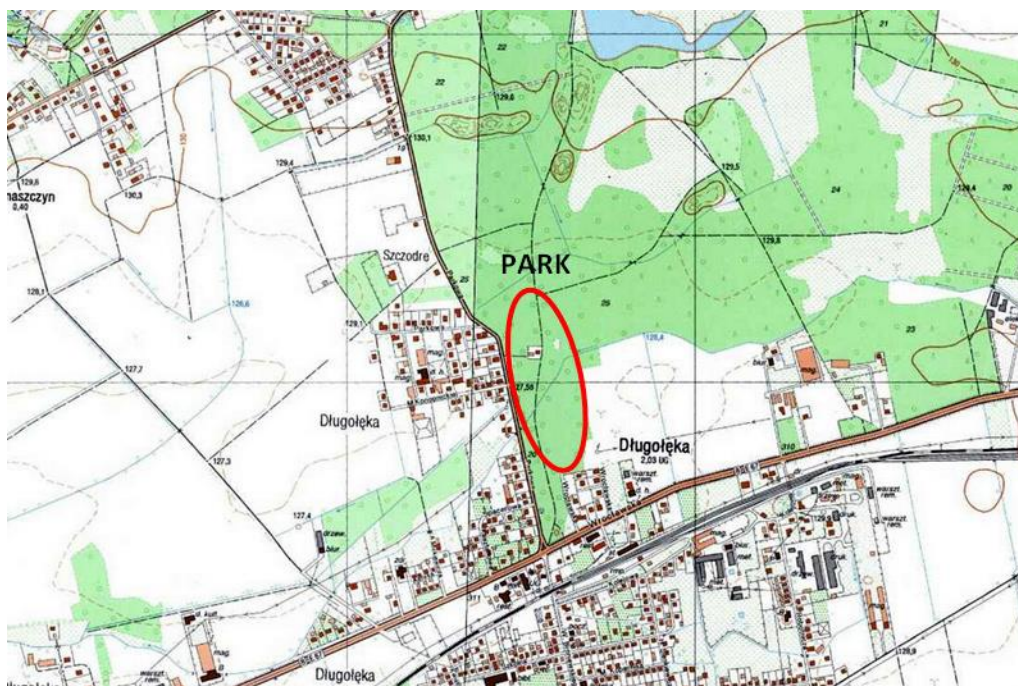

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleśka na lata 2015 - 2019

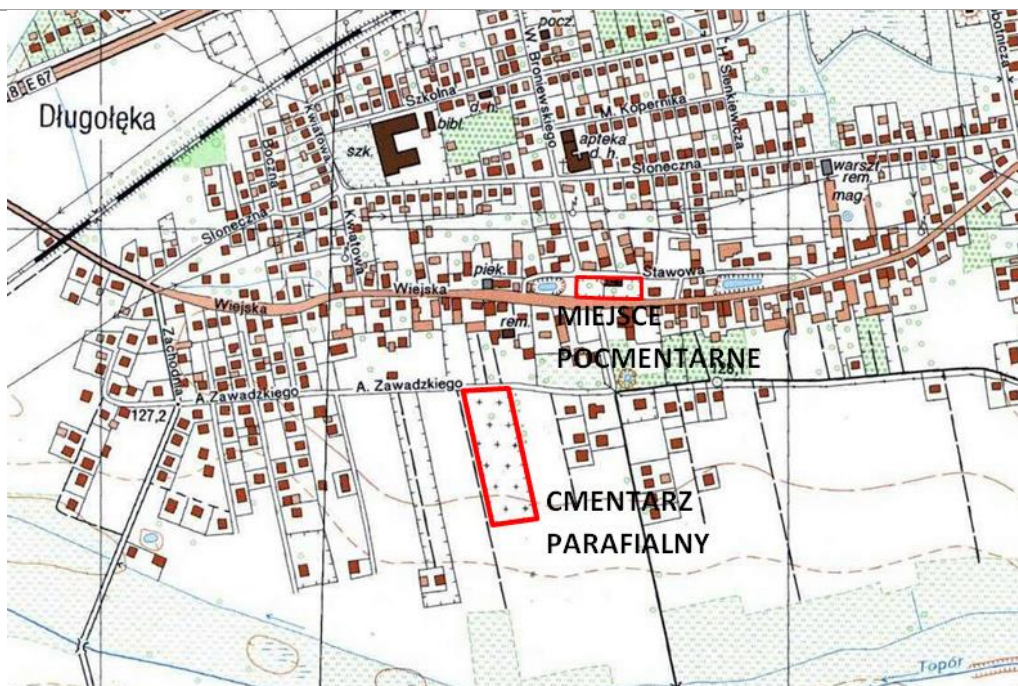

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

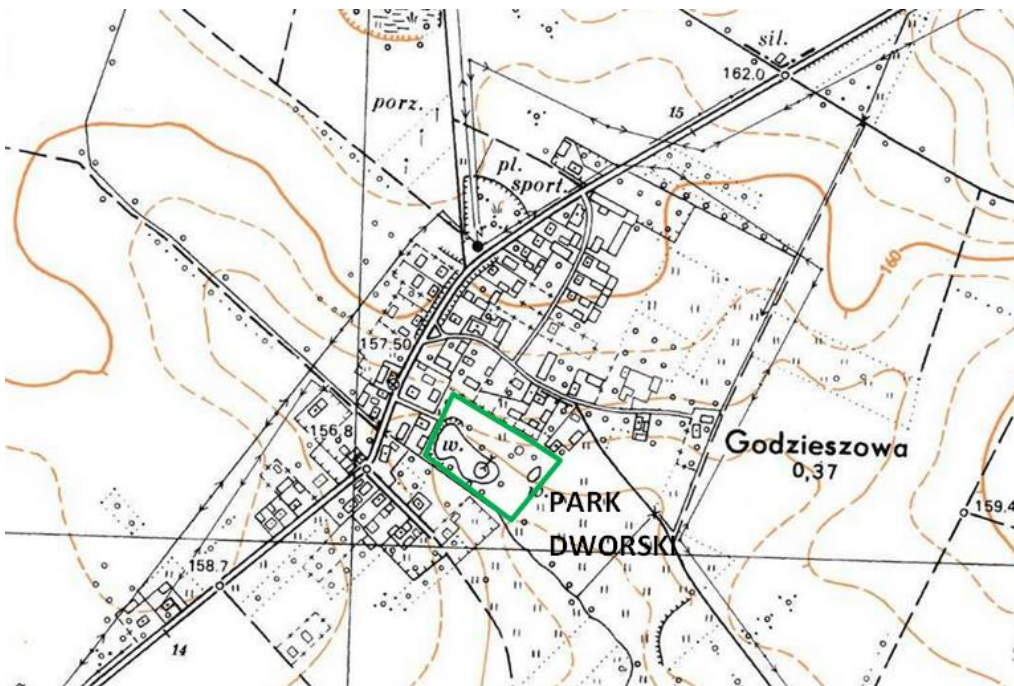
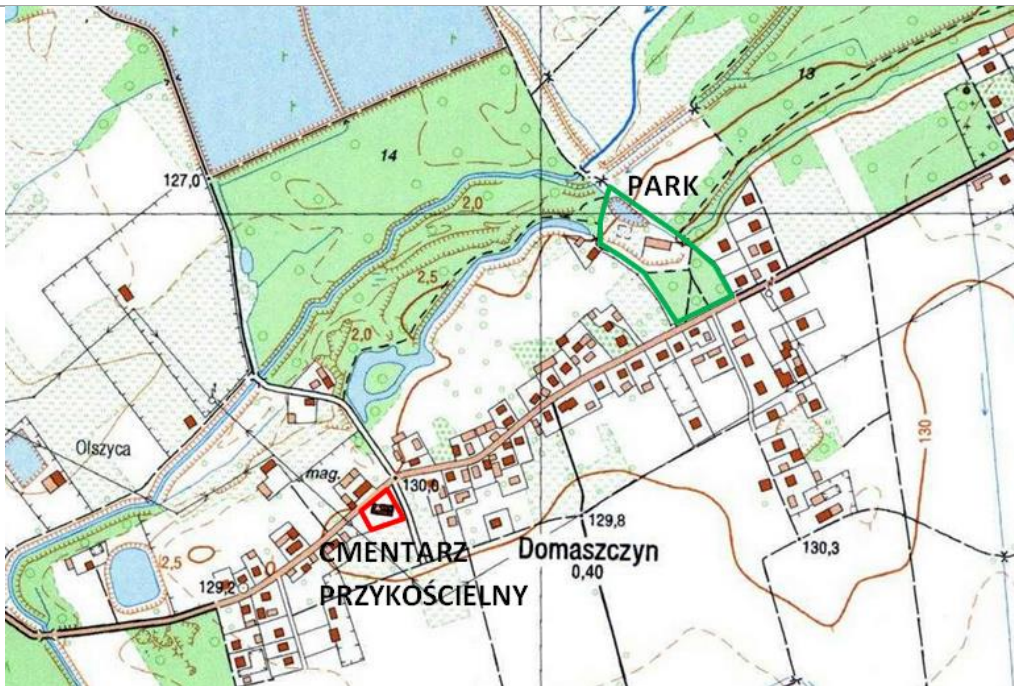

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

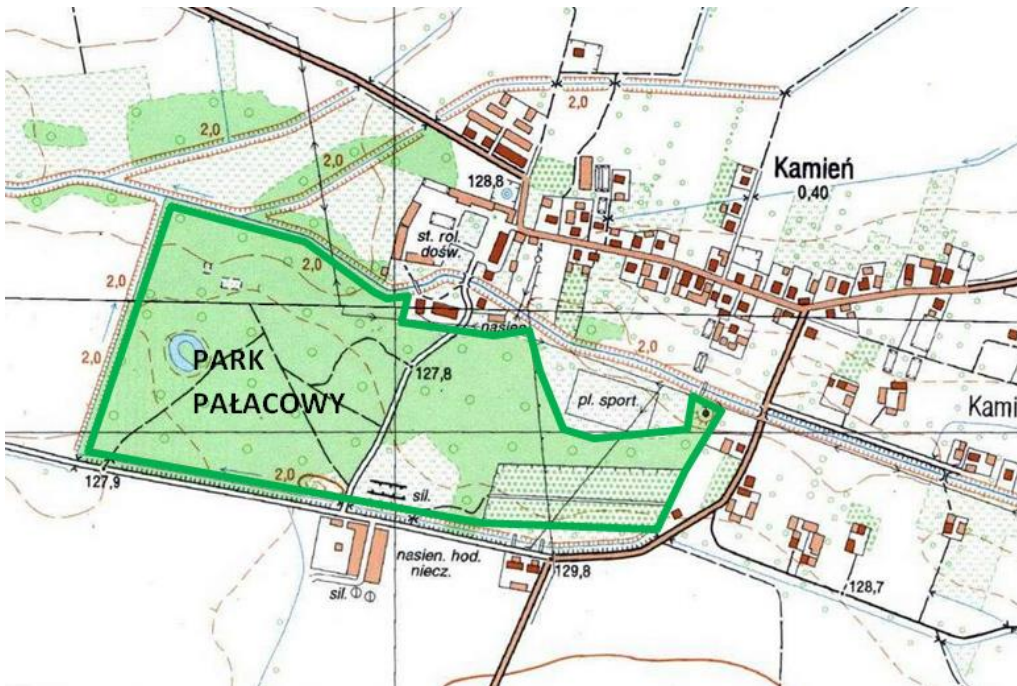

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

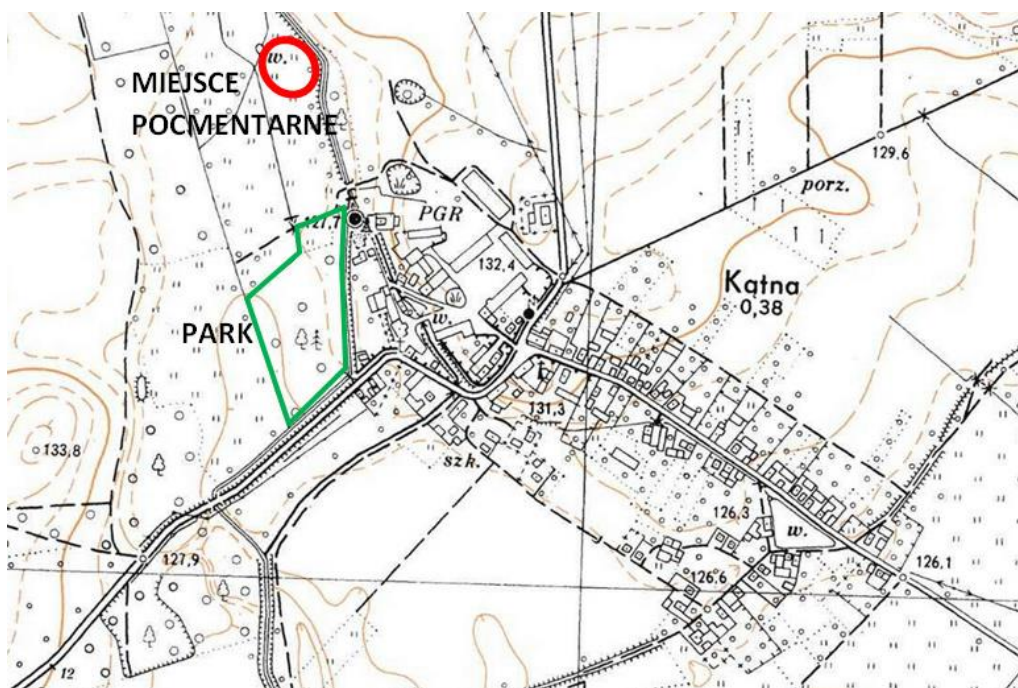

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

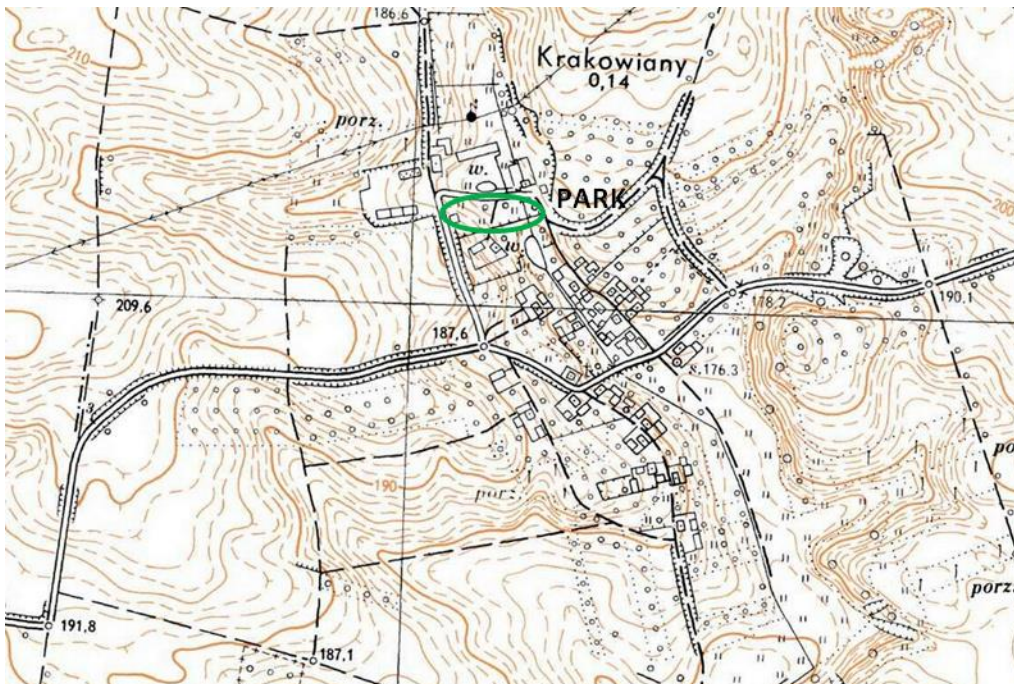
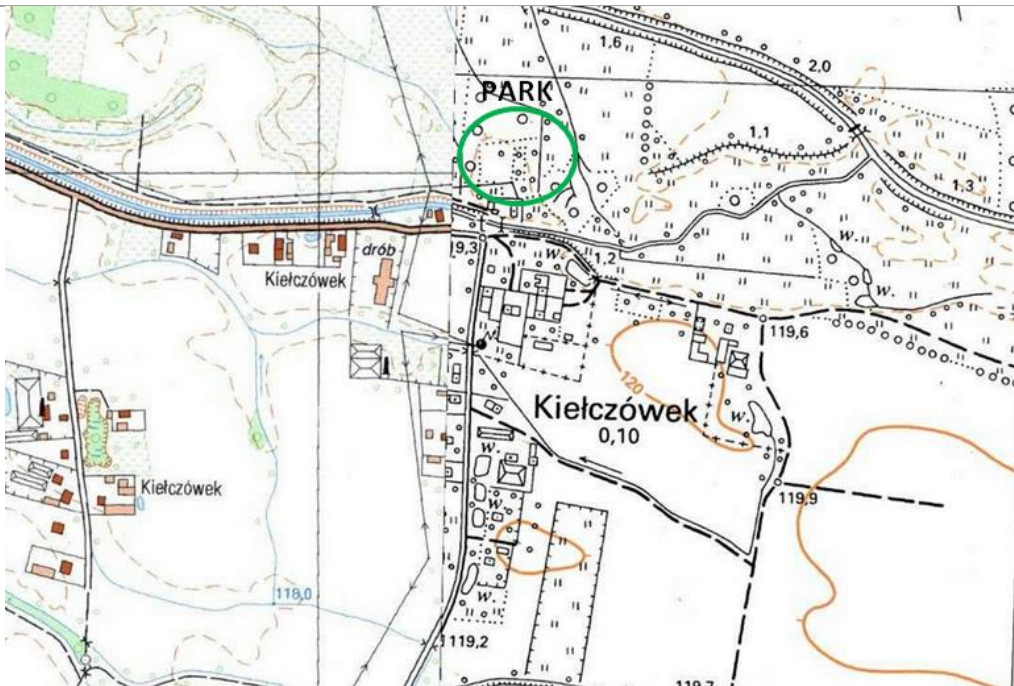

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

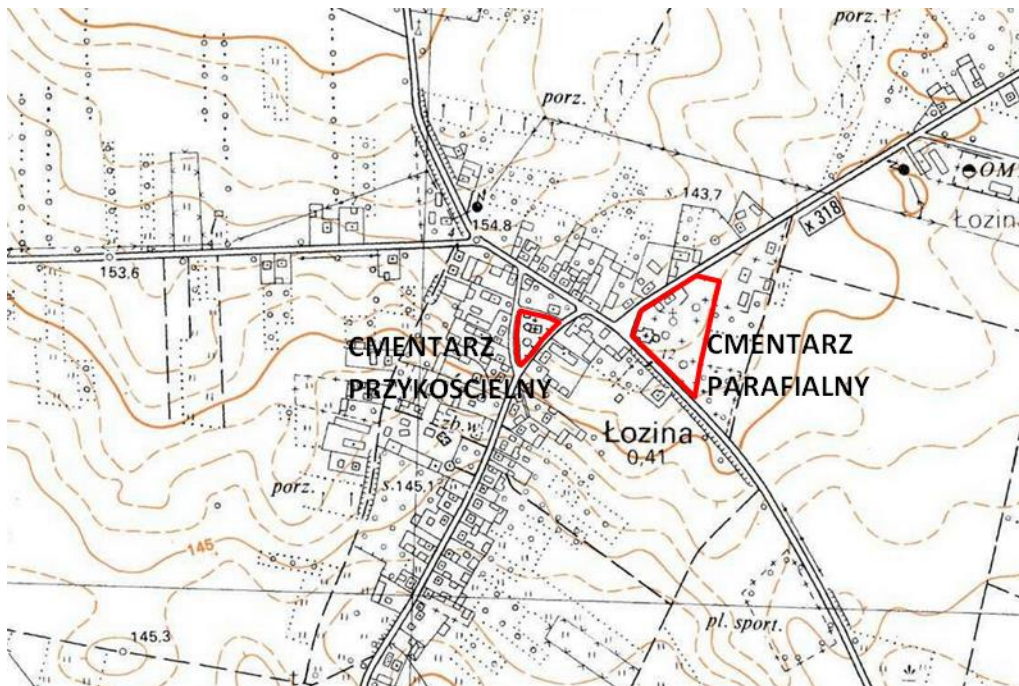
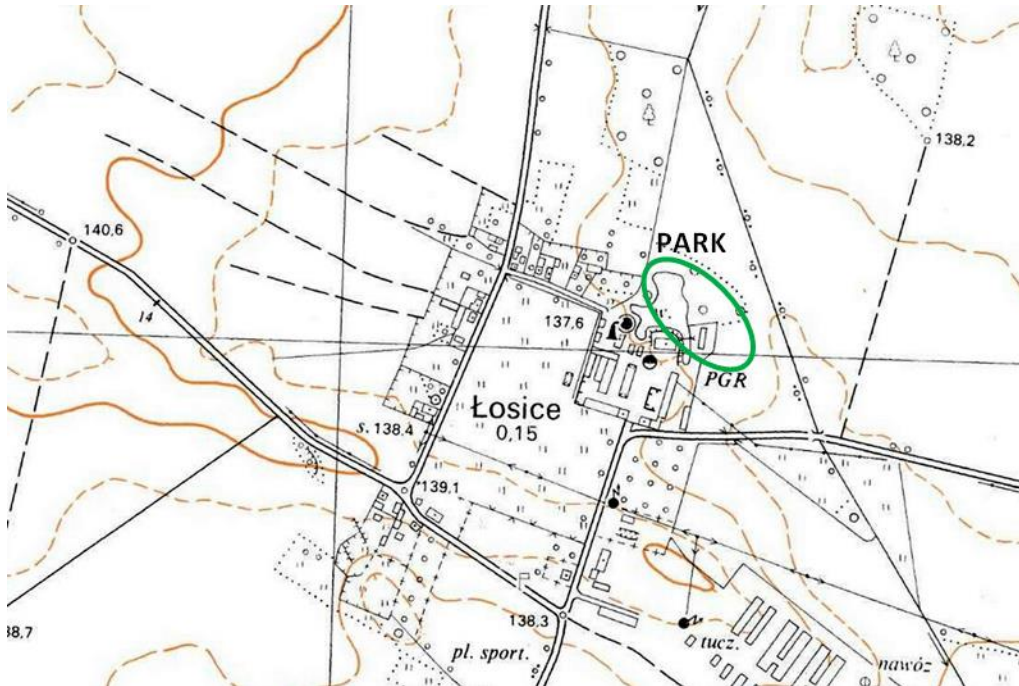

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

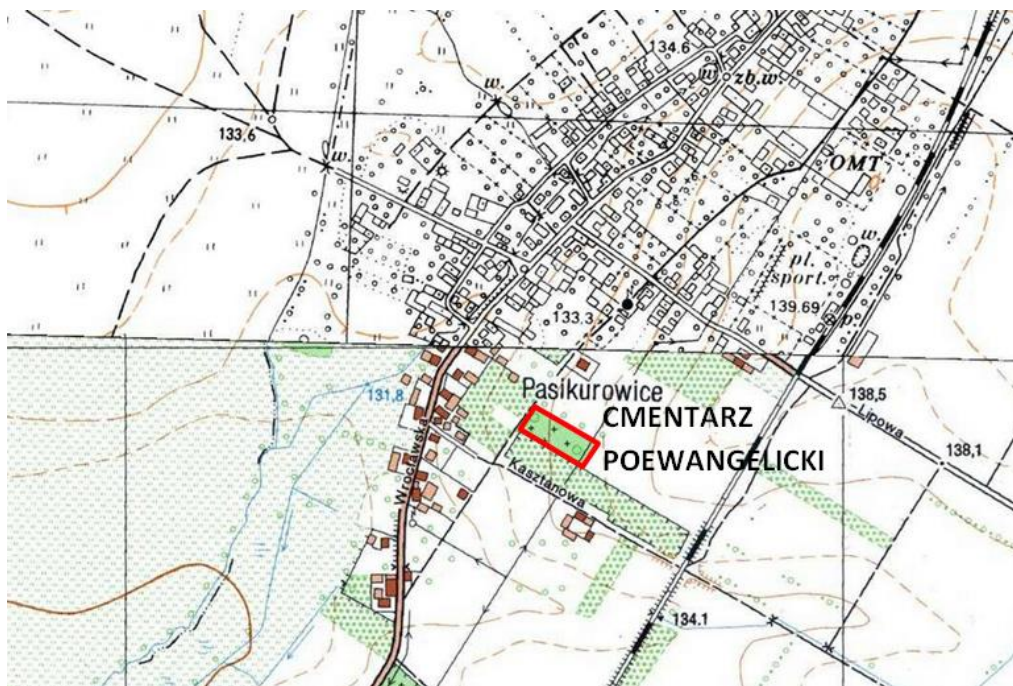

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

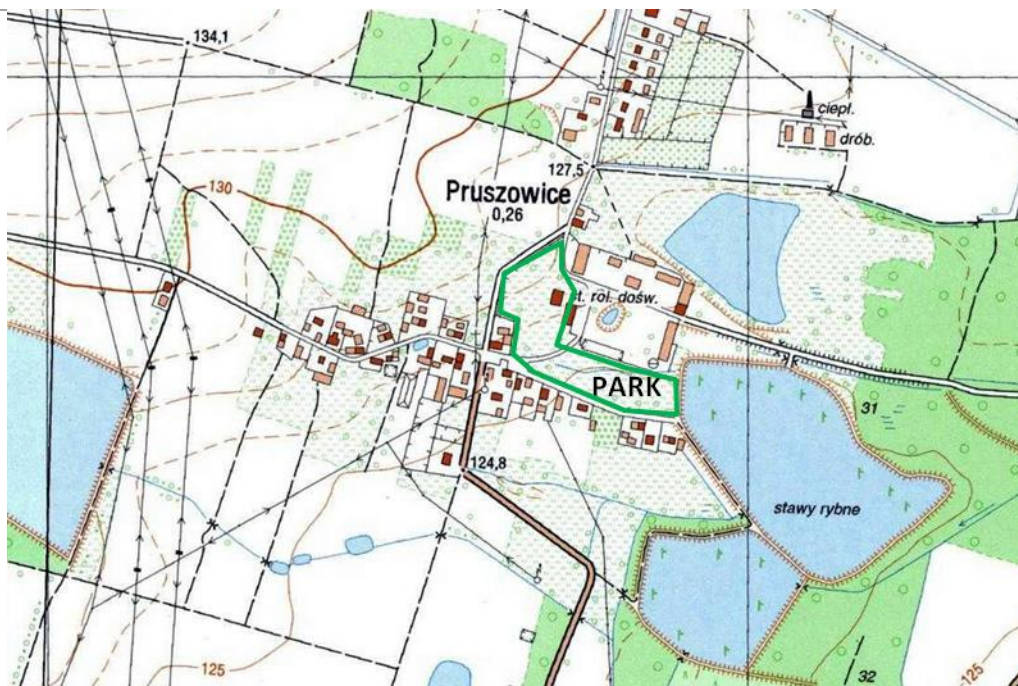

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długołęka na lata 2015 - 2019

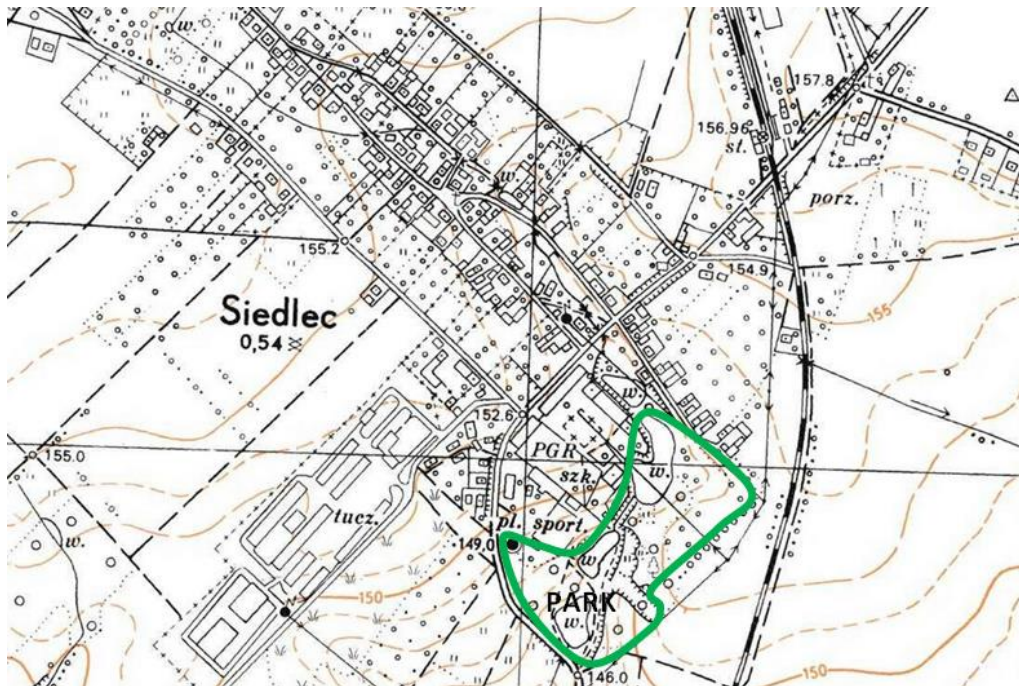
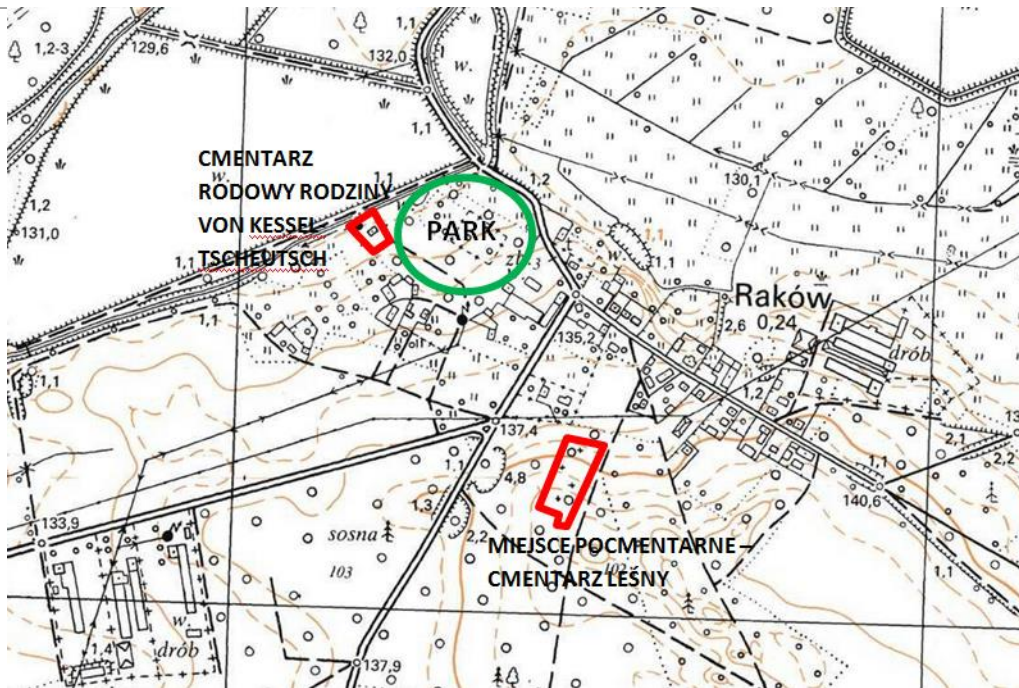

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długołęka na lata 2015 - 2019

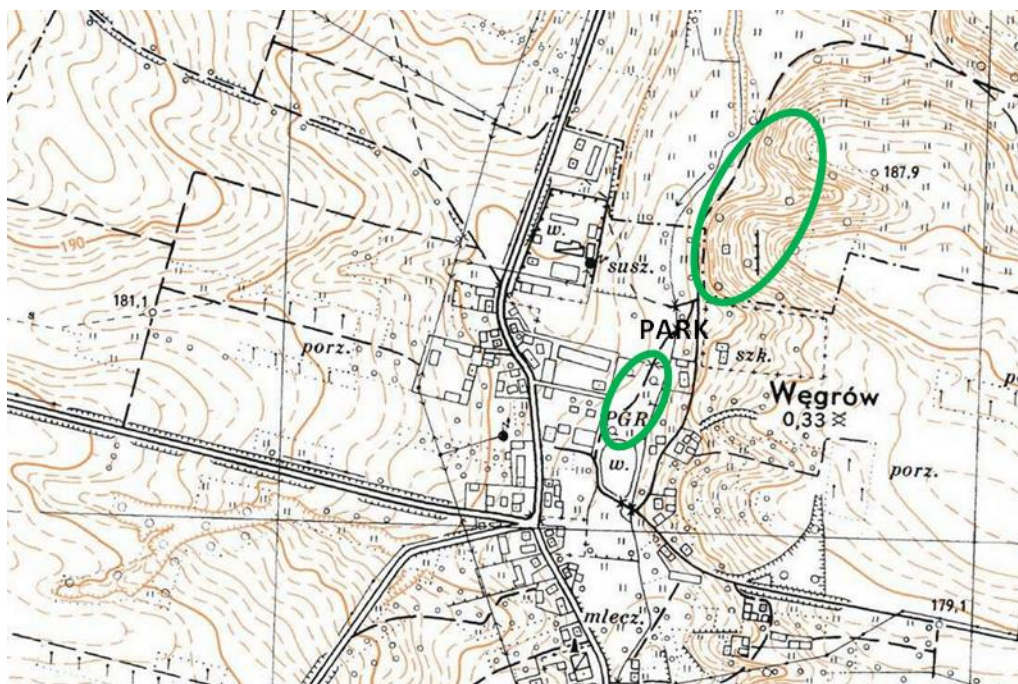

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

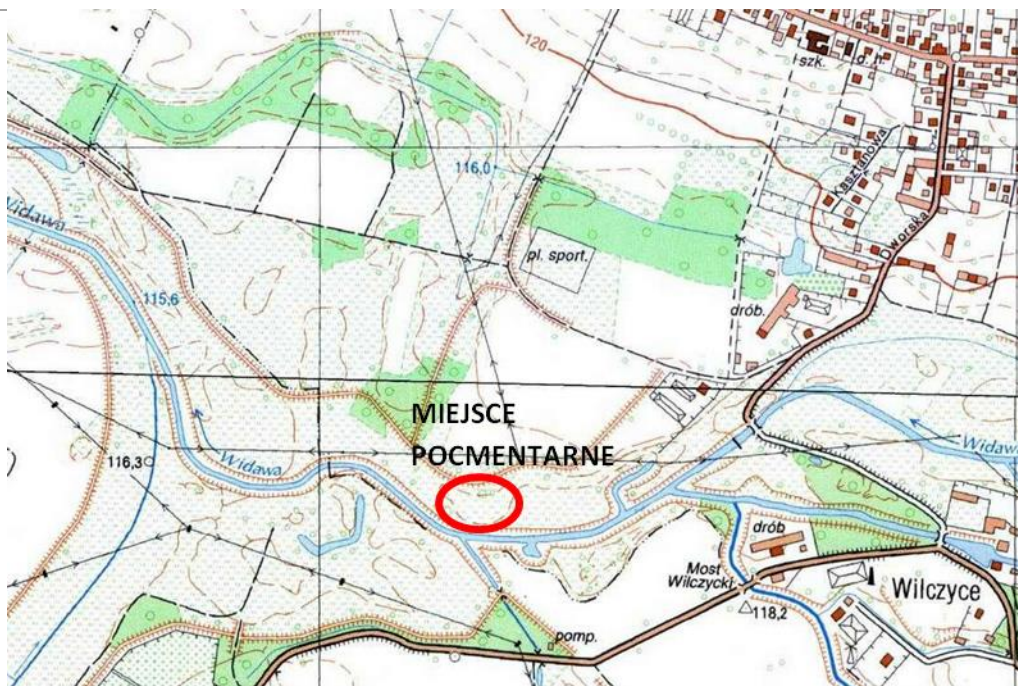

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleśka na lata 2015 - 2019

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleka na lata 2015 - 2019

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Długoleśka na lata 2015 - 2019

